

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella ja ulkomaalaislakia.

Kolmannen maan kansalaiselle ehdotetaan myönnettävän ensimmäinen oleskelulupa opiskelun perusteella suoraan koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajalle, jolloin oleskelulupaa ei ole tarvetta uusia määräajoin. Oleskeluluvan myöntämisen mahdollistamiseksi tällä tavalla toimeentuloedellytyksen täyttämisen osalta ehdotetaan poikkeussääntelyä ja valvontaa.

Myös opintojen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaika työnhakua ja yritystoimintaa varten ehdotetaan pidennettäväksi ja sen käyttöä joustavammaksi. Muutos koskisi myös tutkimustoiminnan päättäneitä tutkijoita. Korkeakouluopintoja suorittavien opiskelijoiden oleskeluluvan laji ehdotetaan muutettavaksi jatkuvaksi.

Esityksessä ehdotetaan myös, että kansainvälistä suojelua hakenut tai karkotuspäätöksen saanut voisi hakea oleskelulupaa, jos hän täyttää oleskeluluvan myöntämisen edellytykset. Kyseeseen ei kuitenkaan tulisi oleskelulupa, joka sisältää oikeuden liikkua toiseen jäsenvaltioon. Kansalliset oleskeluluvat olisivat tarkoitettu myös muihin kansallisiin tarpeisiin tilanteissa, joiden perusteella direktiivin mukaista oleskelulupaa ei voida myöntää. Lakiin ehdotetaan tehtävän lisäksi muita tarkennuksia lain soveltamisen selkeyttämiseksi.

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan täsmentävää sääntelyä pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä korkeakouluopiskelijalle.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä helmikuuta 2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Lainsäädäntö	4
2.1.1 Opiskelijat	5
2.1.2 Tutkijat	7
2.1.3 Työharjoittelu ja muu harjoittelu	8
2.1.4 Vapaaehtoistoimijat	9
2.1.5 Oleskelulupa työloimasopimuksen perusteella	9
2.1.6 Oleskelulupa työnhakua ja yritystoimintaa varten	10
2.1.7 Kansainvälistä suojelua, toissijaista suojelua tai tilapäistä suojelua hakeneet ja saaneet sekä karkotuspäätöksen saaneet	10
2.1.8 Työnteko-oikeus ja sen kesto sekä oikeus harjoittaa elinkeinoa	11
2.1.9 Hakemusten palautuminen hallinto-oikeuksista.....	12
2.2 Korkeakoulujen tutkinnot ja niiden tavoitteelliset suoritusajat	13
2.3 Muut opinnot ja niiden tavoitteelliset suoritusajat	13
2.4 Tutkinnon ja opintojen suorittamisen etenemisen seuranta	14
3 Tavoitteet	14
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	15
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	15
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	16
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	16
4.2.2 Kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisääminen ja sen vaikutukset	17
4.2.3 Oleskeluluvan myöntäminen koko tutkinnon suorittamisen ajaksi ja toimeentuloedellytyksen muuttaminen	17
4.2.4 Oleskeluluvan lajin muuttamisen vaikutukset.....	18
4.2.5 Työnteko-oikeus.....	21
4.2.6 Turvapaikanhakijataustaiset ja karkotuspäätöksen saaneet.....	21
4.2.7 Uudet oleskelulupaperusteet	22
4.2.8 Työnhakua koskeva oleskelulupa	23
4.2.9 Päätöksentekohetken mukaan ratkaiseminen	24
4.2.10 Vaikutukset Maahanmuuttoviraston toimintaan	24
4.2.11 Valvonta	25
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	25
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	25
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	27
5.2.1 Euroopan unionin jäsenmaat	27
5.2.1.1 Ruotsi	28
5.2.1.2 Norja.....	29
5.2.1.3 Tanska	30

LUONNOS
24.6.2021

5.2.1.4 Viro	31
5.2.1.5 Saksa	31
5.2.1.6 Alankomaat	32
5.2.2 Euroopan unionin ulkopuoliset maat	33
5.2.2.1 Yhdistynyt kuningaskunta.....	33
5.2.2.2 Kanada	34
5.2.2.3 Australia	36
5.2.2.4 Uusi-Seelanti	37
5.2.2.5 Singapore	38
6 Lausuntopalaute.....	39
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	39
7.1 Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella.....	39
7.2 Ulkomaalaislaki	50
8 Voimaantulo	51
9 Toimeenpano ja seuranta	51
10 Suhde talousarvioesitykseen	51
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	51
kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta.....	55
ulkomaalaislain 56 ja 77 §:n muuttamisesta	64
RINNAKKAISTEKSTIT	66
kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta.....	66
ulkomaalaislain 56 ja 77 §:n muuttamisesta	79

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman tavoitteiden mukaan kolmansien maiden kansalaisten tutkijoiden, Suomessa opiskelevien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä heidän perheidensä maahan jäämistä helpotetaan uudistamalla lupakäytäntöjä, sujuvoittamalla oleskelulupaprosesseja sekä vahvistamalla korkeakoulujen ja työelämän vuorovaikutusta. Lisäksi hallitusohjelman mukaan opiskelijoille tulisi myöntää oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi ja valmistumisen jälkeistä lupaa pidennettäisiin kahteen vuoteen.

1.2 Valmistelu

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa on useita kirjauksia ulkomaalaisten työntekijöiden, opiskelijoiden ja tutkijoiden maahanmuuttoon liittyvien säännösten ja menettelyjen kehittämiseksi.

Hallitusohjelman kirjaukset ulottuvat työ- ja elinkeinoministeriön, sisäministeriön, ulkoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille. Tästä syystä mainitut ministeriöt ovat päättäneet asettaa kehittämishankkeen yllä mainittujen hallitusohjelman kirjausten toimeenpanemiseksi ja toimeenpanon koordinoimiseksi. Kehittämishanke koostuu ohjausryhmästä ja viidestä alatyöryhmästä, joista yksi on ulkomaalaisia opiskelijoita ja tutkijoita koskevien säännösten uudistamisen alatyöryhmä.

Esitykseen sisältyvät ehdotukset on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön johdolla yhteistyössä edellä mainitun alatyöryhmän kanssa. Valmisteluun ovat osallistuneet työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ulkoministeriö, Opetushallitus, Maahanmuuttovirasto, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Professoriliitto ry, Tieteentekijöiden liitto ry, Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry.

Työ- ja elinkeinoministeriö on yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa järjestänyt 24.5.2021 pyöreän pöydän tilaisuuden, jossa käytiin vuoropuhelu sidosryhmien kanssa. Esitykseen sisältyviä ehdotuksia on esitelty 17.6.2021 opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa kansainvälisessä opiskelijoiden maahantuloprosessin sujuvoittamisen pilotin ensimmäisen vaiheen päätöswebinaarissa.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö

Laissa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella (719/2018, jäljempänä *tutkija-*

opiskelija -laki) säädetään direktiiviin (EU) 2016/801¹ (jäljempänä *direktiivi*) sisältyvistä oleskelulupaperusteista ja niiden lisäksi kaikesta opiskelun perusteella myönnettävistä oleskeluluvista. Laki on tullut voimaan 1.9.2018. Osa tutkijoita ja vapaaehtoisia koskevasta sekä perheenjäseniä koskevasta sääntelystä on jätetty ulkomaalaislakiin (301/2004). Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä tapahtui oikeustilan muutos siten, että direktiivin soveltamisala rajasi kansainvälistä suojelua hakeneet lain soveltamisen ulkopuolelle, jolloin he eivät enää voineet hakea oleskelulupaa esimerkiksi opiskelun perusteella.

Direktiivin sääntely korkeakouluopiskelijoiden ja tutkijoiden osalta sisältää oikeuden liikkuvuuteen toiseen jäsenvaltioon tiettyjen edellytysten täytyessä. Kansallisiin oleskelulupiin tällaista oikeutta ei samalla tavalla liity. Direktiivin soveltamisala vaikuttaa myös siihen, että soveltamisalasta poissuljetut, kuten edellä mainitut kansainvälistä suojelua hakeneet, eivät voi saada direktiivin mukaista oleskelulupaa, eikä muita direktiivin säätämiä oikeuksia, mukaan lukien liikkuvuus oikeus.

2.1.1 Opiskelijat

Tutkija-opiskelija -lain 7 §:ssä säädetään oleskeluluvan myöntämisestä opiskelua varten. Pykälään on koottu kaikki opiskelua koskeva sääntely, sekä direktiiviin perustuva että kansallinen. Pykälän 3 momentin mukaan oleskelulupa opiskelun perusteella myönnetään tilapäisenä enintään kahden vuoden ajaksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi tai jos opinnot kestävät alle kaksi vuotta. Oleskeluluvan kahden vuoden voimassaoloaika merkitsee, että opiskelijan tulee hakea uutta oleskelulupaa, jos opinnot kestävät kauemmin kuin kaksi vuotta. Opiskelija joutuu siten hakemaan uutta oleskelulupaa yleensä kerran tai kaksi kertaa ennen kuin hän valmistuu ja samalla joka kerta osoittamaan, että edellytykset oleskelun myöntämiseksi täyttyvät sekä maksamaan hakemusmaksun. Jos opiskelijalla ei ole ollut esittää selvitystä turvatussa toimeentulosta kahdelle vuodelle, hänelle on voitu myöntää oleskelulupa yhdeksi vuodeksi. Tällöin opiskelija on joutunut hakemaan uutta oleskelulupaa vielä useammin.

Tutkija-opiskelija -lain 7 §:n 2 momentin mukaan oleskeluluvan edellytyksenä on, että opiskelijan toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Lain lähtökohta on, että ulkomaalaisen toimeentulon tulee olla turvattu sen ajan, jolle oleskelulupa myönnetään. Ulkomaalaislain 39 §:n 2 momentin mukaan ulkomaalaisen toimeentulo katsotaan turvatuksi ensimmäistä oleskelulupaa myönnettäessä, jos hänen maassa oleskelunsa kustannetaan tavanomaiseksi katsottavilla ansiotyöstä, yrittäjätoiminnasta, eläkkeistä, varallisuudesta tai muista lähteistä saatavilla tuloilla siten, että hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annettussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tai vastaavan muun toimeentuloa turvaavan etuuden tarpeeseen ja että tällaisena etuutena ei pidetä kustannuksia korvaavia sosiaaliturvaetuksia. Pykälän 3 momentissa säädetään, että jatkolupaa myönnettäessä ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu kuten 2 momentissa on säädetty kuitenkin niin, että tilapäinen turvautuminen toimeentulotukeen tai muuhun vastaavaan toimeentuloa turvaavaan etuuteen ei ole luvan myöntämisen esteenä. Pykälän 4 momentissa säädetään lisäksi, että hakijan on esitettävä viranomaiselle selvitys siitä, millä tavoin hänen toimeentulonsa Suomessa turvataan.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/801 tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä.

LUONNOS
24.6.2021

Voimassa olevan toimeentuloedellytyksestä koskevan säännöksen tarkoituksena on, että hakijalle voidaan myöntää oleskelulupa opiskelun perusteella ja että se voidaan myöntää enintään kahdeksi vuodeksi sen perusteella, miten hän pystyy osoittamaan turvattun toimeentulonsa. Opiskelijan toimeentulo perustuu yleensä alkuvaiheessa omiin säästöihin ja vasta myöhemmin maassa oleskelun aikana myös mahdolliseen osa-aikatyönteosta saataviin ansioihin.

Tilastojen mukaan opiskelijoiden oleskelulupia on vuonna 2019 myönnetty 5 246 ja kielteisiä päätöksiä on tehty 825. Myönteisten oleskelulupapäätösten voimassa oloista noin 82 % myönnettiin enintään yhdeksi vuodeksi (4 285 päätöstä) ja noin 18 % myönnettiin yli yhdeksi vuodeksi, mutta enintään kahdeksi vuodeksi (960 päätöstä). Näistä oleskeluluvista 2 558 myönnettiin tutkinto-opiskelun perusteella. Tutkinto-opiskelijoista noin 64 %:lle (kaikista päätöksistä 31 %) myönnettiin oleskelulupa enintään yhdeksi vuodeksi (1 638 päätöstä) ja 36 %:lle (kaikista päätöksistä 18 %) myönnettiin yli yhdeksi vuodeksi, mutta enintään kahdeksi vuodeksi (919 päätöstä). Tilastoista ei näe syitä alle kahden vuoden voimassa oleville oleskeluluvulle. Oletettavaa on, että osa on johtunut toimeentuloedellytyksen täyttämisen vaikeudesta, mutta perusteena voi olla muitakin syitä. Selvää kuitenkin on, että vaikka oleskelulupa voidaan myöntää kahdeksi vuodeksi kerrallaan, vain pieni osa opiskelijoista voi sitä kahdelle vuodelle hakea.

Opiskelijoiden jatkolupahakemuksista hyvin pieni osa on kielteisiä. Vuonna 2019 tehtiin 148 kielteistä (n. 3 %) ja 4 829 myönteistä päätöstä ja vuonna 2020 tehtiin 118 kielteistä (n. 4 %) ja 2 838 myönteistä päätöstä. Tämä kertoo siitä, että ainakaan useimmilla opiskelijoilla ei ole ollut vaikeuksia osoittaa toimeentuloaan siinä vaiheessa, kun opiskelija on oleskellut maassa vuoden tai enemmän.

Maahanmuuttovirastosta on saatu tietoja opiskelijoiden jatkolupahakemuksiin tehtyjen kielteisten päätösten perusteista vuonna 2020. Karkeasti voidaan sanoa, ettei toimeentulon riittämättömyys ole erityisen yleinen peruste opiskelijoiden jatkolupahakemuksiin annetuille kielteisille päätöksille, sillä päätösperuste ”toimeentulo ei turvattu” muodosti noin kymmenesosan kaikista kielteisistä päätöksistä vuonna 2020. Vuonna 2020 tämä on kirjattu päätösperusteeksi 11 päätökseen, joka muodostaa noin 0,4 % kaikista opiskelijoiden jatkolupahakemuksista.

Tutkijat-opiskelijat lain 7 §:n mukaan opiskelijalle myönnettävä oleskelulupa on luonteeltaan tilapäinen. Ulkomaalaislain 33 §:n mukaan määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää joko tilapäisenä (B-lupa) tai jatkuvana (A-lupa). Opiskelijoille myönnetään tilapäinen lupa, koska opiskelun on katsottu olevan tilapäinen maassaolon peruste (HE 28/2003 vp, s. 144). Tällä hetkellä tavoitteena on kuitenkin kouluttaa osaajia suomalaisten työmarkkinoiden tarpeisiin ja kannustaa heitä jäämään Suomeen opintojen jälkeen. Luvan lajilla on merkitystä varsinkin siinä vaiheessa, kun opiskelijalle on ajankohtaista hakea pysyvää oleskelulupaa, koska pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaislain 56 §:n mukaan ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan (eli A-luvan) saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan. Samoin kansalaisuutta hakiessa asumisaikaedellytykseen (kansalaisuuslaki (359/2003) 13, 14 ja 15 §) lasketaan vain puolet siitä ajasta, jonka hakija on ennen jatkuvan oleskeluluvan myöntämistä oleskellut Suomessa tilapäisellä oleskeluluvalla. Tutkijoille myönnettävä lupa on tutkijat-opiskelijat lain 6 §:n mukaan jatkuva (A-lupa). Tämä on tarkoittanut sitä, että opiskelijalle pysyvän oleskeluluvan saaminen on voinut kestää huomattavan kauan, ottaen huomioon, ettei opiskelijan oleskeluluvalla Suomessa oleskelu ole kerryttänyt ollenkaan pysyvään oleskelulupaan tarvittavaa oleskelua.

Lupatyypin muuttamisesta seuraisi myös, että työnhakulupa voitaisiin myöntää opiskelijoillekin jatkuvana opintojen suorittamisen jälkeen, kuten nyt tehdään tutkijoiden kohdalla. Tämäkin

LUONNOS 24.6.2021

nostaisi todennäköisyyttä saada heidät jäämään maahan ja työelämän palvelukseen. Nämä muutokset asettaisivat perustellusti paineita mm. korkeakouluille ja yrityksille vahvistaa toimenpiteitä ja muuttaa asenteita, jotta opiskelijat saadaan työelämän palvelukseen. Nyt samaan aikaan korkeakoulut edistävät entistä vahvemmin kytkentöjä työelämään opintojen aikana, jolloin todennäköisyys maahan jäämiselle kasvanee. Muutos olisi perusteltu siitäkkin näkökulmasta, että myös tutkijoille myönnetään lupa jatkuvana (A).

Vuonna 2018 tutkinnon suorittaneista kansainvälisistä opiskelijoista oli vuonna 2019 työllistynyt Suomeen 53 %, maasta muuttaneita oli 36 %, työttömiä neljä prosenttia ja opiskelijoita kolme. Työllistymisprosentit sekä kansainvälisten opiskelijoiden määrät vaihtelevat alakohtaisesti; parhaiten työllistytään sosiaali- ja terveystieteiltä (76 %) ja tekniikan aloilta (60 %), heikoiten kansainvälisistä opiskelijoista työllistyvät kasvatusalan (27 %) ja yhteiskuntatieteellisten alojen opiskelijat (39 %) (Lähde: Vipunen).

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden kansainvälisten opiskelijoiden Suomeen työllistymisaste (58%) vuosi tutkinnon suorittamisen jälkeen on korkeampi kuin yliopistojen ylempien korkeakoulututkintojen (49%) (Lähde: Vipunen).

2.1.2 Tutkijat

Tutkijalle myönnetään oleskelulupa tutkija-opiskelija -lain 6 §:n perusteella tieteellistä tutkimusta varten. Tämän lisäksi ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan tietyille tutkijoille voidaan myöntää muu oleskelulupa ansiotyötä varten, jos tarkoituksena on toimia ammattimaisesti tieteen alalla. Tutkija-opiskelija -lain mukaisen oleskeluluvan voivat saada vain ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut. Sen sijaan, jos hakija on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, tekee tieteellistä tutkimusta ja on työsuhteessa tutkimusorganisaatioon, hän voi hakea oleskelulupaa edellä mainitun ulkomaalaislain lainkohdan perusteella. Jos hakijan ja tutkimusorganisaation välillä on muu kuin työsuhte, hän voi hakea oleskelulupaa muulla perusteella (ulkomaalaislain 45 §).

Maahanmuuttoviraston tilastojen (tilastot.migri.fi) mukaan Tilastojen mukaan vuonna 2019 on myönnetty ensimmäisiä lupia tutkimuksen perusteella 1032 kpl ja vuonna 2020 776 kpl.

Tutkija-opiskelija -lain 6 §:n tarkoittamalle tutkijalle myönnetään jatkuva oleskelulupa ja se myönnetään ensimmäisellä hakemisella enintään kahdeksi vuodeksi. Jatko-oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi. Käytännössä, kun oleskelulupa sidotaan kulloiseenkin työsuhteeseen tai rahoituskautteen, oleskeluluvat ovat tyypillisesti noin vuoden kestoisia. Tutkijan tulee siis vuosittain hakea uutta työtä tai rahoitusta sekä uutta oleskelulupaa. Tämä on monelle tutkijalle hyvin stressaava ja epävarmuutta aiheuttava prosessi. Lupien uusiminen tarkoittaa myös, että hakemusmaksu tulee useasti suoritettavaksi, etenkin myös, jos tutkijan perheenjäseneet hakevat jatko-oleskelulupia samalla tavalla. Myös tohtorintutkintoa Suomessa suorittavat saavat tutkijan oleskeluluvan. Tutkimuksen valmistuttua tutkijat voivat hakea oleskelulupaa työnhakua ja yrittäjyyttä varten, mutta tutkija voi hakea tätä oleskelulupaa vain kerran ja se myönnetään enintään yhdeksi vuodeksi. Ulkomaalaislain mukaisilla oleskeluluvilla (45 § ja 77 §:n 1 momentin 4 kohta) Suomessa olevat tutkijat eivät voi saada työnhakulupaa. Tutkimussektorilla työsuhteet ovat usein määräaikaisia tai tutkimustyötä tehdään apurahoin, jolloin työuralla on tyypillisesti eri mittaisia katkoksia niin suomalaisilla kuin kansainvälisilläkin osaajilla. Jälkimmäisten osalta Suomeen kotoutuminen voi tulla mahdolliseksi, jos tutkija ei voi järjestää Suomessa oleskelua työn ollessa väliaikaisesti katkolla.

2.1.3 Työharjoittelu ja muu harjoittelu

Tutkija-opiskelija -lain 4 §:n 4 kohdassa määritellään harjoittelija. Sen mukaan harjoittelijalla tarkoitetaan kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa työsuhteiseen harjoitteluun, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä. Määritelmä perustuu direktiiviin. Harjoittelija, joka ei täytä mainitun lain harjoittelijan määritelmää, koska harjoittelu ei esimerkiksi tapahdu työsuhteessa, voi kuitenkin saada oleskeluluvan ulkomaalaislain perusteella.

Maahanmuuttovirasto myöntää niille harjoittelijoille, jotka eivät ole tutkija-opiskelija -lain tarkoittamia harjoittelijoita oleskeluluvan ns. muulla perusteella (ulkomaalaislain 45 §), kun harjoittelu liittyy merkittävästi korkeakouluopintoihin tai on esimerkiksi pakollinen osa opintoja tai on jatke korkeakouluopinnoille, maassa oleskelu on tilapäistä ja toimeentulo on turvattu esimerkiksi apurahalla. Maahanmuuttoviraston toimeentulo-ohjeessa Erasmus+ -harjoittelijoihin sovelletaan poikkeuksellisen samaa tasoa vaadittavan toimeentulon osalta kuin opiskelijoiden kohdalla noudatetaan, eli alempaa ohjeellista tasoa 560 €/kk.

Suomea Suomessa -ohjelma on tällä hetkellä ainoa Opetushallituksen suoraan kansallisesti hallinnoima harjoitteluohjelma, jonka kautta Suomeen tulee harjoittelijoita. Tulevaisuudessa harjoitteluohjelmien valikoima voi muuttua. Ohjelma on tarkoitettu ulkomaisille suomen kielen yliopisto-opiskelijoille, joille se mahdollistaa käytännön työelämän suomen kielen oppimista harjoittelun avulla. Ohjelman kokonaisvolyymi on vuosittain 25–35 henkilöä, joista kolmannen maan kansalaisia on ollut enintään kymmenen. Vuosina 2019–2021 kolmannen maan kansalaiset, esimerkiksi venäläiset, kiinalaiset, pohjoisamerikkalaiset ja meksikolaiset, eivät ole voineet osallistua tähän ohjelmaan, koska lupakategoriaa apurahalla liikkuville harjoittelijoille ei ole ollut. Opetushallituksen Suomea Suomessa -apuraha on tällä hetkellä 670 €/kk ja harjoittelijat ovat saaneet harjoittelupaikan antaneen työnantajan tarjoaman asunnon harjoittelun ajaksi.

Erasmus+ -ohjelman globaaliin liikkuvuuteen on vuodesta 2018 alkaen sisältynyt opiskelija-vaihdon lisäksi korkeakouluopiskelijoiden harjoittelujaksot ulkomailla. Opintoihin liittyvään harjoitteluun voivat lähteä kaikkien alojen perus- ja jatkotutkinto-opiskelijat opintojen aikana tai harjoittelu voidaan suorittaa viimeistään vuoden sisällä valmistumisesta. Apurahan tulee kuitenkin olla myönnetty ennen valmistumista. Erasmus+ ohjelman kautta rahoitetaan sekä Suomesta kumppanimaihin lähteviä että kumppanimaista Suomeen saapuvia harjoitteluita. Harjoittelijavaihdossa noudatetaan seuraavia periaatteita: harjoittelun yhtäjaksoinen kesto on vähintään 2 kk ja enintään 12 kk; harjoittelupaikaksi soveltuvat yritykset sekä useimmat yksityiset ja julkiset organisaatiot mukaan lukien tutkimuslaitokset, korkeakoulut, muut oppilaitokset, säätiöt ja kansalaisjärjestöt; oikeanlaisen harjoittelupaikan hankkiminen on opiskelijan vastuulla mutta korkeakoulu voi auttaa opiskelijaa harjoittelupaikan löytämisessä; saapuvien harjoittelijoiden kohdalla suomalainen korkeakoulu toimii vastaanottavana tahona, järjestää harjoittelun ja maksaa apurahan.

Opetushallitus myöntää Erasmus+ -harjoittelijalle apurahan, joka on rahoituskaudella 2014–2020: 900 €/kk + matkatuki 180 € – 1500 € lähtö- ja kohdepaikkakunnan välisestä etäisyydestä riippuen (harjoittelu voi toteutua 05/2023 asti). Rahoituskauden 2021–2027 apurahan suuruus ei ole vielä tiedossa, koska ensimmäinen hakukierros on vasta vuonna 2022. Apuraha tulee edelleen koostumaan kuukausiapurahasta ja matkatuesta ja sen suuruus on todennäköisesti samaa tasoa kuin aiemman.

LUONNOS 24.6.2021

Erasmus+ -harjoittelu on ollut osa Erasmus+ -globaalia liikkuvuutta vuoden 2018 hakukierrokselta alkaen. Toimintojen käynnistymiseen kuluva aika huomioiden hyvin vähän harjoitteluja ehti toteutua ennen COVID-19 –pandemian puhkeamista. Valtaosa Opetushallituksesta haetusta ja myönnetystä tuesta kohdentuu opiskelijavaihtoon harjoittelun sijaan. Korkeakoulut voivat kuitenkin käyttää tukea joustavasti eli opiskelijavaihtoon myönnetyllä tuella on mahdollisuus rahoittaa harjoitteluja. Saapuvien harjoittelijoiden määrä ei ole ollut suuri: vuonna 2020 myönnettiin 258 opiskelijavaihtojaksoa ja 15 harjoittelujaksoa, vuonna 2019 myönnettiin 306 opiskelijavaihtojaksoa ja 9 harjoittelujaksoa ja vuonna 2018 myönnettiin 235 opiskelijavaihtojaksoa ja 9 harjoittelujaksoa.

2.1.4 Vapaaehtoistoimijat

Kun kolmannen maan kansalainen hakee oleskelulupaa Suomeen vapaaehtoistoiminnan perusteella ja kyse on Euroopan solidaarisuusjoukkojen (*European Solidarity Corps, ESC*) tai Euroopan vapaaehtoispalvelun (*European Voluntary Service, EVS*) järjestämästä vapaaehtoistoinnasta, oleskelulupa myönnetään tutkija-opiskelija –lain 9 §:n perusteella. Oleskelulupa perustuu direktiiviin. Kun kyse on muusta vapaaehtoistoinnasta, kuten vakiintuneesti esimerkiksi Maailmanvaihto ry – ICYE Finlandin ja AIESEC:n vapaaehtoistoinnasta, oleskelulupa myönnetään ulkomaalaislain 45 §:n ns. muulla perusteella. Oleskelulupa perustuu kansalliseen lakiin ja kansalliseen sääntelyyn tarpeeseen.

Aikaisemmin eli 1.9.2018 saakka oleskelulupa myönnettiin ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 3 kohdan muu oleskelulupa ansiotyötä varten –perusteella, mikä oli tuolloin vakiintunut käytäntö. Mainittuna ajankohtana 1.9.2018 ulkomaalaislain 77 §:n muutossäännös tuli voimaan siten, että toimeentulon tulee olla turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla, mistä seurasi, ettei mainittua muu työntekeä –perustetta voitu enää soveltaa vapaaehtoistointaan. Samaan aikaan tuli voimaan myös tutkija-opiskelija –laki, jossa säädetään ainoastaan direktiivin säätämästä ESC- ja EVS-vapaaehtoistoiminnan perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta, joten ainoa vaihtoehto on ollut myöntää oleskelulupa ns. muulla perusteella.

Toiminta näissä vapaaehtoistyötoimintaa järjestävissä järjestöissä on kuitenkin ollut vakiintunutta, jolloin olisi perusteltua, että sitä varten olisi olemassa oma kansallinen oleskelulupa, jonka osalta tarkemmin säädettäisiin luvan myöntämisen edellytykset. Tällä hetkellä kriteerit saada muu peruste –oleskelulupa vapaaehtoistointaan on, että vapaaehtoistoiminnan on oltava järjestetty vapaaehtoistyöohjelmaa järjestävän järjestön kautta ja että vapaaehtoistoiminta kestää enintään yhden vuoden. Toimeentulon tulee olla turvattu koko Suomessa olon ajalle, joten hakijan ja vapaaehtoisen välisessä sopimuksessa tulee olla selvitys varoista vapaaehtoistoiminnan ajalle.

2.1.5 Oleskelulupa työloimasopimuksen perusteella

Suomen ja toisen valtion välisen työloimasopimuksen eli niin sanotun working holiday –sopimuksen perusteella myönnetään tällä hetkellä oleskelulupa ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 11 kohdan perusteella. Kohdan mukaan muu oleskelulupa ansiotyötä varten myönnetään mm. ulkomaalaiselle, joka tekee työn, joka sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen. Saman pykälän 3 momentin mukaan ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan. Käytännössä Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan edellytä, että toimeentulo olisi turvattu ansiotyöllä, vaan työlomalaisten osalta sovelletaan ulkomaalaislain 39 §:ää ja tarkemmin Maahanmuuttoviraston ohjeessa määriteltyä tasoa.

Suomella on tällä hetkellä työlomasopimukset Australian ja Uuden-Seelannin kanssa ja molemmissa sopimuksissa todetaan, että matkan pääasiallisena tarkoituksena tulee olla lomailu eikä työnteko. Tämän vuoksi ulkomaalaislain 5 luku eli työntekoa koskeva luku ei ole luontevin paikka työlomasopimuksia koskevalle sääntelylle.

Määrällisesti lupia myönnetään nykytilassa vähän. Maahanmuuttovirastossa ei erikseen kerätä tilastoja työlomasopimusten perusteella myönnettyistä luvista, koska ne tilastoidaan osana harjoittelijoille myönnettyjä lupia. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan näitä lupia kuitenkin myönnetään alle 50 vuodessa. Suomi neuvottelee tällä hetkellä kolmen muun valtion (Japani, Etelä-Korea ja Kanada) kanssa samanlaisista järjestelyistä, joten jatkossa tavoitteena on, että määrät lisääntyisivät.

2.1.6 Oleskelulupa työnhakua ja yritystoimintaa varten

Kun opiskelija valmistuu ja kun tutkija suorittaa tutkimustoimintansa loppuun, voidaan hänelle voimassa olevan tutkija-opiskelija –lain 10 §:n perusteella hakemuksesta myöntää oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten enintään yhdeksi vuodeksi edellisen oleskeluluvan päättymisestä. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjauksen mukaan oleskeluluvan voimassaoloaika pidennetään kahteen vuoteen ja mahdollistetaan lyhytaikaisen työn vastaanotto.

Oleskelulupa voidaan hakea ja myöntää, jos kolmannen maan kansalaisella ei ole muuta perustetta oleskeluluvan myöntämiselle siinä vaiheessa, kun hän valmistuu tai on suorittanut tutkimuksen loppuun. Voimassa olevan säännöksen mukaan oleskelulupaa tulee hakea edellisen luvan voimassaolon aikana. Jos opiskelija tai tutkija olisikin työllistynyt määräaikaisesti ja hakenut opiskelija tai tutkijalupansa jälkeen oleskelulupaa työnteon perusteella, menettäisi hän mahdollisuutensa hakea työnhakulupaa, kun hän ei ole hakenut työnhakulupaa vielä opiskelija- tai tutkijalupansa voimassaollessa.

2.1.7 Kansainvälistä suojelua, toissijaista suojelua tai tilapäistä suojelua hakeneet ja saaneet sekä karkotuspäätöksen saaneet

Voimassa olevan tutkija-opiskelija -lain soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu kolmansien maiden kansalaiset ja kansalaisuudettomat henkilöt, jotka hakevat tai saavat kansainvälistä suojelua, toissijaista suojelua tai tilapäistä suojelua direktiivien 2011/95/EU² ja 2001/55/EY³ mukaisesti sekä ne, joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä. Rajauksesta säädetään tutkija-opiskelija –direktiivin soveltamisalaa koskevassa 2 artiklassa, josta on sellaisenaan säädetty direktiivin täytäntöönpanon seurauksena tutkija-opiskelija –lain 2 §:ssä. Rajaus merkitsee, että Suomessa tai muussa jäsenvaltiossa kansainvälistä suojelua hakeva tai saanut taikka karkotuspäätöksen saanut kolmannen maan kansalainen ei voi saada direktiivin mukaista oleskelulupaa esimerkiksi opiskelun perusteella. Ennen lain voimaantuloa

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU, annettu 13 päivänä joulukuuta 2011, vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä koskeva kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu).

³ Neuvoston direktiivi 2001/55/EY, annettu 20 päivänä heinäkuuta 2001, vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukkoittaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi.

LUONNOS
24.6.2021

1.9.2018, kun opiskelijan oleskelulupaa koskevat säännökset olivat ulkomaalaislaissa, he pysyivät hakemaan opiskelijan oleskelulupaa ja saamaan sen, mikäli he täyttivät oleskeluluvan myöntämisen edellytykset.

Direktiivin soveltamisalaa ei voi muuttaa, mutta direktiivi ei komissiolta saadun tiedon mukaan rajoita jäsenvaltioiden mahdollisuutta säätää kansallisesta oleskeluluvasta. Jäsenvaltioista esim. Saksalla on olemassa kansallinen sääntely tältä osin. Tämä tarkoittaisi, jos kansallinen oleskelulupa voitaisiin myöntää, että siihen ei liittyisi direktiivissä säädettyjä oikeuksia eli esim. opiskelijoiden ja tutkijoiden EU:n sisäistä liikkuvuutta.

2.1.8 Työnteko-oikeus ja sen kesto sekä oikeus harjoittaa elinkeinoa

Opiskelijan työnteko-oikeudesta on säädetty opiskelijat-tutkijat lain 14 §:ssä, jonka mukaan työnteko-oikeus on rajattu keskimäärin 25 tuntiin viikossa silloin kuin oppilaitos järjestää opetusta. Opiskelija voi työskennellä kokoaikaisesti silloin, kun oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta tai jos työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä. Ongelmaksi on koettu, että ei ole tarkkaa sääntelyä siitä, millä ajalla työntekoa pitää tasoittaa 25 tuntiin ja käytännössä on esiintynyt tilanteita, joissa viranomaiset ovat tulkinneet säännöstä eri tavoin. On myös käynyt ilmi, että opiskelijoille itselleen on saattanut olla epäselvää kuinka paljon töitä he voivat tehdä, joka on voinut vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa vastaanottaa heille tarjottua työtä. Oppilaitoksissa ei myöskään enää ole selvää aikaa, jolloin opetusta ei järjestettäisi, vaan opintoja voi suorittaa myös kesälukukaudella. Tämän vuoksi on koettu epäselväksi mihin ajankohtaan opiskelijan kokoaikainen työ voi sijoittua.

Kansainväliset opiskelijat käyttävät keskimäärin ohjattuun ja omatoimiseen opiskeluun 33 tuntia ja työssäkäyntiin 23,6 tuntia viikossa. Tarkasteltaessa kaikkia opiskelijoita keskimääräinen työssäkäyntiin käytetty aika on 21 tuntia viikossa, eli kansainväliset opiskelijat työskentelevät 2,6 tuntia enemmän kuin keskiarvo. Kansainvälisten opiskelijoiden työssäkäynnin osalta väitteeseen ”ilman työskentelyä ei olisi varaa opiskella” 60% vastanneista vastasi kuvaa erittäin hyvin tai kuvaa hyvin. Neljännes kansainvälisistä opiskelijoista totesi myös työskentelevänsä tukeakseen taloudellisesti muita. (Eurostudent VII, kv-opiskelijoiden N= 700)

Muiden kuin opiskelijoiden osalta ei tutkijat-opiskelija laissa ole sääntelyä työnteko-oikeudesta. Tutkijoiden työnteko-oikeus perustuu tällä hetkellä ulkomaalaislain 78 §:n 3 momentin 1 kohtaan, jonka mukaan työnteko-oikeus on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa muulla kuin työntekoa perusteella. Työharjoittelijoiden työnteko-oikeudesta ei tällä hetkellä säädetä laissa.

Oikeudesta harjoittaa elinkeinoa ei tällä hetkellä säädetä opiskelijoiden tai muidenkaan ulkomaalaisten osalta. Vakiintuneesti on kuitenkin katsottu, että maassa oleskeluluvalla oleskelevat kolmannen maan kansalaiset voivat perustaa myös yrityksen ja harjoittaa elinkeinoa Suomessa.

Opiskelijoiden ja tutkijoiden työnteko-oikeuden alkamisesta ja päättymisestä on säädetty opiskelijat-tutkijat lain 15 §:ssä. Kaikkien tutkija-opiskelija -lain nojalla myönnettävien lupien osalta sääntelyä ei ole koottu samaan pykälään, vaan työnteko-oikeuteen ja sen kesto on soveltuvin osin sovellettu ulkomaalaislakia tutkija-opiskelija -lain 3 §:n ja 15 §:n 3 momentin nojalla.

LUONNOS
24.6.2021

Nykyisen ensimmäisen momentin mukaan kolmannen maan kansalainen, jolla on ollut 6 tai 7 §:n mukainen lupa, ja joka hakee jatkolupaa eri perusteella, saa jatkaa aiemman luvan mukaista työntekoa tai yritystoimintaa taikka aloittaa uuden työn tai yritystoiminnan, jos jatko-oleskelulupahakemus on tehty aiemman oleskeluluvan voimassa ollessa. Tutkijoiden osalta tämä sääntely on päällekkäistä ulkomaalaislain 80 §:n 2 momentin kanssa, mutta opiskelijoiden osalta se tarkoittaa, että heitä ei heidän haettuaan uutta lupaa esimerkiksi työntekoa tai työnhakua varten sido opiskelijan oleskeluluvan tuntirajoitukset, vaan he ovat voineet heti lupaa haettuaan aloittaa kokoaikaisen työn. Säännös on tullut voimaan alun perin 1.2.2006 (34/2006) työnhakuluvasta säättäessä, jolloin ajatus on ollut, että uuden työnteon on saanut aloittaa, jos tutkinnon suorittanut on hakenut oleskelulupaa työntekoa tai työnhakua varten ja jatkolupahakemus on jätetty aiemman luvan voimassa ollessa. Säännös on ollut ulkomaalaislaissa, kunnes se tutkija-opiskelija -lakia säädettyä siirrettiin nykyiseen muotoonsa lain 15 §:n 1 momenttiin. Vaikka momentissa ei enää eritellä mitä lupaa opiskelijan tai tutkijan tulee hakea saadakseen heti jatkolupahakemuksen vireille laitettuaan aloittaa rajattoman työnteon, on säännöstä käytännössä tulkittu samalla tavalla kuin ennen sen siirtämistä tutkija-opiskelija -lakiin. Oikeustila on epäselvä siihen liittyen, mitä kaikkia lupia säännös koskee.

Nykyisen 2 momentin mukaan puolestaan työnhakuluvan perusteella maassa oleskeleva kolmannen maan kansalainen on saanut aloittaa yritystoiminnan tai työnteon heti työpaikan löydettyään. Tämä tarkoittaa käytännössä, että työnhakuluvan nojalla oleskelevalla on rajoittamaton työnteko-oikeus.

Pykälän 3 momentin mukaan haettaessa tutkijan tai työharjoittelijan jatko-oleskelulupaa työntekoa tai yritystoimintaa ei saa jatkaa, jos oleskelulupahakemukseen annetaan kielteinen päätös, johon haetaan muutosta valittamalla. Tämä sääntö poikkeaa kaikista muista oleskeluluvista, joiden osalta työnteko-oikeuden kestosta säädetään ulkomaalaislain 80 §:n 1 ja 2 momenteissa. Kyseisten momenttien mukaan saa kolmannen maan kansalainen jatkaa edellisen luvan mukaista työntekoa, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi, edellyttäen, että hän on hakenut jatkolupaa edellisen oleskeluluvan voimassa ollessa. Erilainen sääntely ei yhdenvertaisuuden näkökulmasta ole perusteltua ja se koetaan Maahanmuuttoviraston asiakasneuvonnassa hankalaksi.

2.1.9 Hakemusten palautuminen hallinto-oikeuksista

Kun hakija saa hakemukseensa kielteisen päätöksen, voi hän valittaa päätöksestään hallinto-oikeuteen. Mikäli hakija toimittaa hallinto-oikeuteen uutta selvitystä, jonka hän katsoo vaikuttavan asian lopputulokseen, eivät hallinto-oikeudet useimmiten ota kantaa selvityksiin ensi asteena, vaan palauttavat hakemuksen uudelleen Maahanmuuttoviraston arvioitavaksi. Tämä aiheuttaa tilanteen, jossa Maahanmuuttovirastossa käsitellään uudelleen sama hakemus useaan kertaan.

Vuosina 2017-2020 uusi olosuhde tai uusi selvitys oli tavallisin syy asian palauttamiselle Maahanmuuttovirastoon valituksen johdosta. Määrällisesti näistä syistä palautettuja asioita oli (ensimmäiset hakemukset ja jatkolupahakemukset) 34 kappaletta vuonna 2017, 72 kappaletta 2018, 48 kappaletta 2019 ja 42 kappaletta 2020. Vaikka määrät eivät ole vielä kovinkaan suuria, kasvaisivat ne todennäköisesti hakemusten määrän noustessa.

2.2 Korkeakoulujen tutkinnot ja niiden tavoitteelliset suoritusajat

Yliopistoissa voidaan suorittaa alempia (kandidaatintutkinto, I sykli) ja ylempiä (maisterintutkinto, II sykli) korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja (tohtorintutkinto). Ylempi korkeakoulututkinto suoritetaan alemman korkeakoulututkinnon tai sitä vastaavan koulutuksen jälkeen. Yliopistossa suoritettavien tutkintojen tavoitteelliset suoritusajat ovat seuraavat:

- Alempi (kandidaatin) korkeakoulututkinto: kolme lukuvuotta
- Ylempi (maisterin) korkeakoulututkinto: kaksi lukuvuotta

Ammattikorkeakoulussa voi suorittaa ammattikorkeakoulututkintoja (korkeakoulututkinto, I sykli) ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulututkinnon tavoitteellinen suoritus aika on tutkinnon laajuudesta riippuen:

- Ammattikorkeakoulututkinnon suoritus aika on 210 opintopisteen laajuudessa tutkinnossa 3,5 vuotta
- 240 opintopisteen tutkinnossa 4 vuotta
- 270 opintopisteen tutkinnossa 4,5 vuotta
- Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suoritus aika on tutkinnon laajuudesta (60-90 op) 2-3 vuotta

Kansainväliset tutkinto-opiskelijat suorittivat Suomessa vuonna 2019 noin 4 960 korkeakoulututkintoa, joista noin 450 oli tohtorintutkintoja. Yhteensä 73,5 prosenttia vuonna 2019 Suomen korkeakoulussa opiskelevista ulkomaalaisista tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista tuli EU/ETA-alueen ulkopuolelta, eniten Vietnamista (2 200 opiskelijaa), Venäjältä (1 941) ja Kiinasta (1 791). Yhteensä vuonna 2019 suomalaisissa korkeakouluissa opiskeli 20 000 kansainvälistä korkeakouluopiskelijaa. Miehiä kansainvälisistä tutkinto-opiskelijoista oli 11 000 ja naisia 8 900. Eniten kansainvälisiä korkeakouluopiskelijoita opiskeli ammattikorkeakouluissa amk-tutkinto (42 %) ja yliopistoissa ylempää korkeakoulututkintoa (28,5 %), tohtorintutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskeli 20 % kaikista kansainvälisistä opiskelijoista. Loput kansainvälisistä opiskelijoista opiskeli ylempää ammattikorkeakoulututkintoa (4 %) ja yliopistojen alempaa korkeakoulututkintoa (4,3 %) (Lähde: Vipunen).

Tavoitteellisista suoritusajoista säädetään yliopistolain 40 §:ssä (558/2009). Ammattikorkeakoululain (932/2014) 30 §:ssä säädetään, että suoritusajasta määrätään AMK:in tutkintosäännössä ja opetussuunnitelmassa. Laissa maanpuolustuskorkeakoulusta (1121/2008) säädetään 25 §:ssä, että suoritus aika määritellään opetussuunnitelmassa ja laissa Poliisiammattikorkeakoulusta (1164/2013) säädetään sen 15 §:ssä, että suoritusajasta säädetään valtioneuvoston asetuksella Poliisiammattikorkeakoulusta (282/2014, 10 §) ja sen nojalla Poliisiammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

2.3 Muut opinnot ja niiden tavoitteelliset suoritusajat

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisia tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Ammatillisten tutkintojen suorittamiselle ei ole säädetty tavoitteellista suorittamisaikaa. Koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilöllisen osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittymistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tuki-

LUONNOS 24.6.2021

toimia koskevat tiedot. Tämän suunnitelman perusteella määräytyy myös opintojen tavoitteellinen suoritus aika. Koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelma laaditaan vasta kun henkilö on hyväksytty opiskelijaksi, ei vielä hakeutumisvaiheessa. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään myös ammatilliseen koulutukseen valmentavasta koulutuksesta (VALMA). Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei koulutuksen järjestäjä myönnä opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi suoritus aikaan pidennystä.

Lukiolain (714/2018) mukaan lukiokoulutus muodostaa oppimäärän, jonka tavoitteellinen suorittamisaika on kolme vuotta. Lukiolaissa säädetään myös maahanmuuttajille ja vieraskieliselle tarkoitettu lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta (LUVA). Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärä enintään neljässä vuodessa ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä enintään yhdessä vuodessa, jollei koulutuksen järjestäjä myönnä opiskelijalle sairauden, vamman tai muun erityisen syyn vuoksi lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen.

VALMA- ja LUVA-koulutukset yhdistyvät 1.8.2022 lukien uuteen tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen, josta säädetään tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020). Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen tutkintokoulutukseen. Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen suoritus aika on enintään yksi vuosi. Koulutuksen järjestäjä voi myöntää opiskelijalle sairauden, vamman tai muun erityisen syyn vuoksi lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen.

2.4 Tutkinnon ja opintojen suorittamisen etenemisen seuranta

Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto VIRT A-opintotietopalvelu sisältää tiedot Suomessa opiskelevien korkeakouluopiskelijoiden opiskeluoikeuksista, tutkinnoista, opintosuorituksista ja niiden arvioinnista, lukukausi-ilmoittautumisista sekä kansainvälisistä liikkuvuusjaksoista. VIRT A-opintotietopalvelu kokoaa yhteen korkeakoulujen opiskelijarekistereistä koostuvat tiedot ajantasaisesti ja yhteismitallisesti. VIRT A-tietovaranto toimii korkeakoulujen tutkinto- ja opintosuoritusten osalta kansallisen opintosuoritus- ja tutkintotietojen KOSKI-luovutuspalvelun tietolähteenä, mistä eri tietovarannoissa olevat opintosuoritus- ja tutkintotiedot eri koulutusasteilta ovat viranomaisten käytettävissä. Tämä mahdollistaa kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden opintojen edistymisen seurannan jatkuvasti. Maahanmuuttovirasto saa tietoja opintojen etenemisestä rekisteriyhteyden perusteella.

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto (Koski-tietovaranto) sisältää tiedot lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen koulutusten opiskeluoikeuksista ja tutkinnoista sekä opintosuorituksista ja niiden arvioinnista.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on muuttaa lakia (710/2018) hallitusohjelmassa kirjatun mukaisesti. Kun kolmannen maan kansalainen hakee ensimmäistä oleskelulupaa opiskelun perusteella, olisi hakemuksen perusteella myönnetty oleskelulupa hänen ainoa oleskelulupansa, koska sen voimassa olon aikana hän suorittaisi opintonsa loppuun saakka. Tavoitteena on siten mahdollistaa opiskelijan keskittyminen opintoihinsa alusta loppuun ilman velvollisuutta opintojen suorittamisen aikana hakea jatko-oleskelulupaa.

Esityksen toinen hallitusohjelmaan perustuva tavoite on, että opiskelija, joka on valmistunut, tai tutkija, joka on suorittanut tutkimuksensa loppuun, voisi hakea uutta oleskelulupaa työnhakua ja yrittäjyyttä varten kahdeksi vuodeksi. Tavoitteena on, että valmistunut opiskelija ja tutkimustoiminnan loppuun suorittanut tutkija saisivat toimeentulon riittäessä riittävän pitkän ajan etsiä uuden perusteen oleskelun jatkamiselleen ja Suomeen jäämiselleen, jos heillä ei ole työtä tai muuta perustetta oleskeluvalle siinä vaiheessa, kun oleskeluluvan voimassaolo päättyy. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni koulutettu ja osaava maahanmuuttaja jäisi ja kotoutuisi maahan osaksi suomalaista yhteiskuntaa, ja tällaisen jatko-oleskeluluvan myöntäminen aiemman vuoden sijasta kahdeksi vuodeksi on omiaan mahdollistamaan heidän edellytyksiään jäädä maahan.

Esityksen tavoitteena on lisäksi tehdä lakiin (719/2018) tarkentavaa sääntelyä ja siirtää sääntelyä ulkomaalaislaista siihen. Tavoitteena on keskittää saman tyyppisiä oleskelulupia koskeva sääntely yhteen lakiin, jolloin lain soveltaminen olisi selkeämpää hakijoille, viranomaisille ja muille tahoille.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Kolmansien maiden kansalaisten opiskelijoiden osalta esityksen keskeisenä ehdotuksena on, että oleskelulupa myönnetään koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajaksi yhdellä hakemiskerralla. Keskeinen ehdotus tämän hallitusohjelmakirjauksen tavoitteen täyttämiseksi on lisäksi, että hakijalta vaadittaisiin hakemuksen yhteydessä selvitys turvatusta toimeentulosta ainoastaan ensimmäisen vuoden osalta. Opiskelijalla tulisi kuitenkin olla turvattu toimeentulo koko opintojen keston ajan. Toimeentuloedellytyksen täyttämistä, kuten myös opintojen suorittamisen etenemistä, valvottaisiin opintojen aikana.

Korkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden osalta ehdotetaan, että oleskeluluvan laji muutettaisiin jatkuvaksi (A). Muilla opiskelijoilla luvan laji ehdotetaan säilytettävän tilapäisenä (B). Ehdotuksella tavoitellaan, että entistä useammalla korkeakouluopiskelijalla olisi paremmat edellytykset jäädä maahan pysyvästi. Jatkuvalla luvan lajilla on merkitystä pysyvää oleskelulupaa myönnettäessä. Ehdotus merkitsisi, että korkeakouluopiskelijoille tulisi mahdollisuus saada pysyvä oleskelulupa opintojen suorittamisen perusteella. Esitykseen sisältyy sen vuoksi ehdotus, että pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytysten tulisi täytyä ulkomaalaislain 56 §:ssä säädetyllä tavalla, minkä lisäksi edellytettäisiin, että tutkinto olisi suoritettu ja olisi edellytykset saada uusi jatkuva oleskelulupa muulla kuin opiskelun perusteella.

Esityksessä ehdotetaan hallitusohjelmakirjaukseen perustuen, että kolmannen maan kansalaiselle, joka on suorittanut opinnot tai tutkimuksen loppuun, myönnettäisiin oleskelulupa työnhakua ja yritystoiminnan aloittamista varten kahdeksi vuodeksi. Tämä oleskelulupa myönnetään, jos hakijalla ei olisi työpaikkaa tai muuta perustetta, jolla oleskelulupa maassa oleskelun jatkamiselle opintojen tai tutkimustoiminnan jälkeen voitaisiin muutoin myöntää. Kyseessä olisi oleskeluluvan voimassaoloajan pidentäminen yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Ehdotus sisältäisi, että oleskelulupaa voisi hakea viiden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisen tai tutkimustoiminnan loppuunsaattamisen jälkeen, jolloin se ei enää olisi sidottu edellisen oleskeluluvan voimassaolon päättymiseen. Lisäksi kahden vuoden enimmäiskeston voisi käyttää enintään kolmessa erässä, jossa kukin erä on vähintään kuuden kuukauden pituinen jakso.

LUONNOS
24.6.2021

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että tutkija-opiskelija –lakiin keskitetään saman tyyppisiä oleskelulupia koskeva sääntely ja säädetään niin sanotuista kansallisista oleskeluluvista. Näin tehden ja kun soveltamisalaan ehdotetaan muutosta, kansainvälisen suojelun taustaiset ja karkotuspäätöksen saaneet voisivat myös hakea oleskelulupia, kun se ei voimassa olevan lain nojalla ole tällä hetkellä mahdollista.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Muutoksella on jonkin verran taloudellisia vaikutuksia, jotka syntyvät pääasiassa ohjelmistokehittelytarpeesta. Uusia kansallisia oleskelulupia (muu tutkimusta tekevä (nykyinen muu peruste-lupa tai muu työnteko –lupa, muu harjoittelija (nykyinen muu peruste -lupa harjoittelua varten), muu vapaaehtoistoimija (järjestöjen kautta tulevat vapaaehtoiset, nykyinen muu peruste -lupa), working holiday (nykyinen muu työnteko –lupa)) varten on luotava uudet perusteet ulkomaalaisrekisteriin (UMA:an). Tämä on tärkeää tilastoinnin ja hakemusten käsittelytyön selkeyden vuoksi. Myös hakulomakkeet vaativat kehittämistä. Muutokset tulevat vaatimaan henkilöstöressursseja koulutuksen muodossa ja soveltamisohjeet ja viestintämateriaali tulee päivittää vastaamaan uusia lupatyyppejä.

Lakimuutosten vaatiman digikehityksen (uudet hakuperusteet ja muu UMA-EF-kehitys olemassa oleviin lupatyyppeihin) kustannusarvio on vuosina 2021-2022 yhteensä 347 100 €. Arvio ei sisällä jälkivalvontaa. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineessä (RRF) on osana Suomen kestävä kasvun ohjelmaa haettu rahoitusta lupaprosessien digitalisointiin. Vuoden 2021 LTAE III:ssa RRF:n ensivaiheen rahoitusta 2 milj. euroa on allokoitu Maahanmuuttovirastolle eri kohteisiin, joilla myös tämän esityksen järjestelmäkehitys voidaan toteuttaa.

Jälkivalvontaa koskeva kehitystyö on suunniteltu tehtävän AMIF-rahoituksella, jota koskeva haku **on/ratkeaa XX (täydennetään)**. Jälkivalvontaa suoritettaisiin muutenkin aikaisintaan vuoden kuluttua lain voimaantulon jälkeen, jolloin tässä vaiheessa sillä ei ole tässä taloudellisia vaikutuksia.

Jälkivalvonnan henkilötyövuosi (htv) kustannukset Maahanmuuttovirastossa ovat vuodessa 60 000 €/htv. Koska tehokkaan jälkivalvonnan osalta on tunnistettu vähintään kolmen käsittelijätason ja vähintään kahden esittelijätason htv-arviot, vuosittainen htv-kokonaiskustannus jälkivalvontaan olisi 300 000 €. Tämä htv-resurssi tarvitaan automaation hyödyntämisestä huolimatta, sillä automaation antamat herätteet tarkistetaan manuaalisesti. Vasta käytännön kokemus lain voimaan tultua tulee osoittamaan, onko resurssi riittävä vai ei, koska vastaavanlaista seuranta ei opiskelijan oleskelulupiin ole aiemmin tehty. Jos automaatiota ei kehitetä tehokkaan jälkivalvonnan tueksi, manuaalisen työn ja htv:n tarve kasvaa entisestään.

Kun opiskelijoille myönnetään oleskelulupia, jotka ovat voimassa aikaisempaa kauemmin, eikä tarvetta jatko-oleskelulupahakemuksen tekemiselle tule, on tällä muutoksella Maahanmuuttoviraston maksutuloja vähentävä vaikutus. Käytännössä Maahanmuuttovirastolta jää saamatta jatko-oleskelulupaa koskevan hakemuksen hakemusmaksu, joka on sisäministeriön asetuksen Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta (1124/2020) mukaan 250 € ja sähköisen hakemuksen kohdalla 180 €. Kun vuonna 2019 tehtiin noin 5 000 jatko-oleskelulupahakemusta opiskelun perusteella, olisi maksutulojen menetys tällä hakemusmäärällä laskettuna 900 000 – 1 250 000 euroa vuodessa.

LUONNOS
24.6.2021

4.2.2 Kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisääminen ja sen vaikutukset

Tässä esityksessä ehdotetut muutokset ovat osa toimenpiteitä, joilla pyritään lisäämään kansainvälisten opiskelijoiden määrää Suomessa. Tavoitteena on ulkomaisten opiskelijoiden määrän kolminkertaistaminen. Koulutusmäärän kasvusta aiheutuvat kustannukset ovat laskettuna käytäen vastaavaa laskentaperustetta kuin muissakin koulutuslisäyksissä, jolloin keskimääräiset koulutuskustannukset opiskelijaa kohden ovat 6 000 euroa vuodessa. Kustannus on todellisuudessa tätä suurempi, sillä ulkomaalaiset opiskelijat edellyttävät korkeakouluilta myös lisäpanostuksia. Osa kustannuksista voidaan kattaa lukukausimaksujen tuotolla.

Kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden lisäys 2022-2025

	2022	2023	2024	2025
Yliopistot	500	1000	1500	2000
Ammattikorkeakoulut	500	1000	1500	2000
Yhteensä	1000	2000	3000	4000

Rahoitustarve 2022-2030, korkeakoulutuksen kv-opiskelijoiden lisäaloituspaikat 2022-2025, euroa

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Yhteensä
Yliopistot	3 000 000	9 000 000	15 000 000	21 000 000	12 000 000	0	0	60 000 000
Ammattikorkeakoulut	3 000 000	9 000 000	18 000 000	28 500 000	24 000 000	16 500 000	6 000 000	105 000 000
Yhteensä	6 000 000	18 000 000	33 000 000	49 500 000	36 000 000	16 500 000	6 000 000	165 000 000

Rahoituksen perusteena 6 000 euroa/lisäaloituspaikka vuodessa

Näistä kustannuksista voidaan korvata lukuvuosimaksutuotoilla 74 – 220 miljoonaa euroa, jolloin taloudellinen vaikutus vaihtelee käytetyn lukuvuosimaksun suuruuden (2 700 – 8 000 €) mukaan 90 miljoonan euron lisärahoitustarpeesta 55 miljoonan euron tuottoon.

Kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisasteen nosto asteittain 75 %:iin vuoteen 2030 lisäisi nykyisellä kansainvälisten opiskelijoiden volyymilla työllisten määrää 5 300. Mikäli kv-opiskelijoiden määrä kolminkertaistuu ja 75 %:n tavoite toteutuu, lisää tämä työllisiä nykyiseen 32 000 henkilöä. Laskennan taustaoletuksena on 100 %:n valmistumisaste.

4.2.3 Oleskeluluvan myöntäminen koko tutkinnon suorittamisen ajaksi ja toimeentuloedellytyksen muuttaminen

Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti opiskelijalle myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaika pidennetään. Muutos on opiskelijan kannalta keskeinen ja helpottava, sillä hän vapautuu vuosittain tai joka toinen vuosi tehtävästä jatko-oleskeluluvan hakemisesta ja hakemusmaksun

suorittamisesta. Tähän yhdistettynä se, jotta kirjauksen toteutuminen on käytännössä mahdollista, opiskelijan tulisi ehdotuksen mukaan esittää toimeentulo vain ensimmäisen vuoden osalta. Muutos on keskeinen toimeentuloedellytyksen täyttämisen kannalta, kun otetaan huomioon, että tällä hetkellä, kuten edellä kohdassa 2.1.1 on esitetty, vain 18 % oleskeluluvan hakijoista on saanut oleskeluluvan yli yhden vuoden ja enintään kahden vuoden ajaksi. Merkittävä osa opiskelun perusteella oleskelulupaa hakevista saa tällä hetkellä siten oleskeluluvan vain vuodeksi. Koska tässä esityksessä ehdotettava muutos toimeentuloedellytyksen täyttämistä edellyttää selvitystä vain ensimmäisen vuoden osalta, käytännössä kaikkien, joiden opinnot kestävät yli vuoden, tulisi voida saada oleskelulupa tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajaksi. Toimeentuloedellytyksen täyttämisen sääntelyehdotuksella on siten merkittävä vaikutus myönnettävän oleskeluluvan pituuteen.

Se, että opiskelijan oleskeluluvan voimassaoloaika on pitkä, helpottaa opiskelijan unionin sisäistä liikkuvuutta toiseen jäsenvaltioon suorittaa siellä osa opinnoistaan. Liikkumisen suunnittelu ja toteuttaminen on helpompaa, kun oleskeluluvan voimassaolossa ei ole katkoksia. Myös muut matkustamistarpeet, esimerkiksi tarve käydä kotimaassa, tulevat paremmin toteutuviksi.

Jäljempänä kohdassa 5.2 voidaan havaita kansainvälisestä kontekstista, ettei kovinkaan moni unionin jäsenvaltio myönnä opiskelijalle oleskelulupaa pitemmälle kuin vuoden tai kahden vuoden ajalle. Suomi tulisi näin ollen erottumaan kansainvälisesti myönteisesti tässä suhteessa ja oleskeluluvan pitkän voimassaoloajan voisi ajatella toimivan vetovoimatekijänä, kun kolmannen maan kansalainen harkitsee hakeutumista opiskelemaan ulkomaille, edellyttäen että myös oppilaitos ja Suomi ovat riittävän houkuttelevia kohteita hakea. Muutoksella myös vahvistetaan opiskelijan sitoutumista ja jäämistä Suomeen.

4.2.4 Oleskeluluvan lajin muuttamisen vaikutukset

Oleskeluluvan lajin muuttaminen korkeakoulututkintoon opiskelevien kohdalla tilapäisestä jatkuvaksi vaikuttaisi jonkin verran kotikuntaan ja oikeuteen terveydenhuoltoon, sosiaaliturvaan ja toimeentuloon.

Kotikunnan saamisesta maahan muutettaessa säädetään kotikuntalain (201/1994) 4 §:ssä. Oleskeluluvan lajin muutoksen johdosta korkeakouluopiskelijoihin ryhdytään soveltamaan lain 4 §:n 1 momentin 2 kohtaa, jolloin kotikunnan saa suoraan. Kotikunnan saaminen on siis sidottu suoraan oleskeluluvan lajiin. Kun tällä hetkellä arvioidaan momentin 5 kohtaa ja 2 momentissa säädettyä esimerkkilistaa eli sitä, että henkilöllä on tilapäinen oleskelulupa ja lisäksi tarkoitus olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen jäädä vakinaisesti Suomeen asumaan. Jos opiskelijalla ei ole subjektiivista tarkoitusta jäädä asumaan Suomeen eikä esitä sitä tukevia objektiivisia seikkoja, ei kotikuntaa automaattisesti anneta. Tällä hetkellä laki edellyttää kokonaisuarkintaa opiskelijoiden osalta, jos heillä on tilapäinen oleskelulupa.

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden kohdalla ei tapahtuisi muutosta kotikunnan myöntämiseen, vaan siihen vaikuttaa luvan pituus ja maassa olon tarkoitus. Jos opiskelijalla on rekisteröitymään tullessaan yli vuoden voimassa oleva tilapäinen oleskelulupa sekä opiskelutodistus vähintään kaksi vuotta kestävästä opinnoista, voidaan kotikunta rekisteröidä heti. Mikäli opinnot kestävät esimerkiksi 1 vuoden 9 kuukautta, opiskelija voi vuoden Suomessa asumisen jälkeen pyytää kotikuntaa sillä perusteella, että on asunut vähintään vuoden Suomessa. Tällöinkin täytyy olla voimassa oleva vähintään vuoden tilapäinen oleskelulupa.

LUONNOS
24.6.2021

Oleskeluluvan lajin muuttaminen korkeakoulututkintoon opiskelevien kohdalla ei aiheuttaisi huomattavia vaikutuksia heidän oikeuksiinsa sosiaaliturvan, toimeentulotukien taikka terveydenhuollon osalta.

Opiskelijoille ensisijaisesti myönnettävä etuus on opintotuki. Korkeakouluopiskelijat eivät jatkossakaan saisi opintotukea pelkästään oleskeluluvan lajin muutoksen takia. Tämä perustuu opintotukilain (65/1994) 1 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos hänelle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa (P-EU).

Kelan mukaan Suomessa oleskelee tälläkin hetkellä opiskelijoita jatkuvalla oleskeluluvalla, joilla on esimerkiksi oleskelulupa työnteon perusteella, mutta maassaolon pääperuste on opiskelu, eikä heille myönnetä opintotukea. Opintotukien hylkäämispäätökset ovat pitäneet myös muutoksenhakulautakunnassa.

Ehdotetulla oleskeluluvan lajin muutoksella voi arvioida olevan vähäinen vaikutus muiden sosiaaliturvaetuuksien osalta. Kolmansista maista tulevien opiskelijoiden oikeus sosiaaliturvaetuuteen arvioidaan asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain (16/2019) työskentelyä tai asumista koskevien edellytysten sekä etuuden saamista koskevien edellytysten perusteella. Kansaneläkelaitos arvioi etuuden saamisen muiden edellytysten lisäksi, asuuko opiskelija vakinaisesti Suomessa. Jos opiskelija työskentelee, voi oikeus sosiaaliturvaetuuteen tulla kyseeseen työskentelyn perusteella.

Kolmannesta maasta tulevan opiskelijan kohdalla vakinaista asumista Suomessa arvioidaan kotikuntalain 4 §:n kriteerit huomioon ottaen. Kansaneläkelaitos tekee itsenäisen kokonaisharkinnan henkilön olosuhteista sekä niiden merkityksestä asumisen vakinaisuuden kannalta. Oleskeluluvan laji voidaan ottaa huomioon osana kokonaisharkintaa. Opiskelijan oleskeluluvan edellytyksenä on jatkossakin voimassa oleva sairausvakuutus, mikä vähentää sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia.

Opiskelijan, joka oleskelee Suomessa yksinomaan opintojen suorittamista varten, ei katsota asuvan Suomessa sovellettaessa äitiysavustuslakia (477/1993), yleisestä asumistuesta annettua lakia (938/2014) ja elatustukilakia (580/2008). Esimerkiksi yleinen asumistuki ei siten tule kyseeseen, ellei opiskelijalla ole opintojen lisäksi muita siteitä Suomeen. Esitetyllä lupalajin muutoksella ei ole tältä osin vaikutusta.

Toimeentulotuen avulla turvataan vähintään perustuslain tarkoittama välttämätön toimeentulo. Toimeentulotuki on viimesijainen sosiaalihuoltoon kuuluva harkinnanvarainen tukimuoto. Toimeentulotukilain mukaan jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla. Kaikki muut varat ja etuudet ovat toimeentulotukeen nähden ensisijaisia. Toimeentulotuki myönnetään etukäteen pääsääntöisesti kuukaudeksi kerrallaan ja jokaisessa tuen hakemistilanteessa arvioidaan erikseen, onko henkilöllä oikeus tukeen. Toimeentulotuki jakautuu Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen ja kuntien myöntämään täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen. Toimeentulotukilakia sovelletaan maassa vakinaisesti oleskeleviin. Tilapäisestikin maassa oleskelevalle on turvattava välttämätön toimeentulo ja huolenpito, jos henkilö on tuen tarpeessa eikä muita tukimuotoja ole.

LUONNOS
24.6.2021

Myönteisen jatko-oleskelulupapäätöksen esteenä on aikaisemmin pidetty muuta kuin tilapäistä turvautumista toimeentulotukeen. Toimeentulotukeen turvautuminen on todennäköisempää, mitä pidemmästä oleskelusta on kyse. Kela ei nykyisellään kykene suoraan tuottamaan tilastotietoa luvan perusteella myönnetystä perustoimeentulotuesta, joten tietoa tuen käytön nykymäärästä ei ole tiedossa.

Lupalajin muutoksesta ei juurikaan aiheutuisi muutoksia opiskelijoiden terveydenhuoltoon. Kela järjestää ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS tuottaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon. Korkeakouluopiskelija ja ammattikorkeakouluopiskelija ovat oikeutettuja opiskeluterveydenhuoltoon, eikä opiskelijan oleskeluluvan lajilla ole vaikutusta tähän. Opiskelijoiden maksama terveydenhoitomaksu määritetään vuosittain ja se maksetaan lukukausittain Kelalle. Muita maksuja, kuten käyntimaksuja, ei peritä korkeakouluopiskelijoilta. Opiskelija saa käyttää myös muuta julkista terveydenhuoltoa. Opiskeluterveydenhuollon palvelut eivät kata kaikkia terveydenhuoltojärjestelmän palveluita. Saadakseen muuta julkista terveydenhuoltoa, tulee henkilöllä olla kotikunta tai hoito-oikeustodistus. Kolmansista maista tulevien opiskelijoiden kotikunnan saamisen lupalajin muutoksen kautta arvioidaan helpottuvan jonkin verran, joten vastaava vaikutus on myös opiskelijoiden oikeuteen julkiseen terveydenhoitoon. Opiskelijat eivät kuitenkaan käytä merkittävästi julkisen terveydenhuollon palveluita.

Esityksen mukaisesti, kun korkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille myönnettäisiin jatkuva oleskelulupa, myös heidän perheenjäsenilleen myönnettään oleskelulupa jatkuvana. Perheenjäsenille ei kuitenkaan myönnettäisi lupaa koko opiskelijan oleskeluluvan voimassa olon ajaksi, vaan sitä myönnettäessä noudatettaisiin edelleen ensimmäisen luvan osalta ulkomaalaislain 53 §:n 1 ja 2 momenttia ja jatko-oleskeluluvan osalta sen 55 §:n 1 – 3 momenttia, joiden mukaan ensimmäinen lupa myönnettään pääsääntöisesti vuodeksi ja jatko-oleskelulupa voidaan myöntää enintään neljäksi vuodeksi.

Jatkuvan luvan myötä perheenjäsenille syntyisi oikeus työmarkkinatukeen, jolla muutoksella olisi jonkin verran taloudellisia vaikutuksia. Ottaen huomioon, että toimeentulo on tullut esittää koko luvan voimassa olon ajaksi, eikä perheenjäsenen luvat jatkossakaan olisi yhtä pikiä kuin opiskelijoiden, eivät vaikutusten kuitenkaan pitäisi olla merkittäviä.

Sosiaaliturvan osalta vaikutus on vähäinen, kuten opiskelijoidenkin osalta. Asumista arvioidaan kokonaisuutena ja oleskeluluvan lajilla ei tähän ole suurta vaikutusta. Mikäli perheenjäsen työllistyy, voi työn kautta oikeus sosiaaliturvaetuuksiin syntyä, kun työskentely on riittävää ja jos etuuden saamisen edellytykset täyttyy.

Muutoksella on jonkin verran vaikutusta julkiseen terveydenhuoltoon, johon oikeuden saa kotikunnan kautta, ottaen huomioon, että perheenjäsenkin saisi edellä esitetyllä tavalla kotikunnan heti.

Luvan lajin muuttaminen ei muuttaisi myöskään velvollisuutta suorittaa lukuvuosimaksuja. Ammattikorkeakoululain (932/2014) 13 a §:n ja yliopistolain (558/2009) 10 §:n mukaan lukuvuosimaksua ei peritä myöskään siltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Koska kuitenkin jatkuva oleskelulupa opiskelua ja muuta opiskelua varten myönnettään tutkija-opiskelija -lain, eikä ulkomaalaislain nojalla, ei tähän lainkohtaan olisi tarpeen tehdä muutoksia.

4.2.5 Työnteko-oikeus

Työnteko-oikeuteen liittyvän sääntelyn keskittämisen ja selventämisen tavoitteena on vähentää väärinkäsityksiä ja tietämättömyyttä kolmannesta maasta saapuvien opiskelijoiden työnteko-oikeuteen liittyen. Yhtäältä on tarkoitus purkaa työllistymisen esteitä, kun sääntely olisi selkeämpää opiskelijoille itselleen ja työnantajille. Selkeyttämällä säännöksiä on myös tarkoitus helpottaa työtuntien seuranta sekä opiskelijan että työnantajan osalta. Muutos helpottaa opiskelijan mahdollisuuksia sovittaa yhteen opinnot ja ansiotyö, ja helpottaa turvatun toimentulon ylläpitämistä sekä myös opiskelijoiden opintojen aikaista kiinnittytymistä työmarkkinoille.

Työnteko-oikeudesta ja sen kestosta eri tilanteissa säädettäisiin omissa pykälissään kootusti myös muidenkin oleskelulupien osalta, joihin liittyy työnteko-oikeus. Sääntelyn tarkoituksena on selkeyttää sääntelyä, vähentää säännösten tulkinnallisuutta, sekä myös vähentävää tarvetta neuvonnalle. Myös valvonnan suhteen muutos on selkeyttävä ja valvonnan suorittamista helpommin toteuttava, kun oikeuksista säädetään tarkemmin ehdotettavissa säännöksissä.

4.2.6 Turvapaikanhakijataustaiset ja karkotuspäätöksen saaneet

Direktiivi pantiin kansallisesti täytäntöön tutkija-opiskelija –lailla, joka tuli voimaan 1.9.2018. Samalla se merkitsi, että Suomessa tai toisessa jäsenvaltiossa kansainvälistä suojelua hakevat tai saaneet henkilöt, eivät enää voineet hakea oleskelulupaa opiskelun perusteella, vaikka olisivat täyttäneet edellytykset muutoin. suojelua Myöskään ne kolmannen maan kansalaiset, joille oli tehty karkottamispäätös, eivät enää voineet hakea oleskelulupaa opiskelun perusteella. Tämä johtui siitä, että direktiivin soveltamisala poissulki heidät lain soveltamisen piiristä. Tilanteen korjaamiseksi lain soveltamisalaan ehdotetaan tehtävän muutos. Muutos toteutettaisiin siten, että lakiin ehdotetaan kansallista oleskelulupasääntelyä. Muutoksen myös kansainvälisen suojelun hakemisen taustaiset, mutta myös ne, joille on tehty karkottamispäätös, voisivat hakea tässä laissa säädettyjä muita oleskelulupia paitsi direktiivin säätelemiä tutkijan ja opiskelijan oleskelulupia (lain 6 ja 7 §). Heille voitaisiin oleskeluluvan myöntämisen edellytysten täyttyessä myöntää kansallinen tutkijan tai opiskelijan oleskelulupa, joihin ei sisälly unionin sisäistä liikkuvuutta direktiivissä säädetyllä tavalla, taikka muu laissa säädetty oleskelulupa.

Muutos olisi merkittävä periaatteellisesti. On vaikea arvioida lukumääräisesti, kuinka moni kolmannen maan kansalainen hakisi tutkija-opiskelija -laissa säädettyä oleskelulupaa. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää oleskelulupaan liittyvien edellytysten täyttämistä. Matkustusasiakirjan puuttuminen on este oleskeluluvan myöntämiselle. Sisäministeriö on asettanut hankkeen koskien ilman oleskeluoikeutta maassa olevia (asetettu 24.5.2021, VN/13867/2021), jossa otetaan huomioon osana valtioneuvoston yhteistä selvitys- ja tutkimustoimintaa toteutetun tutkimushankkeen suositukset, joissa käsitellään ilman oleskelulupaa olevien mahdollisuutta saada oleskelulupa muulla kuin kansainvälisen suojelun perusteella ja muukalaispassin myöntämisen edellytysten tarkistamista. Hankkeen toimikausi on vuoden 2022 loppuun ja se voinee tuoda vaikuttavuutta tähän.

Niiden kolmannen maan kansalaisten, jotka ovat saaneet karkottamispäätöksen, asemaan esitys toisi myös muutoksen. Tutkija-opiskelija –lain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavan myös heidän osaltaan. Muutos vaikuttaisi yksittäisiin tapauksiin. Vaikutusta muutosta tästä voisi olla esimerkiksi opiskelijalle, joka on opintojen aikana hakenut oleskelulupaa työnteon perusteella, mutta ei ole sitä saanut ja on määrätty poistettavaksi maasta. Voimassa olevan lain mukaan tällaisessa tilanteessa uutta oleskelulupaa opiskelun perusteella ei voida myöntää. Muutoksella

oleskeluluvan myöntäminen tehtäisiin mahdolliseksi. Käytännön vaikutus yksittäisen kolmannen maan kansalaisen kohdalla olisi myös se, että hänen ei tarvitsisi poistua maasta ja hakea oleskelulupaa ulkomailta, vaan hakeminen olisi mahdollista Suomessa.

4.2.7 Uudet oleskelulupaperusteet

Tutkija-opiskelija –lakiin ehdotetaan siirrettävän ulkomaalaislaista muuta tutkimusta, muuta harjoittelua, vapaaehtoistoimintaa ja työlomasopimuksia koskevat oleskeluluvat sekä säätää muun opiskelun perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Siirtämisen myötä saman tyyppisten oleskelulupien sääntely olisi samassa laissa ja niitä kaikkia koskisi oleskeluluvan epäämisen ja uusimatta jättämistä sekä peruuttamista koskevat yhtäläinen sääntely.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kansainvälisen suojelun hakemisen taustaiset ja maasta karkotettavat kolmannen maan kansalaiset eivät ole voineet hakea tutkija-opiskelija –laissa säädettyjä oleskelulupia, vaikka olisivat täyttäneet oleskeluluvan myöntämisen edellytykset. Lain soveltamisalaa koskevan 2 §:n muuttamisella mahdollistetaan näiden kolmansien maiden kansalaisten hakea siinä säädettyjä oleskelulupia, ei kuitenkaan lain 6 ja 7 §:ssä säädettyjä direktiiviin perustuvia oleskelulupia, joihin sisältyy mahdollisuus liikkua toiseen jäsenvaltioon Suomen myöntämällä oleskeluluvalla.

Tutkija-opiskelija –laissa ehdotetaan säädettävän kansallisesta oleskeluluvasta opiskelua varten. Tämän oleskeluluvan lisääminen mahdollistaa opiskelijan luvan saamisen, jos direktiivin mukainen soveltamisalarajoite sen muuten estäisi, joten ehdotus on asiakkaan edun mukainen. Korkeakouluopiskelijoille jatkuva oleskelulupa nykyisen tilapäisen luvan sijasta on merkittävä etu asiakkaille saada muun muassa pysyvä oleskelulupa aiemmin. Oleskeluluvan myöntäminen koko tutkinnon ajalle on asiakkaan näkökulmasta erittäin hyvä muutos, koska häneltä ei vaadita oleskeluluvan uusimista samalla perusteella. Viranomaisille oleskelulupa on haastava, koska niiden täytyy varmistua siitä, että opiskelijan toimeentulo on koko Suomessa oloajalla turvattu. Jälkivalvontamekanismin kehittäminen korostuu sekä asiakkaiden oikeanlainen tiedottaminen mahdollisista jälkivalvontatoimista. Tiedottamista edellyttää muun muassa se, että koska ulkomaalaislain 53 §:n mukaan ensimmäinen oleskelulupa myönnetään enintään matkustusasiakirjan voimassaoloon asti, että opiskelijalla on tiedossa tämä vaatimus ja hän voi varautua asiaan, jotta hän voi saada oleskeluluvan opintojen keston ajalle.

Kansallisella opiskelun perusteella myönnettävällä oleskelulupasääntelyllä pystytään paremmin täyttämään myös koulutustarpeet koulutusjärjestelmän mukaisessa toimintakentässä.

Muuta tutkimusta koskeva oleskelulupa myönnetään tällä hetkellä ulkomaalaislain 45 §:n 1 momentin 3 kohdan tai 77 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella, jolloin muutoksella, että kaikki tutkimusta tekevät saavat oleskeluluvan saman lain perusteella, on selkeyttävä vaikutus. Muutos on asiakasystävällinen, koska asiakkaita on helppo ohjeistaa oikean hakemuksen ja lupatyyppin pariin. Muutos on merkittävä myös niille muuta tutkimusta tekeville, joille kahden vuoden pituisen tutkimustyön ollessa kyseessä tai sen jälkeen voidaan myöntää oleskelulupa jatkuvana, millä on puolestaan aikaistava vaikutusta pysyvän oleskeluluvan saamisen osalta, mutta myös kansalaisuuden osalta. Muuta tutkimusta tekevän työnteko-oikeus kirjataan myös tarkemmin säännökseen ja sen laajuus yhdenmukaistetaan direktiivin tarkoittaman tutkijan kanssa, jolloin molemmilla on rajoittamaton työnteko-oikeus.

Muuta harjoittelua koskeva säännös sisältäisi selkeämmät ja laissa säädettävät edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle, mikä olisi merkittävä muutos nykytilaan. Tämä uusi oleskelulupaa

LUONNOS
24.6.2021

koskeva säännös olisi kirjoitettu myös tavalla, että se mahdollistaa harjoittelun apurahalla ja että sillä voidaan täysimääräisesti toimeenpanna Erasmus+ ohjelmaa ja esimerkiksi Opetushallituksen harjoitteluohjelmat, jotka voidaan tavoitteidensa mukaisesti lisäksi suunnata myös EU/ETA-alueen ulkopuolisille korkeakouluopiskelijoille. Tällainen harjoittelijaliikkuvuuden mahdollistaminen tukee osaltaan osaajien houkuttelun tavoitetta ja vastaa työnantajien tarpeisiin sekä tukee korkeakouluysteistyötä kolmansien maiden kanssa.

Muut vapaaehtoiset –oleskelulupa olisi myös uusi. Tällä hetkellä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaislain 45 §:n nojalla. Tutkija-opiskelija –laissa säädetään jo unionin ohjelmien vapaaehtoistoiminnasta, joten vapaaehtoistoimintaa koskeva sääntely olisi samassa laissa, jolloin neuvonta ja ohjaus oikean lupatyypin hakemiseksi helpottuvat.

Työlomasopimukseen perustuvan oleskeluluvan sääntely olisi tarkoitus tehdä näkyvämmäksi. Tällä hetkellä oleskeluluvat myönnetään ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 11 kohdan perusteella, vaikka oleskeluluvassa ei ole kyse toimeentulon turvaamisesta ansiotyöstä saatavalla tulolla. Oleskeluluvalla olisi oma pykälänsä, vaikka muutoin edellytykset tulevat siitä, mitä Suomen ja Uuden-Seelannin tai Australian kanssa on työlomasopimuksen osalta sovittu. Oma säännös on selkeä myös tulevaisuutta ajatellen, koska ainakin kolme uutta työlomasopimusta saatettaneen voimaan lähitulevaisuudessa, jolloin sääntely on selkeä kirjaus näidenkin sopimusten ja niitä koskevien oleskelulupien osalta.

4.2.8 Työnhakua koskeva oleskelulupa

Työnhakua koskeva oleskelulupa voitaisiin ehdotuksen mukaan jatkossa myöntää tutkinnon ja tutkimuksen suorittamisen jälkeen seuraavan viiden vuoden aikana yhteensä kahdeksi vuodeksi ja useassa erässä. Uutta olisi myös tämän oleskeluluvan hakeminen ulkomailta, ei enää pelkästään jatko-oleskelulupana tutkijan tai opiskelijan luvan päätteeksi vain yhden kerran. Muutos olisi myös merkittävä muuta tutkimusta tekeville, joita koskeva oleskelulupa tulisi ehdotuksen mukaan tutkija-opiskelija –laissa säädettäväksi aiemman ulkomaalaislain sijasta, joten hekin voisivat hakea tätä työnhakulupaa.

Ehdotettava säännösmuotoilu työnhakuluvalla olisi uudenvuotoinen käytötapa ja se joustavoittaisi kolmansien mahdollisuuksia jäädä ja palata Suomeen opintojen tai tutkimuksen suorittamisen jälkeen. Kyse olisi selkeästä veto- ja pitovoimaa tukevasta työkalusta. On kuitenkin selvää, että työmarkkinoilla ja työnantajien asenteissa on tapahduttava paljon sen edistämiseksi, että entistä useampi tutkinnon tai tutkimuksen suorittaja saisi töitä ja voisi siten jäädä Suomeen. Oleskeluluvan muuttaminen yksin ei tätä korjaa.

Työnhakulupaa koskeva muutos on merkittävä neuvonnan kannalta. Sekä kolmannen maan kansalaiselle että Maahanmuuttovirastolle asiakasta neuvoessa voi olla sekavaa, missä tilanteissa asiakas voi saada työnhakuluvan ja kuinka pitkäksi ajaksi oleskelulupa on mahdollista myöntää. Aiemman yksinkertaisemman ja selkeämmän sääntelyn logiikka muuttuu tietyllä tavalla sekavammaksi, mutta kyseessä on samalla monipuolisempi oleskelulupatyyppejä kuin tällä hetkellä. Muutos saattaa siten ainakin lain voimaantulon jälkeen kuormittaa Maahanmuuttoviraston asiakaspalvelua, kun asiakkaat yrittävät selvittää, onko heillä mahdollista saada työnhakulupaa eri tilanteissa.

Tutkijoiden osalta jo tälläkin hetkellä on vaikea määritellä, milloin tutkimus on saatettu loppuun. Tutkijoiden kohdalla oma erikoisuutensa on lisäksi se, että esimerkiksi tutkimusassistenten-

teille, jotka eivät ole itsenäisiä tutkijoita, myönnetään oleskelulupia lyhyeksi ajaksi, koska sopimussuhteet ovat lyhyitä, ja osa näistäkin saattaa suorittaa tutkintoa. Käytännön tasolla on lisäksi ollut haastavaa neuvoa asiakkaita, mitä heidän tulee esittää tutkimuksen loppuunsaattamisesta. Tavoitteena olisi, että Maahanmuuttovirasto yhdessä tutkimusorganisaatioiden kanssa tuottaisi selkeän asiakirjan, joka voisi toimia malliasiakirjana.

Maahanmuuttoviraston UMA-järjestelmän kehittämisen tasolla ehdotus vaatii uuden lupaperusteen kehittämisen, sisältäen uuden hakuperusteen, päätöspäätöksen ja uudet oleskelulupakortti-merkinnät. Työnhakuluvalla on jo peruste UMAssa, mutta se vaatii uudelleenmäärittämisen oleskeluluvan automaatisointiin, luvan pituuteen (lyhyet jaksot seuraavan viiden vuoden aikana) ja oleskeluluvan hakemisen mahdollistamiseen myös ensimmäisenä oleskelulupana ulkomailta. Työhaun perusteella oleskelulupaa voi hakea vain paperisella hakemuksella niin sanotulla muu peruste -oleskelulupalomakkeella. EnterFinlandin osalta, jotta hakemus saataisiin sähköisen hakemisen piiriin, sähköinen hakemuslomake tulisi sinne tehdä.

4.2.9 Päätöksentekohetken mukaan ratkaiseminen

Kansalaisuuslain (359/2003) 13 §:n mukaan kansalaisuus myönnetään, jos edellytykset täyttyvät hakemusta ratkaistaessa. Tämän saman logiikan lainaaminen myös opiskelija-tutkijalakiin voisi helpottaa tilannetta, kun hakemusten palautumisen sijaan hakija laittaisi vireille uuden hakemuksen.

Tämä olisi Maahanmuuttoviraston näkemyksen mukaan selvä parannus nykyhetkeen, koska hallinto-oikeudet herkästi palauttavat hakemuksen uudelleenkäsiteltäväksi, jos puuttuvat selvitykset toimitetaan valituksen liitteenä hallinto-oikeuteen. Tällöin Maahanmuuttovirasto joutuu käsittelemään hakemuksen kaksi kertaa samalla käsittelymaksulla, vaikka hakija itse on laiminlyönyt velvoitteensa toimittaa puuttuvat selvitykset hakemuksensa liitteeksi.

4.2.10 Vaikutukset Maahanmuuttoviraston toimintaan

Esityksen sisältävät oleskeluluvat kuuluvat yksin Maahanmuuttoviraston toimivaltaan. Esityksen muutoksille on siten vaikutusta pääasiassa sen toimintaan. Vaikutuksia muiden viranomaisten toimintaan, esimerkiksi Kelaan, on käsitelty edellä kohdassa 4.2.4.

Opiskelijan oleskelulupaa koskeva toimeentuloedellytyksen muutos tuo Maahanmuuttovirastolle uuden tehtävän, kun sille tulee uudenlainen valvontatehtävä. Ainakin aluksi lain voimaan tullessa manuaalisen jälkivalvonnan merkitys korostuu. Vuoden kahden kuluttua valvonnassa voidaan hyödyntää automaatiota ja eri rekistereistä, esimerkiksi tulorekisteri, saatavia tietoja sekä hakemusvaiheessa syntyneitä herätteitä.

Esityksen ehdotukset vaikuttavat monella muulla tavalla myös Maahanmuuttoviraston asiakasneuvontaan, viestintään, koulutustarpeisiin ja ohjeistuksiin. Maahanmuuttovirasto on tunnistanut joukon kehityskohteita:

1) internet-sivut: muutokset hakemussivuille, mahdolliset asiakaspolun visualisoinnit ja mahdolliset muutokset sivujen toiminnallisuuksiin (esimerkiksi hakemusopas), 2) asiakastiedotteet ja muut viestinnän sisällöt kohderyhmästä riippuen, kun laki tulee voimaan,

3) hakemuslomakkeiden, niin sähköisten kuin paperisten lomakkeiden laatiminen ja muuttaminen,

LUONNOS
24.6.2021

- 4) käännökset verkkosivuille, lomakkeisiin, viestintäsältöihin, täydennyspyyntö- ja päätöspohjiin sekä EnterFinlandin hakemuksiin,
- 5) koulutus ja ohjeet hakemuksia käsitteleville virkailijoille ja asiakasneuvojille ja
- 6) sidosryhmäviestintä tarpeen mukaan (esimerkiksi webinaari ja uutiskirjeet).

4.2.11 Valvonta

Opiskelijan oleskeluluvan myöntäminen opintojen keston ajalle ja siihen liittyvä toimeentuloedellytystä koskeva poikkeava sääntely toisi Maahanmuuttovirastolle uuden tehtävän. Sen tulisi suorittaa oleskeluluvan voimassaoloaikaan liittyvää valvontaa oleskelulupaan liittyvien edellytysten varmistamiseksi, etenkin turvaton toimeentulo osalta. Lain voimaantullessa tätä nimenomaista valvontaa ei olisi tarvetta välittömästi suorittaa, vaan vuoden kuluttua sen jälkeen. Alkuun valvontatoimenpiteet olisivat manuaalisesti tehtäviä tarkistuksia, mutta ajan myötä painopiste siirtyisi, kuten on muissakin lupa-asioissa tarkoitus, kohti rekisteritarkistuksia ja automaatiolla tapahtuvaa tarkistustoimintaa hyödyntäen muun muassa tulorekisteriä ja erikseen pyynnöstä Kansaneläkelaitokselta saatuja toimeentulotukitietoja.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Opiskelijan toimeentuloedellytys

Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan opiskelijoille myönnetään oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi. Esityksen alussa esitettyjen tilastojen mukaan kaikista opiskelun perusteella oleskelulupaa hakeneista noin 18 %:lle myönnettiin oleskelulupa yli yhdeksi vuodeksi, mutta enintään kahdeksi vuodeksi. Hakijoista 82 % ei saanut oleskelulupaa kahdeksi vuodeksi. Toimeentuloedellytyksen osalta luvan myöntäminen kahdeksi vuodeksi edellyttää, että hakijalla on esittää turvattu toimeentulo 13 440 euroa.

Lakiin voitaisiin yksinkertaisimmillaan tehdä muutos siten, että opiskelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaika pidennettäisiin enintään kahdesta vuodesta enintään tutkinnon tai opiskelun suorittamisen keston ajaksi tekemättä muutosta toimeentuloedellytykseen. Tällaisessa tilanteessa hallitusohjelman kirjaus ei käytännössä toteutuisi, koska vain harvoille hakijoille voitaisiin myöntää oleskelulupa tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajaksi, jos tuo aika olisi yli kaksi vuotta. Esityksen valmistelun aikana tämä vaihtoehto on hylätty, koska hallitusohjelman kirjaus ei käytännössä toteutuisi.

Vaihtoehtoisena ratkaisuna hallitusohjelman kirjauksen toteuttamiseksi on valmistelussa tuotu esille, että hakijan tulisi esittää toimeentuloselvitys hakemuksessaan vain ensimmäisen opintovuoden ajalta. Laissa säädettäisiin sen lisäksi, että hakijan toimeentulon on oltava turvattu koko oleskeluluvan voimassaolon ajan, mutta ensimmäisen opintovuoden jälkeiseltä ajalta ei selvitys tarvitsisi esittää. Näin ollen opiskelija voisi todentaa hakemuksessaan ennen maahantuloa, että hänellä on käytössä 6 720 euroa ensimmäiseen opiskelijavuoden elinkustannuksiin, jolloin hänelle myönnetään oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi. Tämä vaihtoehto on todettu parhaimmaksi siltä kannalta, että oleskelulupa voitaisiin myöntää tutkinnon suorittamisen ajaksi. Toimeentuloedellytyksen täyttämistä seurattaisiin pistotarkistuksin sekä vihjetietojen ja

LUONNOS 24.6.2021

muulla tavoin saatujen tietojen perusteella. Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada yksittäistapauksissa tieto Kansaneläkelaitokselta (Kela) siitä, onko tietty hakija hakenut toimeentulotukea, mutta Kelalla ei ole oikeutta eikä velvoitetta oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja Maahanmuuttovirastolle. Toimeentuloedellytyksen täyttämistä opintojen keston ajaksi ehdotetaan seurattavan lain voimaantumisen jälkeen kolmen vuoden ajan, jolloin tarkasteltaisiin, miten monen opiskelijan toimeentulo ei olisi ollut turvattu koko oleskeluluvan voimassaolon ajan, ja ryhdyttäisiin tarvittaessa toimiin sääntelyn tarkistamiseksi.

Opiskelijan luvan laji

Esityksessä ehdotetaan, että tutkintoon opiskelevien korkeakouluopiskelijoiden oleskeluluvan laji muutetaan tilapäisestä (B) jatkuvaksi (A). Kaikkien opiskelijoiden luvan lajia ei ehdoteta muutettavaksi, vaan ainoastaan korkeakouluopiskelijoiden oleskeluluvan laji. Muiden opiskelijoiden kohdalla olisi edelleen perusteltua säilyttää luvan laji tilapäisenä. Tämä siksi, että on olemassa luonteeltaan tilapäistä opiskelua, esimerkiksi vaihto-opinnot ja muut tutkintoon johtamattomat opinnot. Myös lukiossa opiskelevien ja muiden muihin kuin korkeakoulututkintoihin opiskelevien luvat olisivat jatkossakin tilapäisiä.

Opiskelijat eivät ole ainoa maahanmuuttajaryhmä, jolle myönnettävä oleskelulupa on tilapäinen. Etenkin työnteon perusteella myönnetään tilapäisiä oleskelulupia, kun kyse on tilapäisestä työnteosta tai työharjoittelusta. Muita tilapäisiä oleskelulupia ovat muun muassa au pair –sijoitus, ihmiskaupan uhri, paitsi jos uhri on erityisen haavoittuvassa asemassa, maasta poistumisen estymisen vuoksi myönnettävä lupa ja laittomasti maassa oleskelleen ja työskennelleen oleskelulupa. Voidaan ajatella, että korkeakouluopiskelijoiden, joiden opinnot tähtäävät tutkintoon, ja joiden tavoitellaan jäävän maahan entistä useammin, oleskelulupa ei ole vertailukelpoinen näihin tilapäisiin oleskelulupuihin. Nykytilanteessa noin puolet Suomessa tutkinnon suorittaneista kansainvälisistä opiskelijoista työllistyy Suomeen. Koulutuspoliittisessa selonteossa tavoitteeksi ehdotetaan, että ulkomaalaisista opiskelijoista Suomeen työllistyisi jatkossa 75 prosenttia. Oleskeluluvan lajin muuttamisella jatkuvaksi mahdollistetaan korkeakouluopiskelijoiden Suomeen jäämistä myös siten, että pysyvän oleskeluluvan myöntäminen tulee heille mahdolliseksi.

Tutkijoiden toimeentuloedellytys

Hankkeessa on työryhmätyöskentelyn loppuvaiheilla ollut esillä vaihtoehtona säätää myös tutkintoa suorittaville tohtoriopiskelijoille pidemmästä luvasta, jossa toimeentulovaatimus olisi rakennettu samalla tavalla kuin opiskelijoilla. Tohtoriopintojaan suorittaville kolmannen maan kansalaisille myönnetään tutkija-opiskelija -lain nojalla tällä hetkellä 6 §:n mukainen oleskelulupa eli tutkijan oleskelulupa. Tutkijan lupaan liittyy opiskelijan lupaa laajempi oikeus liikkua unionin sisällä ja lupaan kuuluu myös laajempi eli rajoittamaton työnteko-oikeus.

Tohtorintutkinnon suoritusaikaa ei ole lainsäädännössä määritelty, eikä tämän vuoksi oleskelulupaa ole mahdollista myöntää samalla tavalla kuin opiskelijoilla koko tutkinnon suorittamisen ajaksi. Tutkijoiden toimeentulo on usein sidottu lyhyisiin rahoituskausiin tai työsuhteisiin. Tutkijoiden osalta ei ole ehdotuksen myöhäisen saapumisajankohdan vuoksi ollut mahdollista samalla tavalla kuin opiskelijoiden osalta selvittää sitä, kuinka suuri osa tohtoriopiskelijoista saa kielteisiä päätöksiä jatkolupahakemuksiinsa sen vuoksi, ettei toimeentulovaatimus täyty.

Ehdotus asettaisi tohtorinopintoja suorittavat tutkijat merkittävästi parempaan asemaan kuin muut tutkijat. Lisäksi se asettaisi heidät parempaan asemaan kuin työnteon perusteella luvan

saaneet kolmannen maan kansalaiset, jotka tällä hetkellä saavat ensimmäisen oleskelulupansa pääsääntöisesti vuodeksi, vaikka heidän toimeentulonsa on merkittävästi turvatumppaa kuin tutkijoiden. Ehdotettua muutosta ei ilman laajempaa selvittelyä ja tarkempaa tietoa ole mahdollista toteuttaa. Ajankohdasta johtuen myöskään kattavaa vaikutusarviointia ei ole voitu tehdä. Hallitusohjelmassa ja lainsäädäntöhankkeen asettamispäätöksessä oleskeluluvan voimassaoloaikaa koskeva pidentäminen on ollut määrä tehdä opiskelijoiden kohdalla, vaikka osana hanketta, joka ei ole yksin lainsäädäntöhankke, on myös vahvistaa korkeakoulujen ja työelämän vuorovaikutusta.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Euroopan unionin jäsenmaat

Hankkeen aikana tehtiin European Migration Network (EMN) -verkoston kautta kysely muille EU-jäsenmaille. Saadut vastaukset on tallennettu valtioneuvoston [hankeikkunaan](#). Tarkoituksena oli etenkin kerätä tietoa siitä, kuinka monessa EU-maassa myönnetään oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi. Esitetyt kysymykset koskivat muun muassa sitä, kuinka pitkiä ensimmäisiä opiskelijan oleskelulupia jäsenvaltioissa myönnetään ja miten toimeentulo tulee osoittaa, jos pitkiä lupia myönnetään. Lisäksi kyselyssä kysyttiin työnhakuluvan myöntämisestä.

Vastausten perusteella voidaan todeta, että useimmat jäsenmaat myöntävät lupia yhdeksi tai korkeintaan kahdeksi vuodeksi. Poikkeuksena tästä on Viro, jossa luvan voi saada korkeintaan viideksi vuodeksi, Hollanti, jossa luvan voi saada koko opintojen ajaksi, korkeintaan kuitenkin viideksi vuodeksi, sekä Slovakia, jossa luvan saa opintojen oletetun keston ajaksi, kuitenkin korkeintaan kuudeksi vuodeksi. Virossa ja Slovakiassa jo ensimmäisen luvan voi saada pidempänä.

Kolmansien maiden kansalaisia koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/801 tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten on Tanskaa lukuun ottamatta voimassa kaikissa unionin jäsenmaissa. Kolmansista maista tulevilta opiskelijoilta vaaditaan unionin jäsenvaltioissa lähes kaikissa tapauksissa opiskelijan oleskelulupa. Oleskeluluvan ohella edellytetään riittävää toimeentuloa. Opiskelijan ensimmäinen oleskelulupa on useimmissa jäsenmaissa yhden tai korkeintaan kahden vuoden mittainen.

Unionin jäsenmaista pitkäaikaisia, yli kahden vuoden mittaisia ensimmäisiä oleskelulupia opiskelijoille myöntävät Viro, Alankomaat ja Slovakia. Virossa ja Alankomaissa ensimmäinen oleskelulupa on mahdollista saada enintään viiden vuoden ajaksi, Alankomaissa opintojen lisäksi kolmen kuukauden ajaksi. Slovakiassa ensimmäisen luvan voi saada opintojen oletetun keston ajaksi, kuitenkin enintään kuudeksi vuodeksi. Myös Latviassa luvan voi saada aiottujen opintojen kestoajaksi ja sen lisäksi neljän kuukauden ajaksi, mutta lupa on uusittava vuosittain. Muut jäsenmaat myöntävät opiskelijan ensimmäisen oleskeluluvan yhden vuoden tai enintään kahden vuoden ajaksi.

Yleisesti Euroopan unionin jäsenmaissa opiskelijan oleskeluluvan saajalta vaaditaan todistetusti riittävä toimeentulo. Todisteeksi hyväksytään esimerkiksi pankkitili, säännölliset tulot tai tiedot apurahasta. Jos vähimmäistulon raja on määritelty, se vaihtelee jäsenmaittain parin-sadan ja yli tuhannen euron välillä kuukaudessa. Toimeentulo voi jäsenmaasta riippuen koostua omista tai

LUONNOS 24.6.2021

perheen varoista, palkasta, apurahasta taikka muusta tulosta; edellytyksenä voi olla myös toimeentulon säännöllisyys.

Pitkäaikaisen, yli kahden vuoden oleskeluluvan saamiseksi Virossa vaaditaan vähintään 300 euron kuukausittaiset varat, jotka voivat koostua erilaisista lähteistä. Alankomaissa vaatimuksena on riittävät varat 12 kuukauden ajaksi ja Slovakiassa vähintään 215 euron varat kuukausittain. Latvia vaatii riittävät, 500 euron kuukausittaiset varat vuosittain.

Työnhakuun tarkoitettu oleskelulupa opintojen jälkeen on mahdollinen yleisesti kaikissa jäsenmaissa. Sen kesto vaihtelee Virossa oleskelulupa myönnettävästä 270 päivän lisäajasta Saksan enintään 18 kuukaudeksi ja Kroatian yhdeksi vuodeksi ja mahdollisen toisen vuoden ajaksi myönnettävään lupaan. Luvan saamisen ehtona ovat yleensä opiskelijan toimeentuloedellytystä vastaavat varat tai muuten riittävä toimeentulo. Tilastojen mukaan opiskelun jälkeen maahan jäämisen yleisimmät syyt ovat Euroopan unionin maissa työskentely ja perhe sekä näiden ohella työnhaku, työkokemuksen hankkiminen ja itsensä työllistäminen.

Myös kolmansista maista saapuvilta tutkijoilta edellytetään Euroopan unionin maissa viisumin nojalla tapahtuvaa lyhytaikaista oleskelua lukuun ottamatta yleensä määräaikaista oleskelulupaa. Tutkimustyön tapahtuessa työsuhteessa toimeentuloedellytys täyttyy yleensä palkan kautta, ja omarahoitteisten tutkijoiden osalta kysymykseen voivat tulla todistettavat varat tai apuraha sekä paluuedellytys. Perheenjäsenet voivat yleensä saada oleskeluluvan yhdessä päähakijan kanssa. Tutkijan oleskelulupaa voi liittyä myös myöhempi lupa työnhakua varten.

5.2.1.1 Ruotsi

Ruotsissa kolmannesta maasta tulevan korkeakouluopiskelijan oleskeluluvan hakeminen edellyttää hyväksyntää kokoaikaisiin opintoihin ja ensimmäisen lukukausimaksuerän maksamista sekä todistetusti turvattua toimeentuloa opintojen aikana ja hakeutumista sairausvakuutuksen piiriin. Yli vuoden mittaisen ajan Ruotsissa oleskelevien henkilöiden tulee rekisteröityä väestörekisteriin, jolloin he pääsevät Ruotsin sairausvakuutuksen piiriin; muutoin vakuutus tulee hankkia itse tai oppilaitoksen puolesta. Toimeentuloedellytys on 8 568 Ruotsin kruunua kuukaudessa (noin 844 euroa) koko oleskeluluvan voimassaolon ajalta. Lukukausimaksut vaihtelevat 80 000 ja 295 000 kruunun (noin 7 901 – 29 136 euron) välillä.

Päätöksen saaminen täydellisen hakemuksen jättämisestä lukien kestää yleensä 2–5 kuukautta. Hakemuksen voi tehdä paperilla tai verkossa, ja mahdollinen käynti Ruotsin ulkomaanedustustossa saattaa pidentää odotusaikaa. Hakemuksen perheenjäsenten osalta voi tehdä samanaikaisesti verkossa tai tarvittaessa myöhemmin. Hakemusmaksu aikuisten osalta on 1 500 kruunua (noin 148 euroa) ja lasten osalta 750 kruunua (noin 74 euroa).

Hakemuksen verkossa tehneet saavat vastauksen päätöksestä sähköpostilla, minkä jälkeen maahantuloviisumi ja oleskelulupakortti noudetaan sen valmistuttua Ruotsin edustustosta tai lähetetään hakijalle postitse. Jos henkilö ei tarvitse maahantuloviisumia, hänen tulee Ruotsiin saavuttuaan jättää biometriset tunnisteet oleskelulupakorttia varten Migrationsverketissä, minkä jälkeen oleskelulupakortti lähetetään postitse osoitteeseen Ruotsissa.

Oleskeluluvan saadakseen yli kolmen kuukauden ajaksi tutkijaksi Ruotsiin pyrkivällä kolmannen maan kansalaisella tulee olla tohtorinkoulutus tai jatko-opintoihin oikeuttava pätevyys ja hänen tulee esittää Migrationsverketille Ruotsin tiedenevoston hyväksymän laitoksen kanssa tehty yhteistyösopimus. Lisäksi hakijan tulee yleensä maksaa 1 500 kruunun (noin 148 euron)

LUONNOS
24.6.2021

hakemusmaksu ja hänellä tulee olla riittävät varat toimeentuloon ja paluumatkaan. Hakijan tulee myös huolehtia itse sairausvakuutuksestaan, jos hän tulee Ruotsiin alle vuoden mittaiseksi ajaksi. Perheenjäsenet voivat saada sähköisellä hakemuksella oleskeluluvat Ruotsiin samanaikaisesti päähakijan kanssa. Tutkijan oleskelulupa on uusittavissa, ja neljän vuoden jälkeen tutkijalla on mahdollisuus saada pysyvä oleskelulupa Ruotsiin.

Oleskelulupaa ja mahdollista maahantuloviisumia haetaan verkossa tai edustuston kautta, ja ne myönnetään tutkijalle ennen Ruotsiin saapumista biometristen tunnisteiden jättämisen jälkeen. Viisumivapaiden maiden kansalaiset voivat saada oleskelulupakortin myös Migrationsverketiltä maahan saavuttuaan. Jos henkilö oleskelee Ruotsissa opiskelijan oleskeluluvan nojalla, hän voi hakea tutkijan oleskelulupaa verkossa maassa ollessaan. Hakeminen Ruotsista käsin on mahdollista myös silloin, jos henkilöllä on tutkijan oleskelulupa toiseen Euroopan unionin jäsenmaahan ja hän tekee tutkimuksestaan yli 180 päivää 360 päivän jaksossa Ruotsissa; lyhyemmäksi ajaksi oleskelulupaa ei tarvitse hakea. Tutkimustyön Ruotsissa voi aloittaa jo hakemuksen jättämisen jälkeen, ellei edellä mainittuja aikoja ole ylitetty. Tutkimustyön valmistumisen jälkeen tutkijalla on mahdollisuus saada oleskelulupa työnhakua tai yritystoiminnan käynnistämistä varten.

5.2.1.2 Norja

Norjaan korkeakouluopintoihin hakeutuvien kolmansien maiden kansalaisten tulee opiskelijan oleskeluluvan saadakseen olla hyväksytty kokoaikaiseksi opiskelijaksi norjalaiseen korkeakouluun. Lisäksi edellytyksinä ovat 4 900 Norjan kruunun (noin 481 euron) hakemusmaksu, mahdolliset lukukausimaksut, vähintään 126 357 kruunun (noin 12 414 euron) vuosittaiset varat, asunto Norjassa ja olosuhteet, jotka tukevat paluuta kotimaahan opiskelun jälkeen. Opiskelija ei voi työllistää itseään eikä toimia yrittäjänä Norjassa, ja työskentely on rajoitettu 20 tuntiin viikossa lukuun ottamatta vapaata työskentelyoikeutta lomakausien aikana.

Hakemuksen käsittely kestää useita viikkoa, mutta tähtää päätöksentekoon riittävässä ajoin ennen opintojen alkua. Maahan saapumista ja oleskelulupakortin luovuttamista varten myönnetään tarvittaessa maahantuloviisumi Norjaan. Lukukausimaksuja ei Norjassa peritä. Perheenjäsenet voivat yleensä hakea ja saada oleskeluluvan samanaikaisesti päähakijan kanssa. Opiskelu-aikaa ei lueta hyväksi haettaessa pysyvää oleskeluoikeutta Norjaan.

Kolmannesta maasta tulevan yli kolme kuukautta viipyvän tutkijan, jolla on norjalainen työnantaja, tulee hakea ammattitaitoisen työntekijän oleskelulupaa. Hakemisen edellytyksinä ovat työtarjous norjalaiselta työnantajalta, yleensä kokoaikainen työ, riittävä työhön liittyvä pätevyys ja palkkataso sekä asunto Norjassa. Työnantajaa voi vaihtaa, jos työtehtävät pysyvät samankaltaisina, mutta tehtävien vaihtuessa on haettava uutta oleskelulupaa myös pysyttäessä saman työnantajan palveluksessa.

Hakemusprosessin voi käynnistää tutkija itse tai tämän työnantaja, ja hakemuksen voi tehdä verkossa tai jättää henkilökohtaisesti. Työntekijän oleskeluluvan käsittelymaksu on 6 300 kruunua (noin 619 euroa), ja hakemuksen käsittelyaika on keskimäärin 12 viikkoa. Korkeakoulututkinnon suorittaneelle oleskelulupa voidaan myöntää enintään kolmen vuoden ajaksi, minkä jälkeen on mahdollisuus hakea pysyvää oleskeluoikeutta Norjassa. Perheenjäsenet voivat yleensä hakea ja saada oleskeluluvan samanaikaisesti päähakijan kanssa.

LUONNOS 24.6.2021

Oleskeluluvan saadakseen omarahoitteisen kolmannesta maasta tulevan tutkijan tulee hakea opiskelijan oleskelulupaa ja tehdä tutkimusta norjalaisessa korkeakoulussa tai vastaavassa laitoksessa. Lisäksi edellytyksinä ovat 4 900 kruunun (noin 481 euron) käsittelymaksu, yhteensä vähintään 126 357 kruunun (12 414 euron) varat vuotta kohti, asunto Norjassa ja paluuta ennakoivat olosuhteet kotimaassa.

Oleskeluluvan käsittelyaika on keskimäärin kahdeksan viikkoa hakemuksen jättämisestä lukien vastauksen saamiseen. Tutkijan perheenjäsenet voivat yleensä hakea ja saada oleskeluluvan samanaikaisesti päähakijan kanssa. Maahan saapumista ja oleskelulupakortin luovuttamista varten myönnetään tarvittaessa maahantuloviisumi Norjaan, minkä ohella yli puoli vuotta maassa oleskelevien tulee rekisteröityä veroviranomaisessa kahdeksan päivän kuluessa maahan saapumisesta. Tutkimustyön ohella on mahdollista työskennellä muualla 20 tuntia viikossa ja lomakausina kokoaikaisesti. Oleskelulupa-aikaa ei lasketa hyväksi haettaessa myöhemmin pysyvää oleskeluoikeutta Norjassa.

5.2.1.3 Tanska

Opiskelu-oikeuden tanskalaiseen korkeakouluun saaneet riittävän kielitaidon omaavat kolmansien maiden kansalaiset voivat hakea oleskelulupaa Tanskaan. Hakijan tulee kirjautua verkossa ja maksaa 2 000 Tanskan kruunun (noin 269 euron) käsittelymaksu ja osoittaa voivansa huolehtia toimeentulostaan maahan saavuttuaan. Hakemuksen voi tehdä myös kirjallisesti, ja laillisesti Tanskassa oleskelevat voivat tehdä sen maassa ollessaan. Biometriset tunnisteet jätetään pääsääntöisesti 14 päivän kuluessa hakemuksesta Tanskan edustustossa tai maassa oleskeltaessa Tanskan maahanmuuttoviranomaisen toimipisteessä. Tunnisteiden jättäminen on mahdollista myös Tanskan hakemuskeskuksessa ulkomailla tai Norjan edustustossa, jos maassa ei ole Tanskan edustustoa ja tästä on tehty Norjan kanssa sopimus. Maahantuloa ja oleskeluluvan noutamista varten myönnetään tarvittaessa viisumi.

Opiskelijan oleskeluluvan normaali käsittelyaika on kaksi kuukautta. Kolmansien maiden kansalaisten tulee maksaa lukukausimaksu, joka on yleensä 6 000–16 000 euroa vuodessa. Toimeentuloedellytyksen täyttämiseksi opiskelijalla tulee olla käytössään 6 321 kruunun (noin 850 euron) varat kuukausittain. Ensimmäisen lukukauden osalta maksettu lukukausimaksu katsotaan osoitukseksi riittävästä toimeentulosta. Työnteko sallitaan 20 tunnin ajan viikossa lukukausien aikana ja loma-aikoina rajoituksetta. Myös perheenjäsenet voivat saada oleskeluluvan Tanskaan, jolloin myös heidän toimeentulonsa tulee olla turvattu. Opintojen jälkeen on mahdollisuus kuuden kuukauden oleskelulupaan työpaikan löytämiseksi Tanskasta.

Palkattuun tutkijan työhön yli kolmen kuukauden ajaksi Tanskaan tulevat kolmansien maiden kansalaiset voivat saada tutkijan oleskeluluvan. Palkkauksen ja työehtojen on noudatettava tanskalaista tasoa, mutta työn ei tarvitse olla kokoaikaista ja sivutoimen hankkiminen on sallittu. Hakumenettely on hyvin samankaltainen opiskelijaksi Tanskaan hakeutuvien kanssa. Menettelyissä on pieniä eroja, jos kysymyksessä on vierailleva tutkija tai tohtorinopintoja suorittava henkilö. Lisäksi vaihtoehtona on nopeutettu oleskelulupamenettely ja erittäin nopean työskentelyn aloittamisen takaava quick job start, jos tutkijan työnantajana toimiva korkeakoulu tai yritys on sertifioitu nopeutetun menettelyn käyttäjäksi.

Tutkijan oleskeluluvasta peritään 4 295 kruunun (noin 578 euron) käsittelymaksu, ja hakemuksen käsittelyaika on normaalisti yksi kuukausi. Työn ohessa on mahdollisuus osittain tuettuun

LUONNOS 24.6.2021

tanskan kielen opiskeluun. Työtehtävän vaihtaminen on mahdollista pysyttäessä saman työnantajan palveluksessa; muutoin tulee hakea uutta oleskelulupaa. Perheenjäsenet voivat saada oleskeluluvan samanaikaisesti päähakijan kanssa.

5.2.1.4 Viro

Opiskelijaksi Viroon hakeutuvat kolmansien maiden kansalaiset tarvitsevat opiskelijan oleskeluluvan. Edellytyksinä ovat hyväksyminen oppilaitokseen, suoritettu käsittelymaksu ja kaksi kertaa Viron virallisen vähimmäistoimeentulon suuruinen toimeentulo koko opintojen ajan. Biometrinen tunnistaminen lisäksi opiskelijan tulee hakeutua Viron sairausvakuutuksen piiriin ja maan väestörekisteriin.

Oleskeluluvasta peritään 35 euron maksu Virossa tai itsepalveluportaalissa ja 65 euron maksu, jos oleskelulupakortti noudetaan Viron ulkomaanedustustosta. Lupa myönnetään koko opintojen ajaksi, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi. Työnteko opintojen ohessa on sallittu, jos työskentely ei opintoja ja opinnot jatkuvat kokoaikaisesti. Maisterin- tai tohtorintutkintoa suorittavat opiskelijat voivat saada oleskeluluvan myös perheenjäsenilleen.

Tutkijaksi Viroon hakeutuvien kolmansien maiden lupavaatimukset riippuvat oleskelun kestosta. Alle 90 päivän oleskeluun riittää lyhykestoinen viisumi ja alle kuuden kuukauden oleskeluun pitkäkestoinen viisumi, joita koskevat hakemukset käsitellään 30 päivässä. Yli kuusi kuukautta viipyvien tutkijoiden tulee hakea tutkijoille tarkoitettu oleskelulupa. Työnantajan tulee olla opetus- ja tutkimusministeriön virallisesti rekisteröimä, positiivisen arvioinnin saanut tutkimus- ja kehittämisalan toimija, jolla on sopimus tutkimustyöstä kyseisen henkilön kanssa. Oleskelulupahakemuksen käsittelymaksu vastaa opiskelijalta perittävää maksua. Jatko-opiskelijoiden tulee tutkijan oleskeluluvan sijaan hakea opiskelijan oleskelulupaa.

Hakumenettely koostuu tutkijan mahdollisesta rekisteröinnistä työnantajan toimesta ja mahdollisesta viisumihausta, työnantajan ja tutkijan tekemästä sopimuksesta, yksityisen sairausvakuutuksen hankkimisesta ensimmäisten kolmen kuukauden ajaksi, varsinaisesta oleskelulupahakemuksesta ja rekisteröitymisestä asukkaaksi Virossa. Mainittujen vaiheiden järjestys voi vaihdella tapauksesta riippuen. Perheenjäsenten oleskelulupahakemukset voi tehdä samanaikaisesti päähakijan kanssa, ja niitä koskevat päätökset tehdään päähakijan oleskelulupahakemuksen ratkettua.

5.2.1.5 Saksa

Saksa on sopinut opiskelijoiden oleskelulupavapaudesta Yhdysvaltojen, Kanadan, Australian, Japanin, Israelin, Uuden-Seelannin ja Korean tasavallan kanssa. Muiden yli 90 päivän ajaksi Saksaan opiskelemaan hakeutuvien kolmansien maiden kansalaisten tulee hankkia opiskelijan oleskelulupa ja mahdollinen maahantuloviisumi. Asunnon hankittuaan opiskelijan tulee rekisteröityä asukkaaksi ja hakea oleskelulupaa paikallisessa viranomaisessa. Hakemus tulee tehdä henkilökohtaisesti, ja sen tekemiseksi vaaditaan muun muassa todistus asukkaaksi rekisteröitymisestä ja opiskelijan sairausvakuutuksesta, selvitys vähintään 861 euron kuukausittaisesta tai 10 332 euron vuosittaisesta toimeentulosta ainakin ensimmäisen opiskeluvuoden ajalle ja todistettu englannin tai saksan kielen taito.

Ensimmäisen oleskelulupahakemuksen käsittelymaksu vaihtelee 50–60 eurosta 110 euroon. Opiskelijan oleskelulupahakemuksen käsittelyaika on kahdesta kolmeen viikkoa, ja lupa on yleensä voimassa koko opintojen ajan. Myös perheenjäsenillä on mahdollisuus saada oleskelu-

LUONNOS
24.6.2021

lupa Saksaan päähakijan opintojen ajaksi. Lukukausimaksua ei peritä useimpien osavaltioiden julkisissa korkeakouluissa lainkaan ja muutoinkin ne ovat verraten alhaiset. Opintojen ohessa on mahdollista työskennellä 240 päivänä vuodessa puolipäiväisesti ja 120 päivänä kokopäiväisesti myös lukukausien aikana. Opintojen jälkeen oleskelulupaan voi saada 18 kuukauden jatkoajan työnhakua varten ja työpaikan löydyttyä on mahdollisuus hakea työntekijän oleskelulupaa.

Tutkijaksi Saksaan tulevalle täytyy olla hyväksyntä tai sopimus kyseisen tutkimusorganisaation kanssa. Kysymykseen voivat tulla erimuotoiset organisaatiot yliopistoista yksityisiin yrityksiin, ja tehtävä voi sisältää myös tieteellistä opetustyötä. Vaihtoehtoisesti tutkimustyötä voi tehdä työntekijän oleskeluluvan nojalla, jos henkilöllä on riittävä pätevyys ja saksalaista tutkintoa vastaava koulutus. Erityistä asiantuntijuutta omaavilla tutkijoilla on mahdollisuus saada pysyvä oleskelulupa Saksaan; muutoin vaaditaan neljän vuoden mittainen oleskelu maassa. Tohtoriopintoihin myönnetään useita erityyppisiä oleskelulupia riippuen hakijan työ- ja opiskelutilanteesta.

Tutkijan oleskeluluvasta peritään tehtävästä riippuen 100–250 euron käsittelymaksu, ja päätös tehdään 1–3 kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Perheenjäsenillä on mahdollisuus oleskelulupaan päähakijan ohella. Tutkimustyön jälkeen päähakijalla on mahdollisuus oleskelulupaan työnhakua varten enintään yhdeksän kuukauden ajaksi.

5.2.1.6 Alankomaat

Alankomaissa yli 90 päivää viiptyvät kolmansista maista tulevat opiskelijat tarvitsevat yleensä oleskeluluvan. Luvan edellytyksinä ovat hyväksymisilmoitus sponsorina toimivalta hyväksytyltä korkeakoululta, nuhteettomuusilmoitus, riittävä ja turvattu toimeentulo jokaisen opintovuoden ajalle sekä mahdollinen tuberkuloositestaus. Korkeakouluissa kuukausittainen toimeentuloedellytys on 921,17 euroa, ja sen voi osoittaa pankkitilin, apurahan, talletuksen tai muun tuen avulla. Opiskeluun valmistautumista varten esimerkiksi kielikurssin avulla ja maisterintutkintoon jatkamista varten voi saada 12 kuukauden lisäajan. Oppilaitokset vastaavat opiskelijoiden kielitaitovaatimuksista itsenäisesti.

Opiskelijan ensimmäisen oleskeluluvan käsittelymaksu on 80 euroa, ja se maksetaan sponsorina toimivan oppilaitoksen kautta. Perheenjäsenillä on mahdollisuus hakea oleskelulupaa yhdessä päähakijan kanssa. Työskentely opintojen aikana on sallittu 16 tunnin ajan ja loma-aikoina kokoaikaisesti, jos työnantaja on hakenut opiskelijalle työluvan. Itsensä työllistäminen on sen sijaan sallittu vapaasti, kunhan yritys on rekisteröity Alankomaissa ja muut lainsäädännön vaatimat edellytykset täyttyvät. Oleskelulupa on voimassa opiskeluajan lisäksi kolmen kuukauden ajan.

Tutkijaksi Alankomaihin kolmannelle maasta saapuva henkilö voi toimia palkattuna tutkijana, apurahatutkijana tai tohtoriopiskelijana. Henkilöllä tulee olla jatko-opiskeluoikeuden antava ylempi korkeakoulututkinto ja sopimus tutkimusorganisaation kanssa; organisaation tulee olla sponsoriksi hyväksytty toimija. Oleskelulupahakemus muina edellytyksinä ovat selvitys työehdoista sekä vakuutus tutkimustyön seurannasta ja loppuunsaattamisesta. Jos kysymys ei ole palkatusta tutkimustyöstä, hakijalla tulee olla apuraha, muu tuki tai riittävä pankkitalletus Alankomaissa oleskelun ajaksi.

LUONNOS
24.6.2021

Oleskeluluvan hakemusmaksu on 192 euroa, ja perheenjäsenillä on mahdollisuus hakea oleskelulupaa yhdessä päähakijan kanssa. Oleskeluluvan lisäksi maahantuloa varten tarvitaan Alankomaissa yleensä erillinen viisumi. Opintojen tai tutkimustyön jälkeen Alankomaissa on mahdollisuus hakea kolmen vuoden ajan korkeasti koulutetuille henkilöille tarkoitettua orientaatiovuosilupaa, jonka hakemusmaksu on niin ikään 192 euroa.

5.2.2 Euroopan unionin ulkopuoliset maat

Ulkomaisilta opiskelijoilta vaaditaan Euroopan unionin ulkopuolisissa valtioissa lähes kaikissa tapauksissa opiskelijaviisumi tai opiskelijan oleskelulupa. Viisumin tai oleskeluluvan ohella edellytetään yleensä riittäviä varoja. Keskeisissä verrokkimaissa vaadittavat rahasummat lähtevät pääsääntöisesti noin 10 000 eurosta vuodessa ja mahdollinen puoliso ja lapset korottavat vaadittavaa summaa. Lukukausimaksut näissä maissa vaihtelevat tyypillisesti korkeakoulusta ja opiskelualasta riippuen alle 10 000 euron ja joidenkin erityisalojen useiden kymmenien tuhansien eurojen välillä. Opintoihin on usein saatavissa stipendejä ja muuta rahoitusta.

Euroopan unionin ulkopuolisissa verrokkimaissa ulkomaisten tutkijoiden pitempiaikaiset viisumit tai oleskeluluvat myönnetään yleisimmin työntekijöiden lupajärjestelmän kautta. Lupajärjestelmiin sisältyy useimmiten erilaisia erityisosaajille tarkoitettuja väyliä, joita myös tutkijat voivat käyttää. Myös perheenjäsenet voivat yleensä hakea oleskelulupaa yhdessä päähakijan kanssa. Määräaikaisiin oleskeluväyliin liittyy usein mahdollisuus myöhempään pysyvään oleskeluun ja kansalaisuuteen.

5.2.2.1 Yhdistynyt kuningaskunta

Yhdistyneeseen kuningaskuntaan opiskelijaksi hakevan on täytettävä tarvittavat pääsyvaatimukset, ja opintojen on johdettava hyväksyttävään tutkintoon asianomaisella tasolla. Opiskelijan tulee pystyä huolehtimaan toimeentulostaan opintojen ajan ja tämän tulee puhua, lukea ja kirjoittaa englantia opintojen vaatimalla tasolla. Alle 18-vuotiaiden hakijoiden tulee esittää huoltajan suostumus ja selvitys tämän suhteesta hakijaan sekä selvittää, miten hänen huolenpitoonsa on järjestetty Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelun aikana. Korkeakouluopiskelijoille työskentely on sallittu lukukausien aikana korkeintaan 20 tunnin ajan viikossa ja loma-kausina kokoaikaisesti.

Työntekijöiden tapaan myös opiskelijaviisumin hakijoilta edellytetään pisteytystä ja lisäksi hyväksymistä Yhdistyneessä kuningaskunnassa sponsoriksi hyväksytyyn oppilaitokseen, jotka on lueteltu maan sisäministeriön verkkosivuilla. Opiskelijaviisumia voivat hakea enintään kuusi kuukautta ennen opintojen alkamista 16 vuotta täyttäneet henkilöt, jotka saavat pisteytyksessä vähintään 70 pistettä. Pistemäärästä 50 tulee oppilaitokseen hyväksymisestä ja kymmenen pistettä sekä riittävästä varoista toimeentulon turvaamiseksi että todistetusta vähintään tason B2 englannin kielen taidosta englantia pääkielenään puhuvista maista tulevia hakijoita lukuun ottamatta.

Viisumihakemus tehdään sähköisesti, ja siihen on liitettävä viitenumero oppilaitoksesta saadusta opiskelijaksi vahvistamisesta (Confirmation of Acceptance for Studies, CAS). Euroopan unionin, Euroopan talousalueen maiden ja Sveitsin kansalaiset voivat todistaa henkilöllisyytensä Home Officen älypuhelinsovelluksen kautta, ja hakemusprosessi etenee sähköisesti Home Officen View and Prove -palvelun kautta, jonka kautta myös sähköinen viisumi toimitetaan

LUONNOS 24.6.2021

hakijalle. Muutoin hakeminen vaatii käynnin hakemuskeskuksessa ulkomailla. Tällöin hakemuskeskus liittää aluksi passiin väliaikaisen tarran (vignette), minkä jälkeen hakija saa varsinaisen biometrisen oleskelulupakortin vasta maahan saapumisen jälkeen.

Ulkomailla tehty opiskelijaviisumihakemus maksaa 348 punttaa (noin 402 euroa) sekä varsinaiselta hakijalta että jokaiselta hakemukseen liitettävältä huollettavalta, joita voivat olla puoliso ja alle 18-vuotiaat lapset. Lisäksi hakijoiden on maksettava 470 punnan (noin 543 euron) alennettu terveydenhuoltomaksu, jonka nojalla nämä saavat julkisen terveydenhuollon palveluja maassa vakituisesti oleskelevia henkilöitä vastaavalla tavalla. Opiskelijaviisumihakemuksen käsittelyaika on pääsääntöisesti kolme viikkoa hakemuksen jättämisestä älypuhelinsovelluksella tai hakemuskeskuksessa.

Yhdistyneen kuningaskunnan kansainvälisen opiskelun strategian mukaan korkeakouluopiskelijoiden oikeutta oleskella maassa valmistumisen jälkeen pidennetään kuuteen kuukauteen ja tohtoritutkinnon osalta 12 kuukauteen. Valmistumisen jälkeen tutkinto-opiskelijoilla on myös mahdollisuus hakea erityistä työnhakuun ja työntekoon oikeuttavaa viisumia (Graduate visa) kahdeksi vuodeksi ja tohtoriopiskelijoilla kolmeksi vuodeksi. Lisäksi opiskelijat voivat hakeutua ammattitaitoiseksi työntekijäksi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan kotimaastaan käsin kaksi vuotta valmistumisensa jälkeen.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa pitempiaikaiseen tutkimustyöhön tuleville soveltuu erityisesti Global talent -viisumi. Viisumia voivat hakea 18 vuotta täyttäneet henkilöt, jotka ovat erityisen vahvoja tai omaavat erityistä kykyä menestyäkseen akateemisilla aloilla tai tutkijana, taiteissa tai kulttuurin alalla sekä digitaalisen teknologian alalla. Viisumin hakeminen edellyttää hyväksyntää näitä sektoreita edustavilta hyväksymiselimiltä (endorsement body) Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Pisteytystä ei tämän viisumiluokan yhteydessä käytetä eikä kielitaitovaatimusta ole, ellei henkilö hae myöhemmin pysyvää oleskeluoikeutta.

Global Talent -viisumi edellyttää yleensä hakijalta hänet palkkaavan organisaation kirjettä, josta ilmenee työskentelyosasto, työtehtävä ja sen vastaanottaminen, työpaikan ilmoittaminen julkiseen hakuun, vähintään kaksi suosittelevaa ja vähintään kolmen palkkaavaa organisaatiota edustavan akateemisen haastattelijan läsnäolo työhönottohaastattelussa sekä kyseisen alan asiantuntijan osallistuminen valintaprosessiin. Viisumista peritään 608 punnan (noin 702 euron) käsittelymaksu. Päätöksen saaminen täydellisen hakemuksen jättämisestä lukien kestää Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolella oleskelevien hakijoiden osalta kolme viikkoa.

Viisumi on voimassa enintään viisi vuotta, ja sen nojalla voi toimia sekä palkkatyössä että yrittäjänä tai yrityksen johtotehtävissä. Viisumin voimassaoloaikana työtä voi myös vaihtaa tai työskentelyn voi lopettaa ilmoittamatta tästä viranomaisille. Viisumissa ei ole kielitaito- tai minimipalkkavaatimuksia, ja sen nojalla voi matkustaa ulkomaille ja takaisin, mutta sen haltijoilla ei ole oikeutta useimpiin julkisiin tukiin ja valtion maksamaan eläkkeeseen. Päähakijan mukana maahan voivat tulla myös puoliso ja huollettavat lapset. Viisumi on uusittavissa rajattomasti, jos hakija täyttää edelleen sen myöntämisen ehdot.

5.2.2.2 Kanada

Kanadassa ulkomaisten opiskelijoiden tulee hakea erityistä opiskelulupaa ennen maahan saapumista. Edellytyksinä ovat hyväksyminen asianmukaiseen oppilaitokseen (designated learning institute, DLI), riittävät varat lukukausimaksuun, omiin ja mahdollisten perheenjäsenten elin-

LUONNOS
24.6.2021

kustannuksiin sekä kaikkien paluukustannuksiin. Lisäksi edellytetään nuhteettomuutta ja riittävästä terveyttä, joista tulee tarvittaessa hankkia dokumentit, ja hakijan tulee vakuuttaa, että hän poistuu Kanadasta, kun opiskelijan oleskelulupa umpeutuu. Hakuprosessin voi käynnistää myös sähköisesti, mutta hakija kutsutaan yleensä hakemuskeskukseen jättämään biometriset tunnisteet ja mahdollista haastattelua varten.

Opiskeluluvasta peritään 150 Kanadan dollarin (noin 102 euron) maksu, ja yleinen käsittelyaika on kahdeksan viikkoa täydellisen hakemuksen jättämisestä. Opiskeluluvan lisäksi maahan saapumista varten myönnetään tarvittaessa viisumi tai sähköinen matkustusasiakirja (electronic travel authorization, eTA). Lupa on yleensä voimassa opintojen keston lisäksi 90 päivää. Lupaa ei myönnetä etäopiskelijoille, ellei kysymys ole yli kuusi kuukautta kestävästä opinnoista, joihin kuuluu Kanadassa oleskelua vaativia kokonaisuuksia.

Erityisen Student Direct Stream -menettelyn (SDS) kautta Kiinassa, Intiassa, Marokossa, Pakistanissa, Filippiineillä, Senegalissa ja Vietnamissa laillisesti oleskelevat henkilöt voivat tietyt edellytykset täyttäessään saada opiskeluluvan normaalia nopeammin, jolloin hakemukset pyritään käsittelemään 20 kalenteripäivän aikana. Myös näissä tapauksissa henkilön tulee oleskella Kanadan ulkopuolella ja hänellä tulee olla hyväksyntä asianmukaisesta oppilaitoksesta. Lisäksi edellytetään todistettua englannin tai ranskan kielen taitoa ja erityisellä järjestelyllä (Guaranteed Investment Certificate, GIC) hyväksytyin pankin kautta talletettua vähintään 10 000 Kanadan dollarin (noin 6 776 euron) summaa, jonka voi nostaa vain osissa maahan saapumisen jälkeen.

DLI-hyväksytystä kanadalaisesta oppilaitoksesta valmistuneilla on mahdollisuus erityiseen määräaikaiseen oleskelulupa (Post-graduation work permit, PGWP), jota on haettava 180 päivän kuluessa valmistumisesta. Luvasta peritään 255 Kanadan dollarin maksu, ja sen käsittelyaika on 40 päivää. Luvan voimassaoloaika vaihtelee opintojen keston mukaan; yli kahden vuoden opiskeluaika oikeuttaa kolmen vuoden mittaiseen oleskeluun. Edellytysten täytyessä valmistuvilla opiskelijoilla on mahdollisuus hakea myös muunlaisia avoimia tai työnantajakohtaisia työlupia.

Kanadassa Global Skills -strategia on määräaikaiseen työhön pyrkiville korkean tason hakijoille tarkoitettu erittäin nopea maahantuloväylä, jossa on täydellisillä hakemuksilla mahdollisuus kahden viikon käsittelyaikaan. Työnantajan tulee jättää työtarjous erityiseen työnantajille tarkoitettuun portaaliin ja maksaa heiltä vaadittava 230 Kanadan dollarin (noin 156 euron) maksu (employer compliance fee). Lisäksi ministeriöiden kumppaniksi rekisteröityville investointikykyisille työnantajille ja yliopistoille tarjotaan erityispalveluja (Dedicated service channel) ulkomailta rekrytointiin.

Global Skills -strategiaan sisältyy lukuisia erilaisia vaatimuksia ja poikkeusmenettelyjä, kuten vapautus työluvasta hyvin lyhytaikaiseen tutkimustyöhön tuleville henkilöille. Kaikkien hakijoiden tulee kuitenkin tehdä hakemuksensa ulkomailta käsin. Pisteytystä ei tässä väylässä käytetä, vaan oleellista on työnantajan ja erityisosaajan yhteistoiminnan muodostama hyöty ja panos Kanadalle. Myös puolisoilla ja pääsääntöisesti alle 22-vuotiailla lapsilla on mahdollisuus kahden viikon käsittelyaikaan samanaikaisesti päähakijan kanssa.

Hakuprosessin sujuvoittamiseksi Global Skills -strategiassa käytetään mahdollisimman pitkälle digitalisoituja prosesseja ja pyritään täydellisten hakemusten saamiseen. Epätäydelliset hakemukset voidaan tarvittaessa siirtää normaaliin hakuprosessiin, jolloin käsittely tapahtuu hitaammin eikä rasita strategian tavoitteita.

LUONNOS 24.6.2021

Muissa tapauksissa tutkijoille soveltuu työnantajakohtainen määräaikainen työlupa. Työlupaprosessin käynnistää tällöin työnantaja, joka jättää työtarjouksen viranomaisille ja toimittaa hakijalle saamansa työtarjousnumeron varsinaisen hakemuksen jättämistä varten. Työvoiman saatavuutta Kanadasta ei tarvitse tutkia, mutta hakijalla tulee olla riittävä englannin tai ranskan kielen taito. Tehtyään hakemuksen ja jätettyään biometriset tunnisteet Kanadan hakemuskeskuksessa hakijan tulee mahdollisesti käydä myös henkilökohtaisessa haastattelussa ja lääkärin-tarkastuksessa.

Työluvasta peritään 155 Kanadan dollarin (noin 105 euron) maksu, ja käsittelyaika täydellisen hakemuksen jättämisestä lukien on yleensä vajaat kymmenen viikkoa. Myönteisen päätöksen saaneelle hakijalle lähetetään niin sanottu Port of Entry Letter, jonka nojalla hän saa rajanylityspaikassa määräaikaisen oleskeluluvan.

Tutkija voi hakea myös pysyvää oleskeluoikeutta Kanadaan Express Entry -järjestelmän kautta, jolloin hänen ominaisuutensa pisteytetään ja hän sijoittuu pooliin, josta viranomaiset kutsuvat riittävän pistemäärän saaneet jättämään oleskelulupahakemuksen. Myös tässä vaihtoehdossa edellytetään riittävää englannin tai ranskan kielen taitoa. Hakuprosessin käynnistämiseksi tulee rekisteröidä oma tili (MyCIC Account) ja täyttää maksuton sähköinen hakijaprofiili. Tässä vaiheessa hakijan ei vielä tarvitse liittää profiiliinsa dokumentteja. Saatuaan kutsun hakijan on tehtävä täydellinen oleskelulupahakemus liitteineen 90 päivän kuluessa.

Express Entry -hakemuksen käsittelyaika täydellisen hakemuksen jättämisestä lukien on yleensä enintään kuusi kuukautta. Oleskelulupahakemuksesta peritään 1 325 (noin 898 euron) ja jokaisesta huollettavasta lapsesta 225 (noin 152 euron) Kanadan dollarin maksu. Lisäksi pysyvistä oleskeluluvasta tulee yleensä maksaa 500 dollaria (noin 339 euroa). Maahantuloa varten hakijalle toimitetaan vahvistus oleskeluluvasta (Confirmation of Permanent Residence, COPR) ja tarvittaessa viisumi esitettäväksi rajanylityspaikassa.

5.2.2.3 Australia

Opiskelijaviisumin Australiaan voi saada, jos on kirjoittautunut kokoaikaiseksi opiskelijaksi virallisesti hyväksytyyn oppilaitokseen ja pystyy oleskelemaan maassa koko opintojen ajan. Lisäksi vaaditaan riittävä englannin kielen taito ja eräitä kansallisuuksia lukuun ottamatta voimassa oleva australialainen sairausvakuutus. Opiskelijalta vaaditaan myös riittävä terveys ja riittävät varat, moitteettomuus sekä sitoumus Australian arvojen ja lakien kunnioittamiseen ja tilapäiseen oleskeluun Australiassa. Mahdolliset velat Australian hallitukselle koko perheen osalta on suoritettava, eikä hakijan taustassa pääsääntöisesti sallita peruutettuja viisumeita tai hylättyjä viisumihakemuksia.

Opiskelijaviisumia voi hakea sekä Australian ulkopuolella että maassa oleskeltaessa, mutta etäopiskelu ei oikeuta opiskelijaviisumiin. Käsittelymaksu on 620 Australian dollaria (noin 393 euroa), ja 75 prosenttia korkea-asteen hakemuksista käsitellään 73 päivän kuluessa. Viisumi on voimassa opintojen keston mittaisen ajan, mutta korkeintaan viisi vuotta. Puoliso ja alle 18-vuotiaat lapset voivat saapua maahan opiskelijan mukana tai erillisellä hakemuksella. Työskentelyä sallitaan opintojen käynnistyttyä enintään 40 tuntia kahden viikon aikana.

Opintojen jatkamiseksi pitempään voi hakea uutta opiskelijaviisumia. Kysymykseen voi tulla myös vierailijaviisumi (Visitor visa), jolloin hakemuksen liitteeksi vaaditaan valmistumisajan-kohdan ilmaiseva oppilaitoksen kirje. Kuuden kuukauden ajan valmistumisen jälkeen on mahdollista hakea määräaikaista oppilaitoksesta valmistuneen viisumia (Temporary Graduate visa),

LUONNOS 24.6.2021

joka on tapauksesta riippuen voimassa puolestatoista vuodesta neljään vuoteen. Lisäksi alle 31-vuotiaat voivat hakea kahden vuoden ajan insinööriopintojen jälkeen erityistä viisumia enintään puolentoista vuoden ajaksi (Skilled-Recognised Graduate visa).

Australiassa aloitettiin heinäkuussa 2019 itsenäisesti työtä hakeville globaaleille erityisosaajille tarkoitettu Global Talent Visa -ohjelma, jolla tavoitellaan vuosien 2020-21 aikana noin 15 000 pysyväisluonteista maahanmuuttajaa. Ohjelma tarjoaa nopeutetun maahantuloväylän muun muassa useille tulevaisuuteen suuntaaville korkean teknologian aloille ja tutkijoille. Ohjelmaa kutsutaan myös nimellä Global Talent Independent program.

Australia pyrkii vahvistamaan kykyään kilpailla kansainvälisistä osaajista erityisesti tämän ohjelman avulla. Ohjelman työntekijät Australiassa ja keskeisissä ulkomaisissa kohteissa (yleensä Lontoo, Shanghai, Singapore ja Washington DC) toimivat yhteistyössä huippuyliopistojen, eri ammattialojen järjestöjen ja yritysten kanssa markkinoidakseen ohjelmaa ja tunnistaakseen avainalojen erityisosaajia.

Global Talent -viisumi vaatii huomattavan alalla toimivan australialaisen organisaation, maan kansalaisen tai pysyvän asukkaan taikka soveltuvan Uuden-Seelannin kansalaisen puolta. Viisumista peritään 4 110 Australian dollarin (noin 2 604 euron) maksu. Hakemuksista 75 prosenttia käsitellään 65 päivän ja 90 prosenttia kolmen kuukauden kuluessa. Hakija voi tuoda soveltuvat sukulaisensa mukanaan Australiaan.

Määräaikaisista viisumeista tutkimustyöhön tuleville soveltuu ennen kaikkea työnantajan sponsorointiin perustuva viisumiluokka, joka tutkijoiden osalta oikeuttaa työtehtävän kestosta riippuen enintään kahden vuoden oleskeluun. Viisumi edellyttää alle 45 vuoden ikää, riittävää ammattitaitoa ja englannin kielen taitoa sekä Australian viranomaisten hyväksyntää toiminnalle.

Viisumihakemus tehdään verkossa, ja siitä peritään 310 Australian dollarin (noin 196 euron) maksu. Tutkijoiden hakemuksista 75 prosenttia käsitellään seitsemän kuukauden ja 90 prosenttia 22 kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Perheenjäsenet voivat jättää viisumihakemuksen yhdessä päähakijan kanssa.

5.2.2.4 Uusi-Seelanti

Uudessa-Seelannissa on lukuisia opiskelijaviisumiluokkia. Opiskelijaviisumien hakijat jakautuvat pääsääntöisesti lukukausimaksuopiskelijoihin (Fee Paying Student Visa) ja erityisesti hyväksytyä opiskelupolkua käyttäviin opiskelijoihin (Pathway Student Visa). Opiskelijoiden tulee hakeutua virallisesti hyväksytyihin oppilaitoksiin ja vastata lukukausimaksuista joko omien varojen, vapautuksen tai stipendien turvin sekä pystyä huolehtimaan toimeentulostaan opintojen aikana ja paluulipustaan opintojen jälkeen.

Opiskelijoiden tulee täyttää terveys- ja moitteettomuusvaatimukset. Opiskelu on mahdollista kouluasteelta kolmannelle asteelle saakka, mutta nuorimmilta opiskelijoilta vaaditaan huoltajan läsnäolo tai asuntolamajoitus. Opiskelija voi viisumiehdoista riippuen työskennellä opintovuoden aikana osa-aikaisesti korkeintaan 20 tuntia viikossa ja loma-aikana täysiaikaisesti.

Fee Paying Student Visan nojalla opiskelevat hakeutuvat ja ilmoittautuvat kokoaikaiseksi opiskelijaksi uusiseelantilaiseen oppilaitokseen ja vastaavat kaikista opiskelusta koituvista kustannuksista. Viisumin kesto on enintään neljä vuotta ja tavallisesti se rajataan maksettujen opinto-

LUONNOS
24.6.2021

jen keston. Viisumia voivat hakea myös Uuden-Seelannin ulkopuolella oleskelevat etäopiskelijat, joiden on viivytävä maassa yli kolme kuukautta esimerkiksi harjoittelun tai läsnäoloa vaativien tenttien takia. Hakemuksista 50 prosenttia käsitellään 17 päivän ja 90 prosenttia 73 päivän kuluessa. Opiskelijan puoliso ja lapset voivat hakea viisumia perhesuhteen perusteella.

Joulukuussa 2015 käynnistetty Pathway Student Visa -pilotti on vakinaistettu vuoden 2021 alussa. Myös tässä vaihtoehdossa opiskelijan tulee vastata lukukausimaksuista joko itse taikka stipendin tai vapautuksen turvin. Viisumin nojalla voi opiskella enintään viiden vuoden ajan korkeintaan kolmessa eri opinto-ohjelmassa ja kulloisetkin vaatimukset täyttäessään rakentaa päämäärään johtavan opintopolun. Opiskelu on mahdollista vain tietyissä hyväksytyissä oppilaitoksissa ja tietyissä opinto-ohjelmissa. Puolisoa ja lapsia ei voi liittää viisumihakemukseen, mutta nämä voivat tehdä perhesiteen perusteella omat hakemuksensa.

Alle kolmen kuukauden mittaiseen tutkimustyöhön Uuteen-Seelantiin hakeutuvilta vaaditaan riittävä akateeminen työkokemus ja korkeakoulun laatima kutsukirje. Edellytykset täyttäneet henkilöt perheineen voivat hakea akateemisen vierailijaviisumin maahantulokortin täyttämisen yhteydessä.

Pitempiaikaiseen tutkimustyöhön tulevat tarvitsevat työviisumin. Uudessa-Seelannissa siirrytään marraskuussa 2021 uuteen työviisumijärjestelmään, jolloin uusi Accredited Employer Work Visa (AEWV) korvaa useimmat aikaisemmat määräaikaiset työviisumiluokat. Uusi järjestelmä tulee olemaan työnantajavetoinen, ja sen mukaan ulkomaalaisen työntekijän palkkaamista suunnittelevan työnantajan tulee hakea virallista akkreditointia, selvittää etukäteen mahdollisuudet palkata työntekijä maan omilta työmarkkinoilta ja huolehtia siitä, että työnhakija tekee oleskelulupahakemuksen. Uusi järjestelmä sisältää kolme ennalta tehtävää tarkistusta, joista ensimmäinen koskee työnantajaa, toinen työpaikkaa ja kolmas työnhakijaa.

5.2.2.5 Singapore

Singaporessa opiskelevien ulkomaalaisten tulee hakea opiskelijaviisumia (Student Pass), elleivät he kuulu viisumivapauden piiriin tai osallistu kursseille, joihin riittää lyhytaikainen vierailuviisumi. Opiskelijaviisumeihin liittyvät vaatimukset ja menettelyt vaihtelevat oppilaitoksen tyyppin mukaan. Korkeakouluopiskelijoiden osalta viisumin saaminen edellyttää hyväksyntää ja kokoaikaista opiskelua jossain maan kuudesta yliopistosta, viidestä ammattikorkeakoulusta tai kuudesta nykyisin Singaporessa toimivasta ulkomaisesta korkeakoulutason oppilaitoksesta.

Opiskelijaviisumia on haettava sähköisesti vähintään kuukausi ja enintään kaksi kuukautta ennen opintojen alkamista. Hakemuksesta peritään 30 dollarin käsittelymaksu, ja päätös tehdään yleensä viiden työpäivän kuluttua hakemuksen jättämisestä ja kymmenen päivän kuluttua, jos opiskelijalta edellytetään lisäksi normaalia viisumia. Työnteko on rajoitettu korkeintaan 16 tuntiin lukukausien aikana lukuun ottamatta lomaa, jolloin voi työskennellä kokoaikaisesti.

Singaporessa alle kuukauden mittainen tutkimustyö on mahdollista vierailijaviisumin nojalla; muutoin tutkijan tulee hankkia työviisumi (work pass). Employment Pass (EP) voidaan myöntää asiantuntija- ja johtotehtävissä työskenteleville henkilöille, joilla on hyväksyttävä pätevyys ja riittävät tulot. Viisumihaun käynnistää valtakirjalla hakijan puolesta työnantaja tai työnantajan toimeksiannosta henkilöstöyrittäjä näille tarkoitettussa portaalissa. Hakemuksen käsittelyaika on pääsääntöisesti kolme viikkoa, minkä jälkeen työnhakija saa maahantuloviisumin ja varsinaisen

LUONNOS
24.6.2021

työviisumin Singaporen viranomaisilta. Viisumi hakeminen maksaa 70 (noin 57 euroa) ja lunnastaminen 150 (noin 122 euroa) Yhdysvaltain dollaria. Viisumi on voimassa enintään kaksi vuotta ja uusittaessa enintään kolme vuotta, ja sen yhteyteen voi liittää perheenjäsenet.

Employment Passiin oikeutetut korkeapalkkaiset henkilöt voivat saada yksilöllisen työviisumin (Personalised Employment Pass), joka ei ole sidottu työnantajaan ja joka on normaalia viisumia joustavampi antaa mahdollisuuden työskennellä kaikilla sen haltijalle oikeutetuilla aloilla. Hakemusmenettely on hyvin samankaltainen varsinaisen Employment Passin kanssa, ja päätös on odotettavissa noin kahdeksan viikon kuluessa hakemuksen jättämisestä.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä on järjestetty lausuntokierros. Lausunto pyydettiin valmisteluun osallistuneilta tahoilta sekä lisäksi... Lausuntokierros on ollut kahdeksan viikon mittainen.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella

1 §. Lain tarkoitus. Pykälään tehtäisiin tarkennus lain tarkoituksesta, koska lakiin esitetään tehtävän muutoksia. Muutosten johdosta tässä kohtaa kerrottaisiin, että laissa säädettäisiin myös kansallisesta sääntelystä, joka ei perustu direktiivin sääntelyyn.

2 §. Soveltamisala. Pykälä muutettaisiin kokonaan. Pykälän 1 momentissa säädettiin aiemman lisäksi lakiin tällä esityksellä sisällytettävät kansalliset oleskeluluvat. Sen vuoksi momentissa säädettäisiin ne lupa-asiat, joihin lakia sovelletaan ja pidettäisiin näkyvässä ero sen suhteen, mitkä luvat perustuvat direktiiviin ja mitkä ovat kansallista sääntelyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ne kolmannen maan kansalaiset, joihin lakia ei sovelleta. Luettelo vastaa voimassa olevan momentin 3 – 7 kohtaa.

Pykälän 3 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että lain 6 ja 7 §:ää ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin, jotka hakevat kansainvälistä suojelua tai jotka saavat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU mukaista kansainvälistä suojelua tai jotka saavat neuvoston direktiivin 2001/55/EY mukaista tilapäistä suojelua jossain jäsenvaltiossa tai joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä. Lain 6 ja 7 §:ssä säädetään direktiivin säätämistä tutkijan ja opiskelijan oleskeluluvista, joihin liittyy unionin sisäinen liikkuvuus jäsenvaltiosta toiseen. Direktiiviä ei sovelleta näihin kolmansien maiden kansalaisiin. Kuitenkin jäsenvaltiot voivat tehdä kansallisia poikkeuksia sääntelystä, kun oleskelulupaan ei liity liikkuvuutta toiseen jäsenvaltioon. Muutoksella olisi siten tarkoituksena mahdollistaa näiden kolmansien maiden kansalaisten, jotka ovat hakeneet tai saavat kansainvälistä suojelua tai saavat tilapäistä suojelua Suomessa tai toisessa jäsenvaltiossa, mahdollisuus hakea muuta kuin direktiivin tarkoittamia opiskelijan tai tutkijan oleskelulupaa, joista heidät on suljettu direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että lain 6 ja 7 §:ää ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin, joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä. Tästä soveltamisalan muuttamisesta seuraisi, että nämä henkilöt voisivat hakea kansallista oleskelulupaa edellyttäen, että he täyttävät oleskeluluvan myöntämisen edellytykset,

vaikka heitä koskien olisi tehty karkottamispäätös. Tilanne voisi olla esimerkiksi sellainen, että opiskelija on opintojen aikana hakenut oleskelulupaa työnteon perusteella, mutta sitä ei ole myönnetty ja samalla hakija on määrätty poistettavaksi maasta. Voimassa oleva säännös soveltamisalasta on käytännössä estänyt opiskelijan jatko-oleskeluluvan myöntämisen tällaisessa tilanteessa.

3 §. *Suhde ulkomaalaislakiin.* Pykälään ehdotettaisiin selvyuden vuoksi lisättäväksi maininta siitä, että ulkomaalaislain 212 §:n sääntelyä valvonnasta sovelletaan myös tämän lain nojalla myönnettyihin oleskelulupiin. Jäljempänä 7 ja 7 a §:n mukaista ulkomaalaislaista poikkeavaa toimeentuloedellytystä valvoisi siis Maahanmuuttovirasto ulkomaalaislain 212 §:n nojalla. Maahanmuuttoviraston tiedonsaantioikeudesta valvontaan liittyen säädetään henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 13 §:n 1 momentissa. Lainkohdan mukaan Maahanmuuttovirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta välttämättömiä, luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevia tietoja, ulkomaalaisen maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevien asioiden käsittelyä sekä niitä koskevien päätöksenteko- ja valvontatehtävien hoitamiseksi.

4 §. *Määritelmät.* Pykälän määritelmiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia ja lisäyksiä johtuen siitä, että laissa säädettäisiin myös muusta kuin direktiivin tarkoittamista oleskeluluvista.

Pykälän 2 a kohta olisi uusi ja siinä määriteltäisiin muuta tutkimusta tekevä. Määritelmä liittyy kansalliseen tutkijan oleskelulupaan, josta säädettäisiin 6 a §:ssä. Käytännössä ulkomaalaislaista siirretään kansallista tutkijaa koskeva sääntely tähän lakiin, jolloin oma määritelmä on tarpeen, jotta ero direktiivin tarkoittamiin tutkijoihin on selvä. Sen vuoksi määritelmä onkin yksinkertaisuudessaan sellainen, että kansallinen tutkija ei täytä direktiivin tutkijan määritelmää, josta säädetään 2 kohdassa. Kansallinen tutkija on siten muu kuin 2 kohdan tarkoittama kolmannen maan kansalainen, jolla on tohtorintutkinto tai tohtorionjelmaan pääsyn mahdollistava ylempi korkeakoulututkinto.

Pykälän 4 kohdan määritelmä muutettaisiin koskemaan työharjoittelijoita, kun se tällä hetkellä määrittelee harjoittelijan. Kohdan tarkoittama harjoittelu tarkoittaa työsuhteista harjoittelua, joten määritelmän nimen muuttaminen työharjoittelijaksi kuvaa paremmin määritelmän sisältöä. Määritelmä nimen muuttaminen on selkeää senkin vuoksi, että seuraavassa uudessa 4 a kohdassa määriteltäisiin muu harjoittelija, jonka harjoittelu ei tapahdu työsuhteessa.

Pykälän 4 a kohta olisi uusi ja siinä määriteltäisiin muu harjoittelija. Tällä harjoittelijalla tarkoitettaisiin muuta kuin työsuhteista harjoittelua. Harjoittelu perustuisi harjoitteluohjelmaan, jossa on tavoitteena saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä.

Pykälän 5 kohtaa muutettaisiin siten, että siinä määriteltäisiin direktiivin tarkoittamien unionin vapaaehtoishjelmien lisäksi muu vapaaehtoistoiminta, joka perustuu valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan.

Pykälän 6 kohtaa muutettaisiin siten, että se määritteli korkeakoulut täsmällisemmin viittamalla niitä koskevaan lainsäädäntöön. Määritelmä olisi sama, joka myös opintotukilaissa säädetään.

Pykälän 6 a kohta olisi uusi ja siinä määriteltäisiin muu oppilaitos kuin korkeakoulu. Tässä kohdassa tarkoitettua ammatillista koulutusta on myös vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa

LUONNOS
24.6.2021

(632/1998) tarkoitettujen oppilaitosten ylläpitäjien järjestämä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (513/2017) mukainen koulutus.

Pykälän 12 kohdassa määriteltäisiin perheenjäsen. Määritelmä ehdotetaan muutettavaksi tarkoittamaan ulkomaalain 37 §:n perheenjäsenen määritelmää, koska se kattaa oikeudesta perheenyhdistämiseen annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY 4 artiklan 1 kohdassa määritellyn kolmannen maan kansalaisen. Ulkomaalaislaissa säädetty määritelmä kattaa myös avioliitonomaisissa olosuhteissa (avoliitto) elävät suhteet, mitä direktiivi puolestaan ei kata.

6 a §. *Oleskeluluvan myöntäminen muuta tutkimusta varten.* Lakiin ehdotettaisiin lisättäväksi uusi säännös kansallisen tutkijan oleskeluluvan osalta (siirtona UlkL:sta). Erotuksena direktiivissä säädettyyn tutkijalle myönnettävään oleskelulupaan, oleskelulupa ehdotetaan nimettävän tavalla, joka koskee tutkimuksen tekemistä tilanteissa, joissa ei direktiivin tarkoittamaa oleskelulupaa voida myöntää. Tällaisessa tilanteessa tutkija ei täytä 4 §:n 2 kohdan määritelmää eli hänellä ei ole tohtorintutkintoa tai tohtorihjelmaan pääsyn mahdollistavaa ylempää korkeakoulututkintoa. Tällaiseen kansalliseen oleskelulupaan ei liity direktiivissä säädettyjä oikeuksia, jolloin tämän lainkohdan perusteella myönnettävällä oleskeluluvalla ei voi liikkua toisen jäsenvaltion suorittamaan siellä osaa tutkimuksesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muuta tutkimusta varten myönnettävän oleskeluluvasta siten, että lupa myönnetään, jos kolmannen maan kansalaiselle ei voida myöntää 6 §:ssä tarkoitettua tutkijan oleskelulupaa. Käytännössä kolmannen maan kansalainen ei täytä 4 §:n 2 kohdan määritelmää, jolloin direktiivin mukaista tutkijan oleskelulupaa ei voida myöntää, mutta tämä kansallinen oleskelulupa voitaisiin sen sijaan myöntää. Edellytykset oleskeluluvan myöntämiseksi olisivat samat kuin direktiivin tarkoittaman oleskeluluvan kohdalla. Kolmannen maan kansalaisen olisi tullut tehdä sopimus tutkimusorganisaation kanssa ja sopimuksen sisällön osalta sovelletaan samaa kuin direktiivin tarkoittaman tutkijan oleskeluluvan kohdalla, pois lukiin 5 §:n 2 momentin 6 kohta, joka koskee unionin sisäistä liikkuvuutta, jota ei kansalliseen oleskelulupaan liity.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimeentuloedellytyksestä oleskeluluvan myöntäminen edellytyksenä. Kolmannen maan kansalaisen toimeentulon tulisi olla turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään tai, jos kyseessä on työsuhde, ansiotyöstä saatavalla tulolla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin oleskeluluvan lajista ja voimassaolosta. Lähtökohta olisi, että oleskelulupa muuta tutkimusta varten myönnettäisiin tilapäisenä, koska tälläkin hetkellä soveltamiskäytännössä oleskeluluvat myönnetään tilapäisinä ja koska tyypillisesti tutkimushankkeet ovat lyhytkestoisia tutkimusassistentin tehtäviä osana varsinaista tutkimushanketta, jossa ei tavoitteena ole maahan jääminen. Mutta jos muu tutkimus kestäisikin vähintään kaksi vuotta, oleskelulupa myönnettäisiin jatkuvana. Vähintään kahden vuoden muun tutkimuksen kesto ja oleskeluluvan myöntäminen tällöin jatkuvana noudattaisi samaa logiikkaa kuin sovelletaan ulkomaalaislain 54 §:n 3 momentissa työnteon ja yritystoiminnan harjoittamisen kohdalla.

Momentissa säädettäisiin myös jatko-oleskeluluvan lajista ja voimassaolosta.

7 §. *Oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten.* Pykälään ehdotetaan tehtävän hallitusohjelman kirjaukseen perustuva muutos siten, että opiskelijalle myönnetään oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi. Voimassa oleva sääntely, jossa oleskelulupa myönnetään enintään

LUONNOS
24.6.2021

kahden vuoden määräajaksi, muututtaisiin siten, että ensimmäisellä ja yhdellä hakemisella kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa opintojen keston ajaksi. Samalla tässä pykälässä ehdotetaan säädettävän direktiivin tarkoittamasta oleskeluluvan myöntämisestä korkeakouluopiskelijalle, jolloin muusta opiskelusta ehdotetaan säädettävän uudessa 7 a §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin direktiivin tarkoittamasta oleskeluluvan myöntämisestä korkeakouluopintoja varten. Sääntely vastaisi voimassa olevan 7 §:n 1 momentin 1 kohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, kuten voimassa olevassa säännöksessä, toimeentulo- ja vaakuusedellytyksistä. Koska oleskelulupa myönnettäisiin lainmuutoksen jälkeen koko tutkinnon suorittamisen ajaksi, toimeentuloedellytystä koskevaan sääntelyyn ehdotetaan muutosta. Ehdotuksen mukaan opiskelijan tulisi esittää hakemuksessaan selvitys, että hänen toimeentulonsa on turvattu ensimmäisen vuoden ajalta siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään, vaikka opinnot kestäisivät pidemmän ajan. Vaikka hakemuksessa tulisi esittää selvitys turvatusta toimeentulosta vain yhden vuoden, olisi opiskelijalla kuitenkin velvoite huolehtia toimeentulostaan koko sen ajan, jolle oleskelulupa myönnetään. Lisäksi momenttiin otettaisiin säännös niitä tilanteita varten, kun lupaa haetaan alle vuodeksi. Tällöin toimeentulo tulisi osoittaa koko luvan voimassaolon ajaksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin oleskeluluvan voimassaolon kestosta ja luvan lajista. Tässä momentissa säädettäisiin, että oleskelulupa myönnetään opintojen suorittamisen ajaksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi. Hakija itse kuitenkin lopulta päättää, millaista oleskelulupaa hän hakee. Opintojen suorittamisella tarkoitetaan, että kyseessä voi olla tutkinnon suorittaminen, mutta myös muutkin tilanteet, joita opiskeluun liittyy. Oleskeluluvan lajin osalta säännökseen ehdotetaan muutosta siten, että jos opinnot johtavat korkeakoulututkintoon, oleskelulupa myönnettäisiin jatkuvana (A) aiemman tilapäisen (B) luvan sijasta. Muita opintoja varten oleskelulupa myönnettäisiin edelleen tilapäisenä.

Oleskeluluvan pituus riippuisi siitä, mihin tutkintoon tai opintoihin opiskelija on saanut suoritusoikeuden. Kesto määräytyisi tutkinto-opiskelijoilla kunkin tutkinnon tavoitteellisen suoritusajan mukaan, joista erikseen säädetään laissa. Tavoitteelliset suoritusajat ja se mihin lainsäädäntöön ne perustuvat on kuvailtu edellä jaksossa 2.2. Ammatillisen koulutuksen osalta tavoiteaikoja ei ole laissa. Näiden osalta ohjeellinen koko tutkinnon suoritus aika on 3 vuotta ja ammattitutkintojen osalta 2,5 vuotta, joka olisi luvan kesto. Muiden opintojen osalta kesto määräytyisi opintojen keston mukaan. Myös mahdollinen jatkolupa myönnettäisiin opintojen keston ajaksi. Tämä tarkoittaisi sitä aikaa, minkä verran opiskelijalla vielä on opinto-oikeutta jäljellä tai lyhyempää aikaa, jos lupaa haettaisiin lyhyemmäksi ajaksi. Toimeentulo määräytyisi kuten yllä, eli jos lupa olisi yli vuoden mittainen riittäisi myös jatkolupavaiheessa, että toimeentulo on osoitettu yhdeksi vuodeksi.

7 a §. *Oleskeluluvan myöntäminen muuta opiskelua varten.* Pykälä olisi uusi ja siinä ehdotetaan säädettäväksi kansallisesta oleskeluluvasta opiskelua varten. Koska kyseessä olisi direktiivin sääntelyyn liittymätön oleskelulupa, oleskelulupa ei liittyisi direktiivin mukaisen luvan sisältämää liikkumisoikeutta toiseen jäsenvaltioon suorittamaan siellä osan opinnoistaan.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että niille kolmannen maan kansalaisille, jotka eivät voi saada direktiivin mukaista lupaa voitaisiin muiden edellytysten täytyessä myöntää korkeakouluopintoja varten kansallinen lupa. Käytännössä tämä koskisi kansainvälistä suojelua hakeneita

LUONNOS
24.6.2021

ja saaneita kolmannen maan kansalaisia ja sellaisia kolmannen maan kansalaisia, joilla on voimassa oleva karkotuspäätös ja joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin nykyinen 7 §:n 1 momentin 2 kohta. Uuden 2 momentin 1 kohdan mukaan kansallinen opiskelijan oleskelulupa voitaisiin myöntää muussa oppilaitoksessa suoritettavia opintoja varten, silloin kun opiskelu johtaa tutkintoon tai ammattiin. Tämä uusi 1 kohta vastaisi täysin nykyisen 7 §:n 1 momentin 2 kohdan kaksi ensimmäistä lausetta eikä nykytilaa olisi tarkoitus muuttaa. Uuden 2 momentin 2 kohdan mukaan kansallinen opiskelijan oleskelulupa voitaisiin myös myöntää korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa suoritettaviin muihin kuin tutkintoon johtaviin opintoihin, jos oleskeluluvan myöntämiselle on perusteltu syy. Kohtaan siirrettäisiin nykyisen 7 §:n 1 momentin 2 kohdan viimeiset lauseet tarkennettuina. Lupaa ei enää voisi saada mihin tahansa muihin opintoihin, vaan ne tulisi suorittaa korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa. Muu oppilaitos määritellään 4 §:n 6 a kohdassa.

Pykälän 3momentissa säädettäisiin, että oleskeluluvan myöntämiseen sovellettaisiin, mitä 7 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään toimeentulo- ja vakuutusedellytyksistä, luvan kestosta ja sen lajista.

8 §. *Oleskeluluvan myöntäminen työharjoittelua varten.* Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että virkkeen perässä oleva sivulause poistetaan tarpeettomana. Ilman sivulauseettakin on selvää, että työharjoittelua varten oleskelulupa myönnetään enintään 18 kuukaudeksi.

8 a §. *Oleskeluluvan myöntäminen muuta harjoittelua varten.* Pykälä olisi uusi ja siinä ehdotettaisiin säädettävän muusta kuin 8 §:ssä säädettävästä työsuhteisesta harjoittelusta. Voimassa olevassa tutkija-opiskelija –laissa ei säädetä palkattomasta harjoittelusta, joten oleskeluluvat on myönnetty ulkomaalaislain perusteella tai sitten joihinkin harjoitteluohjelmiin ei ole voitu myöntää oleskelulupia kolmannen maan kansalaisille lainkaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, jotka tulee täyttää oleskeluluvan myöntämiseksi. Kolmannen maan kansalainen tulee olla hyväksyttynä harjoitteluohjelmaan. Ohjelman tulee perustua sellaisten vakiintuneiden toimijoiden toimintaan, jotka ovat palkatonta harjoitteluohjelmia ylläpitäneet tai mahdollistaneet ja joilla on edellytykset toiminnan ylläpitämiseen, minkä vuoksi se rajataan tällaisten toimijoiden ohjelmiin. Käytännössä kyse olisi unionin ohjelmasta, josta esimerkkinä Erasmus+ -ohjelman harjoittelu, ja valtioiden välisestä sopimuksesta tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmasta. Lisäksi kyseeseen tulisi julkisoikeudellisen yhteisön ohjelma, josta esimerkkinä Opetushallituksen Suomea Suomessa –ohjelma. Muita esimerkkejä tälle oleskeluluvulle olisivat Fullbrightin stipendiohjelmat, kuten Mid-Career Professional Development Program, Fullbright Distinguished Awards in Teaching ja U.S. Scholar Program. Edellytykset ohjelman järjestäjän tai ylläpitäjän osalta olisivat suhteelliset väljät, jotta tulevaisuudessa mahdollisesti aloitettaviin uusiin harjoitteluohjelmiin voitaisiin myöntää oleskelulupia. Ohjelmissa olisi aina tarkoitus, että harjoittelulla on kolmannen maan kansalaisen eli harjoittelijan omaa kehittymistä tukeva koulutus- ja oppimistavoite.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kolmannen maan kansalaisen ja vastaanottavan yksikön olisi tullut tehdä harjoittelusopimus ja mitä tietoja siinä olisi oltava. Sopimuksen sisältö olisi pitkälti sama kuin säädetään työharjoittelua koskevan sopimuksen osalta 8 §:n 3 momentissa.

LUONNOS
24.6.2021

Momentin 1 kohta edellyttäisi, että sopimuksessa on kuvaus harjoitteluohjelmasta, mukaan lukien koulutustavoite ja oppimissisältö. Tämä kohta tarkemmin kuvaisi, miten kolmannen maan kansalaisen osalta harjoittelulta odotetaan.

Seuraava eli momentin 2 kohta koskisi harjoittelun kestoa, millä olisi vaikutusta myönnettävän oleskeluluvan pituuteen. Jäljempänä 4 momentissa säädettäisiin oleskeluluvan enimmäiskestosta, jonka puitteissa harjoittelujen tulisi tapahtua.

Momentin 3 kohta koskisi harjoittelun sijoittamis- ja valvontaolosuhteita eli missä harjoittelu tapahtuisi ja miten sen suorittamista valvottaisiin. Ollakseen muuta harjoittelua koskeva ohjelma, jonka puitteissa harjoittelu tapahtuu, siinä olisi asianmukaisesti oltava kolmannen maan kansalaisen harjoittelijan asema huomioon ottavat seikat tarkasti mietittynä.

Momentin 4 kohta koskisi harjoitteluun käytettävää aikaa, joka olisi määriteltävä sopimuksessa.

Momentin 5 kohta koskisi, että sopimuksessa olisi esitettävä selvitykset kolmannen maan kansalaisen toimeentulon osalta. Siitä olisi selvittävä mahdollisen apurahan tai muun etuuden suuruus sekä muiden etuisuuksien, esimerkiksi asumisedun ja matkatuen suuruudet. Esitettävällä selvityksellä on merkitystä arvioitaessa ulkomaalaislain 39 §:n kannalta turvattua toimeentuloa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kolmannen maan kansalaisen tulee olla turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään, kuitenkin niin, että ainakin pääasiallisen tulon lähteen tulee olla harjoittelua varten myönnettävä apuraha tai muu etuus. Ulkomaalaislain tämä säännös on yleinen toimeentuloa koskeva säännös, jota olisi noudatettava. Koska säännös ei säädi nimenomaisesti vaadittavan toimeentulon tasosta, Maahanmuuttovirasto täsmentäisi yhdenvertainen kohtelu huomioon ottaen oleskeluluvan myöntämisen osalta vaadittavan toimeentulon tason. Harjoittelusta on saatava, ja asian on selvittävä sopimuksesta, sellainen toimeentulo ja muu korvaus, joilla riittävän toimeentulon edellytys täytetään.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin myönnettävän oleskeluluvan lajista ja voimassaoloajasta. Harjoittelua varten myönnettäisiin aina tilapäinen oleskelulupa, koska kyseessä on lyhykestoinen harjoittelu, jonka jälkeen kolmannen maan kansalaisen on pääsääntöisesti tarkoitus palata takaisin kotimaahan. Oleskelulupa voitaisiin myöntää enintään 18 kuukauden pituiselle ajalle. Tämä olisi yksittäisen harjoittelijan harjoittelun enimmäiskesto. Tyypillisimmin harjoittelut kestävät enintään vuoden ajan, mutta enimmäiskesto olisi tässä yhtä pitkä kuin se on työsuhteisen harjoittelun kohdalla 8 §:n 4 momentissa. Enimmäiskesto siten mahdollistaisi, mutta ei pakottaisi pitemmätkin harjoittelujaksot.

9 §. *Oleskeluluvan myöntäminen vapaaehtoistoimintaa varten.* Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin muuta vapaaehtoistoimintaa varten myönnettävä oleskelulupa. Muutos tehdään teknisesti koko pykälän muutoksena.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, kuten tälläkin hetkellä, unionin vapaaehtoishjelmiin perustuvasta vapaaehtoistoiminnasta. Kyseessä olisi Euroopan solidaarisuusjoukkojen (European Solidarity Corps, ESC) tai Euroopan vapaaehtoispalvelun (European Voluntary Service, EVS) järjestämästä vapaaehtoistoiminnasta. Momentissa säädettäisiin, mitä tietoja vapaaehtoistoimintaa koskevan sopimuksen, jonka kolmannen maan kansalainen ja vastaanottava yksikkö solmivat, olisi sisällettävä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niin sanotusta kansallisesta oleskeluluvasta eli erotuksena 1 momentissa tarkoitettuihin unionin ohjelmiin, muuta vapaaehtoistoimintaa varten myönnettävästä oleskeluluvasta. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi Maailmanvaihto ry – ICYE Finlandin, AIESEC:n (Association Internationale des Etudiants en Sciences Economiques et Commerciales), japanilaisen International Internship Program eli IIP-järjestön, International Youth Fellowship eli IYF ry:n ja vastaavien tahojen vapaaehtoishjelmia, joissa vapaaehtoistyö on tyypillisesti 6 tai 12 kuukauden kestoinen jakso. Kyseessä tulisi olla vakiintuneesta ja luotettavasta toimijasta, jolla on kansainvälistä toimintaa.

Kolmannen maan kansalaisen tulisi olla tehnyt sopimus vapaaehtoistoiminnasta ja siinä olisi oltavat 1 momentin 1 – 6 kohdan tiedot. Sopimuksessa olisi tiedot organisaatiosta, joka järjestää vapaaehtoistoiminnan, sen nimi ja yhteystiedot sekä yhteys henkilön nimi ja yhteystiedot, 1 kohdan tarkoittama kuvaus vapaaehtoishjelmasta, mukaan lukien ohjelman sisältö, 2 kohdan tarkoittamalla tavalla vapaaehtoistoiminnan kesto ja 3 kohdan tarkoittamat sijainti ja valvontaolosuhteet, että vapaaehtoistoiminta tehdään asianmukaisesti, sekä 4 kohdan mukaisesti vapaaehtoistoimintaan käytettävä aika, mukaan lukien alkamis- ja päättymispäivä. Lisäksi siinä tulee olla 5 kohdan mukaisesti selvitys myös varoista, jotka kattavat toimeentulo- ja majoituskulut koko oleskelun keston ajan sekä selvitys maksettavasta taskurahan vähimmäismäärästä koko oleskelun ajalta ja 6 kohdan mukaisesti selvitys koulutuksesta, jos kolmannen maan kansalainen osallistuu koulutukseen vapaaehtoistoiminnan aikana ja sitä varten.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kolmannen maan kansalaisen tulee olla turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Ulkomaalaislain tämä säännös on yleinen turvattua toimeentuloa koskeva säännös, jota olisi noudatettava. Koska säännös ei säädä nimenomaisesti vaadittavan toimeentulon tasosta, Maahanmuuttovirasto täsmentäisi yhdenvertainen kohtelu huomioon ottaen oleskeluluvan myöntämisen osalta vaadittavan toimeentulon tason. Vapaaehtoistoimintaan osallistuvan, tapahtui se sitten unionin tai muun vapaaehtoistoiminnan puitteissa, osalta riittävä toimeentulo tulee olla turvattuna, jotta oleskelulupa voidaan myöntää.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin oleskeluluvan lajista ja voimassaoloajasta. Vapaaehtoistoimintaa varten myönnettäisiin aina tilapäinen oleskelulupa, koska kyseessä on lyhytkestoinen toiminta ja tutustuminen maahan, minkä jälkeen kolmannen maan kansalaisen on pääsääntöisesti tarkoitus palata takaisin kotimaahansa. Oleskelulupa voitaisiin myöntää enintään vuodeksi, koska vapaaehtoistoiminta on tyypillisimmin 6 tai 12 kuukauden kestoinen jakso.

9 a §. *Oleskeluluvan myöntäminen työloimasopimuksen perusteella.* Pykälä olisi uusi ja sen perusteella myönnettäisiin oleskeluluvat, jotka perustuvat valtioiden välisiin työloimasopimuksiin eli ns. working holidayn perusteella myönnettävät oleskeluluvat. Valtioiden välisellä sopimuksella tarkoitettaisiin kaikkia instrumentteja, joilla valtiot työloimayhteistyöhön sitoutuvat.

Pykälän 1 momentin mukaan tämä lupa voitaisiin myöntää sellaisen kolmannen maan kansalaiselle, jonka kansalaisuusvaltion ja Suomen välillä on työloimasopimus, kunhan hän täyttää työloimasopimuksessa määritellyt tarkemmat ehdot luvan saamiseksi. Edellytyksiä ei ole mahdollista kirjata lakiin, koska ne vaihtelevat sopimuksittain ja sopimuksia on myös jatkossa tarkoitus solmia useamman valtion kanssa. Tällä hetkellä voimassa olevissa Australian kanssa solmitussa sopimuksessa edellytyksenä on esimerkiksi 18-30 vuoden ikä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimeentulovaatimuksesta, joka määräytyisi ulkomaalaislain 39 §:n nojalla. Vaadittava tulotaso määräytyy tarkemmin Maahanmuuttoviraston ohjeen mukaan.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin oleskeluluvan kesto, joka niin ikään vaihtelee sopimuksittain. Valtioiden välisten työlomasopimusten perusteella myönnettävät luvat olisivat luonteeltaan tilapäisiä.

10 §. *Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yritystoimintaa varten.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 7 a §:n nojalla myönnettävä kansallinen opiskelijan lupa. Lisäksi työnhakulupa ulotettaisiin koskemaan 6 a §:n nojalla, eli muun tutkimuksen perusteella myönnettyjä lupia, niissä tapauksissa, kun luvan nojalla Suomessa oleskellut kolmannen maan kansalainen on suorittanut tutkinnon. Lupaa ei tarvitsisi hakea heti opiskelun, tutkimuksen tai muun tutkimuksen perusteella myönnetyn luvan päättymisestä, vaan sitä voisi jatkossa hakea viiden vuoden sisällä siitä, kun on suorittanut loppuun lupaan oikeuttavan tutkimuksen tai tutkinnon.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin hallitusohjelmakirjauksen perusteella siten, että tutkimustoiminnan loppuunsaattamisen tai tutkinnon suorittamisen jälkeen oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten myönnettäisiin kahdeksi vuodeksi aiemman yhden vuoden sijaan. Muutoksilla pyrittäisiin myös joustavoittamaan luvan käyttöä siten, että lupa voitaisiin myöntää kolmessa osassa niin, että jokaisen luvan keston tulisi olla vähintään kuusi kuukautta. Lupa tulisi käyttää kolmen vuoden sisällä ensimmäisen tällä perusteella myönnetyn luvan myöntämisestä. Lisäksi momentissa todettaisiin, että mikäli kolmannen maan kansalainen suorittaa uuden tutkinnon tai saattaa loppuun uuden tutkimuksen, joka oikeuttaisi uuteen työnhakulupaan, päättyisi hänen oikeutensa edelliseen työnhakulupaan, vaikka siitä olisikin jokin osa käyttämättä.

Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin uudet lupaperusteet eli 6 a ja 7 a §.

11 §. *Hakemuksen hylkäysperusteet.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä tulisi huomioiduksi kaikki lupaperusteet, joista laissa säädetään. Muutoksella hakemuksen hylkäämisen perusteita voitaisiin soveltaa myös niihin uusiin lupaperusteisiin, jotka lakiin ehdotetaan lisättävän. Tällä tavoin säätäen hakemuksen hylkäysperusteet olisivat samat kaikissa lupaperusteissa, mikä olisi perusteltua myös lain soveltamisen yhdenmukaisuuden vuoksi.

12 §. *Oleskeluluvan peruuttaminen tai uusimatta jättäminen.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä tulisi huomioiduksi kaikki lupaperusteet, joista laissa säädetään. Oleskeluluvan peruuttamista ja uusimatta jättämistä koskevaa säännöstä siten sovellettaisiin myös niihin uusiin oleskelulupiin, jotka lakiin ehdotetaan lisättävän. Tällä tavoin säätäen oleskeluluvan peruuttamista ja uusimatta jättämistä koskevat perusteet olisivat samat kaikissa lupaperusteissa, mikä olisi perusteltua myös lain soveltamisen yhdenmukaisuuden vuoksi.

13 §. *Oleskelulupakorttiin tehtävä merkintä.* Pykälässä säädettäisiin oleskelulupakorttiin tehtävästä merkinnästä.

Pykälän 1 momentin mukaan oleskelulupakorttiin tehtäisiin merkintä ”tutkija”, ”opiskelija”, ”harjoittelija” ja ”vapaaehtoinen” sen mukaan, millä perusteella oleskelulupa myönnetään. Merkinnät perustuvat direktiivin sääntelyyn. Kun oleskeluluvan myöntäminen perustuu direktiivissä säädettyyn oleskelulupaan, oleskelulupakorttiin tehdään mainittu merkintä luvan perusteesta. Kun kyseessä olisi niin sanottu kansallinen oleskelulupa tutkimuksen tekemisen tai opiskelun perusteella, oleskelulupakorttiin tehtäisiin lisäksi merkintä ”no mobility”. Merkintä on keskeinen direktiiviin sisältyvän toiseen jäsenvaltioon Suomen myöntämällä oleskeluluvalla tapahtuvan liikkuvuuden osalta. Liikkumisoikeus on ainoastaan lain 6 ja 7 §:n tarkoittamilla tutkijoilla ja opiskelijoilla.

LUONNOS
24.6.2021

Pykälän 2 momentin sääntely vastaisi voimassa olevan lain sääntelyä, siihen ei ehdoteta tehtävän muutosta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että oleskelulupakorttiin tehdään merkintä ”tutkijoiden liikkuvuus”, kun kyse on toiseen jäsenvaltioon tapahtuvasta tutkijan liikkuvuudesta, joka kestää yli 180 päivää jäsenvaltiota kohti. Vaikka laissa ei ole säädetty direktiivissä säädettyä vastaavasti tutkijoiden lyhyt- ja pitkäaikaisesta liikkuvuudesta, on laissa säädettävä merkinnän tekemisestä tilanteessa, jossa tutkijan liikkuvuus kestää yli 180 päivää.

14 §. Työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että opiskelijan työnteko-oikeuden lisäksi pykälässä selkeyden vuoksi säädettäisiin myös muihin tämän lain nojalla myönnettyihin lupiin sisältyvästä työnteko-oikeudesta. Sääntely olisi selkeyttävää, eikä se muuttaisi nykytilaa. Muuhun harjoitteluun ja vapaaehtoistoimintaan myönnettävän luvan osalta työnteko-oikeudesta ei säädettäisi. Näihin lupiin ei sisälly työnteko-oikeutta, koska niissä ei ole kyse työsuhteesta tehtävästä työstä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa todettaisiin, että 6, 6 a ja 10 §:n nojalla myönnettyihin oleskelulupiin kuuluu rajoittamaton työnteko-oikeus. Aiemmin 6 §:n nojalla luvan saaneen rajoittamaton työnteko-oikeus on seurannut ulkomaalaislain 78 §:n 3 momentin 1 kohdasta, jonka mukaan työnteko-oikeus on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa muulla kuin työnteon perusteella. 10 §:n nojalla myönnetyn luvan saaneen työnteko-oikeudesta ei ole ollut erillistä säännöstä, mutta se on käytännössä ollut rajoittamaton, johtuen siitä, että nyt voimassa olevan 15 §:n 2 momentin mukaan kolmannen maan kansalainen, jolle on myönnetty 10 §:ssä tarkoitettu oleskelulupa, saa työpaikan löydettyään aloittaa työnteon taikka aloittaa yritystoiminnan. Näin ollen Pykälän 2 momentin aiempi sisältö, eli ”kolmannen maan kansalainen, jolle on myönnetty 10 §:ssä tarkoitettu oleskelulupa, saa työpaikan löydettyään aloittaa työnteon taikka aloittaa yritystoiminnan.” ei enää olisi tarpeen, ottaen huomioon myös sen, että tämän pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että maassa oleskeluvalla oleskelevalla kolmannen maan kansalaisella on oikeus harjoittaa elinkeinoa. Näiden kahden lupaperusteen osalta säännös on selkeyttävä, eikä muuta nykytilaa. Ehdotetun 6 a §:n nojalla myönnettyjen lupien osalta tilanne muuttuisi, koska kun heille on myönnetty lupa nykyisen ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla, on heillä ollut 78 §:n 2 momentin nojalla luvan perusteen mukainen työnteko-oikeus. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa todettaisiin, että työharjoittelijan luvalla maassa oleskelevalla on luvan perusteen mukainen työnteko-oikeus, eli työnteko-oikeus sillä alalla, jolle lupa on myönnetty.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaan siirrettäisiin sääntely opiskelijan työnteko-oikeudesta, eli pykälän nykyinen sisältö uudistettuna. Sääntely koskisi jatkossa myös uudella 7 a §:n mukaisella kansallisella opiskelijan luvalla maassa oleskelevaa. Kuten nykyään, 3 kohdan a) alakohdan mukaan työtä voi tehdä ilman ajallisia rajoitteita, jos se on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä. Muuta työtä opiskelija voisi jatkossa b) alakohdan mukaan tehdä siten, että työnteko-oikeus olisi saman suuruinen koko vuoden ja tasoittumisjakso olisi kalenterivuosi. Työnteko-oikeus koskisi kuten nykyään jatkossakin kaikkia ammattialoja. Viikkotuntimäärä, eli 30 tuntia, ei merkittävästi eroa nykytilasta, mutta opiskelija voisi vapaammin päättää sen jakautumisesta lukuvuoden aikana. Tämä olisi tarkoituksenmukaista ottaen huomioon, että nykyään oppilaitoksessa ei ole aikaa, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta, vaan opetusta järjestetään myös kesälukukaudella. Vaikka tasoittumisjakso on vuoden mittainen, tulee luvan myöntämisen ajankohta ottaa huomioon siten, että jos lupa on myönnetty kesken kalenterivuoden, on tasoittumisjakso sinä vuonna luvan myöntämisestä vuoden loppuun. Sama koskee tilannetta, jossa lupa loppuu kesken kalenterivuoden.

LUONNOS
24.6.2021

Alakohdan a) mukaista työntekoa ei otettaisi huomioon laskettaessa b) alakohdan mukaisia tunteja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtioiden välisen työloimasopimuksen perusteella luvan saaneen työnteko-oikeudesta, joka tarkemmin määräytyy jokaisen sopimuksen sisällön mukaan. Australian kanssa tehdyn sopimuksen mukaan luvan haltijalla on oikeus tehdä työtä enintään yhdeksän kuukauden ajan kahdentoista kuukauden pituisen matkan aikana, mutta saman työntekijän palveluksessa luvan haltija saa olla kuitenkin enintään kolmen kuukauden ajan. Uuden Seelannin kanssa tehdyssä sopimuksessa työntekoa ei sen sijaan ole rajoitettu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin selkeyden vuoksi myös oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen. Vakiintuneen käytännön mukaan maassa oleskeluluvalla oleskelevalla kolmannen maan kansalaisella on oikeus harjoittaa elinkeinoa. Säännös olisi siten selkeyttävä, eikä se laajentaisi tai supistaisi oikeutta nykytilaan verrattuna.

15 §. *Oikeus aloittaa työnteko ja elinkeinon harjoittaminen ja oikeuden kesto.* Pykälän nimi ehdotetaan päivitettäväksi vastaamaan uutta sisältöä ja pykälässä ehdotetaan yritystoiminnan sijaan käytettäväksi termiä harjoittaa elinkeinoa. Näin terminologia olisi yhteneväistä esimerkiksi perustuslain 18 §:n ja ulkomaalaislain 185 §:n kanssa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kaiken tähän lakiin perustuvan työnteko-oikeuden ja elinkeinonharjoittamisen kestosta.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin pääsääntö, eli se, että työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa alkaa luvan myöntämisestä ja päättyy luvan voimassaolon päättyessä ja että uuden oleskeluluvan mukainen oikeus alkaa, kun lupa on myönnetty.

Pykälän 2 momentissa kuvailtaisiin poikkeus 1 momentin mukaisesta tilanteesta. Jos jatko-oleskelulupahakemuksen samalla tai eri perusteella laittaa vireille ennen edellisen luvan päättymistä, saa edellisen luvan mukaista työntekoa jatkaa, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Uuden luvan työnteko-oikeus alkaa kuten 1 momentissa on säädetty, kun uusi lupa on myönnetty. Mikäli tämän lain mukainen työnteko-oikeus kuitenkin perustuu joko työharjoitteluun (8 §) tai työloimaan (9 a §) ja kolmannen maan kansalainen hakee uutta lupaa muulla perusteella tällaisen luvan edelleen voimassa ollessa, päättyisi edellisen luvan mukainen työnteko-oikeus kuitenkin, kun luvan voimassaolo päättyy. Tämä johtuisi siitä, että kun luvan kesto on ajallisesti rajoitettu ei olisi perusteltua, että työnteko-oikeus jatkuisi luvan päätyttyä. Tämä vastaisi myös nykyistä soveltamiskäytäntöä työharjoittelilupien osalta ja olisi johdonmukaista ottaen huomioon, että ulkomaalaislain 80 §:n 3 momentissa on ajallisesti rajoitettujen muuta työntekoa varten myönnettävien lupien osalta säädetty vastaavasti.

Pykälän 3 momentti olisi poikkeus 2 momentin mukaisesta tilanteesta, ja vastasi nykyisen 15 §:n 1 momentin sisältöä selkeytettynä. Säännöksellä tarkoitettaisiin, että kun henkilöllä on opiskelijan oleskelulupa tai oleskelulupa muun opiskelun perusteella ja hän saa tutkintonsa valmiiksi, voi hän jo opiskelijan oleskeluluvan tai muun opiskelun perusteella myönnetyn luvan aikana, haettuaan työntekoa, työnhaun tai yritystoiminnan perusteella jatkolupaa edellisen luvan voimassa ollessa, aloittaa uuden työn tai yritystoiminnan ja työskennellä ilman rajoituksia. Koska tutkijoilla on jo lupansa voimassaoloaikana rajoittamaton työnteko-oikeus, seuraa heidän osaltaan sama vaikutus jo nyt ehdotetusta 2 momentista. Heidän osaltaan työnteko-oikeuden jatkumisesta ei olisi tässä momentissa enää tarpeen säätää. Työntekoa perusteella haettavalla luvalla tarkoitettaisiin kaikkia työntekoa perusteella myönnettäviä lupia, eli esimerkiksi työnteki-

LUONNOS
24.6.2021

jän oleskelulupaa ja Suomessa tutkinon suorittaneen lupaa. Työnhakuluvalla viitattaisiin tämän lain 10 §:n mukaiseen lupaan ja yritystoiminnan perusteella myönnettävällä luvalla tarkoitettaisiin sekä yrittäjän oleskelulupaa että kasvuyrittäjän lupaa. Lisäksi todettaisiin selkeyden vuoksi, että jos hakemuksen johdosta annettava päätös on kielteinen, jatkuu rajoittamaton työnteko-oikeus, kunnes kielteinen päätös on lainvoimainen.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin ulkomaalaislain 80 §:n 5 momenttia vastaava säännös. Ehdotetun momentin perusteella työnteko-oikeus päättyy 1-3 momenteista poiketen viimeistään silloin, kun karkottamista koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

16 §. Perheenjäsenen oleskelu- ja työnteko-oikeus. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tämän lain nojalla oleskeluluvan saaneen perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa perhesiteen perusteella. Voimassa oleva säännös koskee ainoastaan tutkijan perheenjäseniä, joten muutos tarkoittaa sitä, ettei muidenkaan perheenjäsenille enää myönnettäisi oleskelulupaa ulkomaalaislain perusteella, vaan tämän lain perusteella.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pääsäännöstä, että tämän lain nojalla oleskeluluvan saaneen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa perhesiteen perusteella. Luvan laji olisi sama kuin on perheenkokoajan oleskeluluvan laji. Oleskeluluvan pituuden osalta sovellettaisiin, mitä ulkomaalaislain 53 §:n 1 ja 2 momentissa ja 55 §:n 1-3 momentissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työlomasopimuksen nojalla oleskeluluvan saaneen perheenjäsenen luvasta. Perheenjäsen saisi luvan, mikäli sopimuksessa niin todettaisiin. Nyt voimassa olevissa Australian ja Uuden Seelannin kanssa tehdyissä sopimuksissa on määritelty, ettei perheenjäsenet voi seurata mukana. Säännöksessä ei kuitenkaan haluta rajoittaa tulevaisuudessa tehtävien sopimusten sisältöä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että perhesiteen perusteella myönnettävän oleskeluluvan myöntämisen edellytys on, että perheenjäsenen toimeentulon turvattu. Tältä osin sovellettaisiin, mitä ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Perheenjäsenen osalta toimeentulovaatimus olisi näin ollen samanlainen kuin se on muidenkin perheenjäsenten kohdalla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että perheenjäsenellä on rajoittamaton työnteko-oikeus. Voimassa olevassa pykälän 3 momentissa viitataan ulkomaalaislain säännöksiin työnteko-oikeuden osalta, mutta selvyuden vuoksi siitä esitetään säädettävän tässä laissa, koska perheenjäseniä koskeva sääntely koskee muitakin kuin tutkijoiden perheenjäseniä. Perheenjäsenellä, riippumatta siitä, myönnetäänkö oleskelulupa tilapäisenä tai jatkuvana, olisi siten jatkossakin rajoittamaton työnteko-oikeus. Jatkossa myös työnteko-oikeuden jatkumiseen sovellettaisiin tämän lain 15 §:ää.

18 §. Tutkijan perheenjäsenen liikkuminen ja työnteko-oikeus. Pykälän otsikkoa ja 2 momenttia muutettaisiin, mutta muutokset esitetään tehtävän koko pykälän muutoksena. Pykälän otsikkoon lisättäisiin maininta työnteko-oikeudesta, jotta otsikko paremmin vastaisi sitä, mistä pykälässä säädetään.

Pykälän 1 momenttiin ei esitetä tehtävän muutosta, vaan se säilytetään sellaisenaan. Kyseessä on perussäännös perheenjäsenen maahantulosta ja oleskelusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin perheenjäsenen työnteko-oikeudesta. Liikkuvuutta käyttävän perheenjäsenen työnteko-oikeus olisi rajoittamaton samalla tavalla kuin se on niiden perheenjäsenten kohdalla, joille myönnetään oleskelulupa ulkomaalaislain perusteella. Tutkijan perheenjäsen liikkuu Suomeen ensimmäisen jäsenvaltion myöntämällä oleskeluluvalla ja tutkija tekee hänen osaltaan ilmoituksen liikkumisesta Maahanmuuttovirastolle 20 ja 21 §:ssä säädetyn mukaisesti. Perheenjäsenellä olisi työnteko-oikeus ensimmäisen jäsenvaltion myöntämällä oleskeluluvalla. Työnteko-oikeus kuitenkin päättyisi, jos Maahanmuuttovirasto vastustaa liikkuvuutta 22 §:ssä säädetyllä tavalla. Kun vastustaminen on annettu tiedoksi, työnteko-oikeus päättyy heti.

21 §. Ilmoituksen sisältö. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan täsmennettävän. Voimassa olevassa säännöksessä liikkumisoikeutta käyttävän kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan voimassaolon tulee kattaa liikkumisen ajanjakson, mutta samaa ei vaadita matkustusasiakirjan osalta. Muutoksena olisi, että sekä matkustusasiakirjan että ensimmäisen jäsenvaltion myöntämän oleskeluluvan tulee olla voimassa liikkumisen keston ajan. Sääntely koskee tutkijaa, tutkijan perheenjäsentä ja opiskelijaa, kun he aikovat liikkua ensimmäisen jäsenvaltion oleskeluluvalla Suomeen. Sääntely vastaisi direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja 29 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohtaa ja toisen kohdan a alakohtaa.

28 §. Päätös hakemukseen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Siinä säädettäisiin, että oleskelulupahakemus ratkaistaan niiden selvitysten perusteella, jotka on esitetty päätöksentekohetkellä. Maahanmuuttovirasto noudattaa hakemuksen käsittelyssä 2 momentissa säädettyä menettelyä ja hallintolakia. Säännöksen tavoitteena on, että kolmannen maan kansalainen esittää täydellisen hakemuksen, jotta se voidaan ilman täydennyspyyntöjä ratkaista. Ja vaikka hakemusta tulisi täydennyttää, hakijalta pyydetään hyvän hallintomenettelyn mukaisesti täydennystä asetettavassa määräajassa ja uhalla, että hakemus voidaan ratkaista. Säännöksen tarkoituksena on myös, että kolmannen maan kansalainen ei esittäisi selvitystä, joka hänen olisi tullut esittää hakemuksessaan, vasta valitusvaiheessa hallintotuomioistuimelle. Näin ollen myös muutoksenhakuprosessiin tavoitellaan tehokkuutta, jotta vain uuden selvityksen esittämisen perusteella tapahtuvat palautukset vähenisivät ja veisivät Maahanmuuttovirastossa vähemmän resursseja kuin tällä hetkellä tapahtuu. Kolmannen maan kansalaisella on mahdollisuus tehdä uusi hakemus, jos hakemus on ratkaistu, eikä hän ole täydentänyt hakemusta kehotuksesta ja asetetusta määräajasta huolimatta.

31 §. Valitus. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi, koska hallintolainkäyttölaki (586/1996) on kumottu ja korvattu lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019), joka on tullut voimaan 1.1.2020. Lakia sovelletaan oikeudenkäynnissä yleisissä hallintotuomioistuimissa, joita ovat korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet, mukaan lukien Ahvenanmaan hallintotuomioistuin. Valituksen tekemisestä säädetään lain 3 luvussa ja valituksesta hallintotuomioistuimen päätöksestä 12 luvussa sekä ylimääräisestä muutoksenhausta 13 luvussa.

7.2 Ulkomaalaislaki

56 §. Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin pysyvän oleskeluluvan myöntämisestä tutkinnon suorittaneelle korkeakouluopiskelijalle. Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen edellyttäisi 56 §:n 1 ja 3 momentissa säädetyn lisäksi, että hakija on suorittanut korkeakoulututkinnon, jota varten oleskelulupa oli myönnetty, ja että hakijalle voitaisiin myöntää uusi jatkuva oleskelulupa muulla kuin opiskelun perusteella. Pysyvää oleskelulupaa ei siten voisi saada yksinomaan ajan kulumisen perusteella,

LUONNOS
24.6.2021

vaikka oleskelua jatkuvalla oleskeluluvalla olisi enemmän kuin on säädetty ja vaikka edellytykset jatkuvan oleskeluluvan myöntämiseksi muutoin olisivat olemassa, jos tutkintoa ei ole suoritettu.

77 §. *Muu oleskelulupa ansiotyötä varten.* Pykälän 1 momentin 4 kohtaa muutettaisiin siten, että siitä poistetaan tutkijoita tarkoittavat sanat ”tieteen” ja ” tutkijoita ja” kohdan muuten jäädessä voimaan ennalleen. Muutos johtuu siitä, että niin sanotut kansalliset tutkijan luvat on aiemmin myönnetty tämän lainkohdan nojalla ja näille kolmannen maan kansalaisille myönnettäisiin jatkossa oleskelulupa tämän lain 6 a §:n nojalla.

8 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1.2.2022.

9 Toimeenpano ja seuranta

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijan tulee esittää oleskelulupaa hakiessaan selvitys turvasta toimeentulosta vain ensimmäisen vuoden ajalta, vaikka oleskelulupa myönnetään pidemmälle ajalle. Opiskelijan toimeentuloon ensimmäisen vuoden jälkeen kohdistettaisiin valvontaa. Valvontaa tapahtuisi pistotarkistuksin sekä digikehittämisestä ja rekistereistä saatavien tietojen perusteella. Toimeentuloedellytyksen täyttämistä ja siihen mahdollisesti liittyviä ilmiöitä ehdotetaan seurattavan lain voimaantulon jälkeen kolmen vuoden ajan.

10 Suhde talousarvioesitykseen

Tämä täsmennetään tai poistetaan, ks. kohta 4.2.1.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan lailla. Säännöksen esitöiden mukaan sen lähtökohtana on kansainvälisen oikeuden voimassa oleva pääsääntö, jonka mukaan ulkomaalaisella ei ole yleisesti oikeutta asettua toiseen maahan (HE 309/1993 vp, PeVL 23/1998 vp). Perustuslaista ei siksi johdu suoranaisesti erityisiä sisältövaatimuksia kyseiselle lainsäädännölle. Lailla säätämisen vaatimuksesta voidaan kuitenkin johtaa syrjinnän ja mielivallan kiellot samoin kuin vaatimus maahan pääsyssä ja maassa oleskelussa sovellettavien perusteiden ja päätöksentekomenettelyjen sääntelemisestä siten, että oikeusturva toteutuu (PeVL 16/2000 vp).

Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia (PeVL 64/2010 vp). Ulkomaalaisen maahantulon edellytykset ja oleskeluluvan reunaehdot riippuvat jo voimassa olevassa laissa maahantulooperusteesta. Oleskeluoikeutta koskevien tarkempien säännösten määräytyminen maassa oleskelun perusteen mukaan on myös Euroopan unionin maahanmuuttodirektiiveissä hyväksytty lähtökohta.

Esitykseen sisältyvän ehdotuksen mukaan opiskelijan tulee oleskelulupaa hakiessaan esittää selvitys turvasta toimeentulosta ainoastaan ensimmäisen vuoden osalta, kun oleskelulupa myönnetään opintojen keston ajalle. Ehdotus on poikkeus pääsäännöstä, josta säädetään ulkomaalaislain 39 §:ssä. Pääsäännön mukaan oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisen

LUONNOS
24.6.2021

toimeentulo on turvattu, ja toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäistapauksessa poiketa tietyn edellytyksin.

Turvattua toimeentuloa koskeva edellytys oleskeluluvan myöntämiseksi edellytyksenä on ulkomaalaislain 39 §:n lähtökohta, josta perustuslakivaliokunta on ulkomaalaislakia säädettäessä lausunut (PeVL 4/2004vp). Perustuslakivaliokunta on sittemmin lausunut toimeentuloedellytyksen osalta tilanteesta, jossa edellytyksen täyttämisen vaatimusta laajennettiin (PeVL 27/2016 vp, HE 43/2016 vp), mistä nyt ei ole kyse. Tässä esityksessä on kyse toimeentuloedellytyksen esittämisestä osalle sitä aikaa, jolle oleskelulupa myönnetään. Kyse on myös oleskeluluvan voimassaoloaikaan liittyvästä valvonnasta, mikä on kaikkiin oleskelulupiin liittyvää jälkikäteistä toimintaa. Oleskeluluvan myöntäminen asettaa kolmannen maan kansalaiselle velvollisuuden huolehtia toimeentuloedellytyksen täyttämisestä myös ensimmäisen vuoden jälkeen. Kyse ei ole kyse yksittäistapausta koskevasta sääntelystä, koska ehdotus koskee hallitusohjelman kirjauksen perustuen kaikkia opiskelun perusteella oleskelulupaa hakevia. Ehdotus on myös kansallinen, eikä se perustu unionin sääntelyyn.

Ehdotettavassa säännöksessä vaadittaisiin lisäksi, että opiskelijan toimeentulon on kuitenkin oltava turvattu koko opintojen keston ajan. Vaikka opiskelijan hakemusvaiheessa siis edellytetään esittävän selvityksen toimeentulosta ainoastaan ensimmäisen vuoden osalta, on tällä tosiasiaa velvollisuus huolehtia siitä, että hänen toimeentulonsa on turvattu koko sen ajan, jonka oleskelulupa on voimassa. Kyse on osaltaan myös perustuslain 80 §:n vaatimuksesta, että lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Jos opiskelija ei täyttäisi toimeentuloedellytystä maassa oleskelunsa aikana ja hän turvautuisi ulkomaalaislain 39 §:n 3 momentissa säädetyn vastaisesti enemmän kuin tilapäisesti toimeentulotukeen tai muuhun vastaavaan toimeentuloa turvaavaan etuuteen, Maahanmuuttovirasto voisi ottaa oleskeluluvan edellytysten täyttämisen tutkittavakseen sen harkitsemiseksi, tulisiko se peruuttaa ja kolmannen maan kansalainen määrätä maasta poistettavaksi.

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijan toimeentuloedellytyksen osalta suoritettaisiin valvontaa. Valvonta olisi ensimmäisen kerran ajankohtaista aikaisintaan vuoden kuluttua lain voimaantulon jälkeen. Valvonnan suorittaminen olisi alkuun enemmän manuaalista työtä, mutta ajan kanssa automaatioon ja rekisteritarkistuksiin liittyvää toimintaa, jollaista valvontaa aletaan suorittaa muissakin oleskelulupatyypeissä ja etenkin tilanteissa, kun oleskelulupien voimassaoloaikoja on pidennetty. Esitykseen sisältyy myös ehdotus, että opiskelijan toimeentulon täyttämisen edellytyksen toteutumista ja siihen liittyviä ilmiöitä seurattaisiin lain voimaantulon jälkeen kolmen vuoden ajan.

Ehdotettava toimeentulon edellytyksen täyttämisen sääntely muistuttaa muissa oleskeluluissa jatko-oleskelulupaharkintaa siten, että useimmiten jatko-oleskelulupien voimassaoloajat ovat pitemmät kuin ensimmäisten oleskelulupien kohdalla, jolloin jatko-oleskeluluvan kohdalla arvioidaan luotettavuutta, miten hakija toimeentuloedellytyksen pystyy täyttämään useamman vuoden aikana. Opiskelijoiden kohdalla ensimmäisessä oleskeluluvan hakemisen vaiheessa toimeentuloselvitys perustuu pääosin omiin säästöihin. Kun opiskelija on oleskellut maassa jonkin aikaa, on hän saattanut hankkia toimeentulonsa osa-aikatyöstä, mikä on myös ollut omiaan saattamaan heitä osaksi työelämää jo opintojen aikana. Tilastojen mukaan tällä hetkellä opiskelijoiden jatko-oleskelulupahakemuksista noin kaksi prosenttia on hylätty toimeentuloon liittyvästä syystä, mikä voisi antaa olettaa, ettei heidän osuutensa suuremmin kasvaisi. Kokonaisuutena arvioiden ehdotettavan sääntelyn toimivuuden seuraaminen ja arvioiminen olisi kuitenkin perusteltua. Ehdotettavan sääntelyn ei kuitenkaan voisi ajatella tarkoittavan, että se olisi muihin

LUONNOS
24.6.2021

maahanmuuttaja tai oleskeluluvan hakijoihin nähden yhdenvertaisuuden vastaista, koska vaatimus turvatusta toimeentulosta koskee siltikin koko oleskeluluvan voimassaolon aikaa.

Opiskelijan perheenjäsenten toimeentuloedellytyksen täyttämisen osalta ei esitetä tehtävän poikkeusta tai muutosta.

Ehdotettavat säännösmuutokset edustavat monelta osin perusoikeusmyönteistä tulkintaa niin perustuslain 6 §:ssä yhdenvertaisuuden periaatteen kuin myös 10 §:n turvatun yksityiselämän suojan kannalta ja siihen kuuluvan perhe-elämän suojan kannalta. Perhe-elämän suojasta on määräyksiä myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa ja EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa.

Työnteolle asetettavat edellytykset toteuttavat omalta osaltaan myös perustuslain 18 §:ssä julkiselle vallalle asetettua velvollisuutta huolehtia työvoiman suojelusta.

Näiden perusoikeuksien toteutumisen osoitukseksi esitys sisältää useita ehdotuksia. Tutkija-opiskelija –lakiin ehdotetaan keskitettävän tutkijoita, opiskelijoita, harjoittelijoita ja vapaaehtoistoimijoita sekä työolomalaisia kolmansien maiden kansalaisia koskeva sääntely. Näin tehden hakemuksen hylkäämistä ja oleskeluluvan uusimatta ja peruuttamista koskeva sääntely on sama riippumatta siitä, onko esimerkiksi tutkija direktiiviin perustuva tutkija vai kansalliseen sääntelyyn perustuva tutkija. Laissa myös säädettäisiin tarkemmin oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä etenkin niin sanottujen kansallisten oleskelulupien kohdalla verrattuna siihen, mitä sääntely on voimassa olevassa ulkomaalaislaissa. Ehdotuksen mukaan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin laissa ja lain perusteluissa, eikä niinkään enää esimerkiksi Maahanmuuttoviraston ohjeistuksessa tai vakiintuneessa hallintokäytännössä. Tämä koskee myös ehdotuksen sääntelyä työnteon ja elinkeinonharjoittamisen oikeuksista ja niiden kestosta (ehdotuksen 14–16 ja 18 §), mikä on osaltaan myös edistämässä muun muassa selkiyttämässä kolmannen maan kansalaisen oikeuksia, työnantajan velvollisuuksia ja viranomaisten neuvontavelvoitetta.

Perustuslain 21 §:n 1 momentti sisältää perussäännöksen jokaisen oikeudesta saada asiansa käsitellyksi ja ratkaistuksi tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Hallintolainkäytön oikeussuojatakeita koskee perustuslain 21 §:n 2 momentti, johon sisältyy vaatimus lainkäytön ja hallinnon oikeussuojatakeiden turvaamisesta eduskunnan hyväksymällä lailla. Säännöksessä luetellaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon tärkeimmät osa-alueet eli käsitteilyn julkisuus, oikeus tulla kuulluksi, vaatimus päätöksen perustelemisesta sekä oikeus hakea muutosta.

Esitykseen sisältyy ehdotus (28 §:n 4 momentti), että oleskelulupaa koskeva hakemus ratkaistaan sen selvityksen perusteella, joka on esitetty hakemuksen päätöksentekohetken mennessä. Ehdotukseen on otettu mallia kansalaisuuslain 13 §:stä, jossa säädetään kansalaisuuden myöntämisestä hakemuksesta, jos hakemusta ratkaistaessa ulkomaalainen täyttää siinä säädetyt edellytykset. Ennen kuin Maahanmuuttovirasto on tehnyt päätöksensä, on se hakemuksen käsitellessä noudattanut hallintolakia ja hyvää hallintotapaa. Hallintolain 22 §:n 1 momentin mukaan, jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on kehotettava lähettäjää määrääjässä täydentämään asiakirjaa, jollei se ole tarpeetonta asian ratkaisemiseksi. Asiakirjan lähettäjälle on ilmoitettava, miten asiakirjaa on täydennettävä. Tutkija-opiskelija –lain 28 §:ssä säädetään hakemukseen tehtävästä päätöksestä ja puutteellisen hakemuksen täydennyttämisestä. Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisella on selvittämisvelvollisuus, ja lain 32 ja 33

LUONNOS
24.6.2021

§:ssä säädetään selvityspyynnöstä ja selvityksen antamiselle asetettavasta määräajasta, mitkä asiallisesti ilmenevät myös direktiiviin perustuvassa tutkija-opiskelija –lain 28 §:ssä.

Maahanmuuttoviraston on noudatettava hakemusta käsitellessään edellä mainittuja hyvään hallintotapaan kuuluvia menettelyjä ja säännöksiä. Ne ovat kolmannen maan kansalaisen oikeus saada kohdalleen hallintoasiassaan. Hakijan on hakemusta tehdessään esitettävä oleskeluluvan myöntämisen edellytyksen täyttävät selvitykset. Hakija itse ratkaisee, missä vaiheessa hän oleskelulupaa hakee, hänellä ei yleensä ole sellaista kiirettä tai ennalta-arvaamatonta tilannetta, että hän ei pystyisi hakemusta täydellisenä viranomaiselle vireille saattamaan. Jos hakemuksesta puuttuu selvityksiä, eikä sitä voi ratkaista, on kohtuullista ja hyvän hallintomenettelyn mukaista, että hakija saa tilaisuuden täydentää hakemustaan.

Hallintomenettelyssä ja hallintotuomioistuimissa aiheutuu runsaasti ylimääräistä työtä siitä, että hakija esittää hakemuksesta puuttuneita selvityksiä vasta päätöksenteon jälkeen. Tällöin hallintotuomioistuin ei ota ensi-instanssina kantaa niihin, vaan palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi viranomaiselle eli Maahanmuuttovirastolle, joka toistamiseen joutuu tällöin käsittelemään saman hakemuksen, mutta ilman uutta hakemusmaksua. Kun hakijaa on lain edellyttämällä tavalla kehotettu täydentämään hakemustaan, mitä hän ei ole tehnyt kuin vasta päätöksenteon jälkeen, ei tällä lähtökohtaisesti pitäisi olla perusteltua odotusta saada hakemuksensa uuteen käsittelyyn ja saada myönteinen päätös, koska hän ei ole esittänyt täydellistä hakemusta ensivaiheessa. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, ettei myöhässä esitetyllä selvityksellä olisi vaikutusta siten, kuten sillä on tällä hetkellä, että asia palautettaisiin uudelleen käsittelyyn. Hakijalla on aina mahdollisuus tehdä kokonaan uusi hakemus, jossa hän esittää täydelliset selvitykset, jotta hakemus voidaan myönteisesti ratkaista. Menettely olisi omiaan myös vähentämään resurssitarvetta tällaiselta päätöksenteolta niin Maahanmuuttovirastossa kuin hallintotuomioistuimissa ja resurssit voitaisiin kohdistaa varsinaiseen päätöksentekoon tehokkaammin.

Esityksen 28 §:n 4 momentti täyttää perustuslain 21 §:n vaatimuksen hakemuksen käsittelyn asianmukaisuudesta ja hakijan oikeudesta saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen ratkaistavaksi sekä myös 22 §:n perusoikeuksien turvaamisen vaatimuksen.

Ulkomaalaislain yleistä sääntelyä maahantulon, maastalähdön, oleskelun ja työnteon osalta noudatettaisiin yleisiltä osiltaan edelleen ja myös ulkomaalaislain valvontaa koskevaa sääntelyä sovellettaisiin.

Esitys ei sisällä muutosehdotuksia, jotka ovat perusoikeuksien kannalta merkittäviä, ja se voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa käsittelyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelu ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018) 1–3 §, 4 §:n 4–6 ja 12 kohta, 7 §, 8 §:n 4 momentti, 9 ja 10 §, 11 §:n 1 momentin 1 kohta, 12 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 13–16 §, 18 §, 21 §:n 1 momentin 1 kohta ja 31 § sekä

lisätään 4 §:ään uusi 2 a, 4 a ja 6 a kohta sekä lakiin uusi 6 a, 7 a, 8 a ja 9 a § sekä 28 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tällä lailla pannaan täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/801 (tutkija- ja opiskelijadirektiivi). Lain tarkoituksena on lisäksi varmistaa, että kolmannen maan kansalaiselle, joka ei kuulu direktiivin soveltamisalaan tai jolle ei voida myöntää direktiivissä säädettyä oleskelulupaa, voidaan myöntää tässä laissa säädetty kansallinen oleskelulupa.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan 4 §:n 1 kohdassa tarkoitettuihin kolmannen maan kansalaisiin, jotka hakevat pääsyä tai jotka on päästetty jonkin Euroopan unionin (*unioni*) jäsenvaltion (*jäsenvaltio*) alueelle tutkimusta, korkeakouluopiskelua, työharjoittelua tai unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten. Tätä lakia sovelletaan myös kolmannen maan kansalaisiin, jotka hakevat pääsyä Suomeen muun tutkimuksen, opiskelun, harjoittelun tai vapaaehtoistoiminnan perusteella taikka työlomasopimuksen perusteella.

Tätä lakia ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin:

1) jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen unionissa käyttäneiden jonkin jäsenvaltion kansalaisten perheenjäseniä;

2) jotka ovat saaneet pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY mukaisen pitkään oleskelleen henkilön aseman jossain jäsenvaltiossa;

3) joilla itsellään ja joiden perheenjäsenillä on kansalaisuudestaan riippumatta joko unionin, sen jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten tai unionin ja kolmansien

maiden välillä tehtyjen sopimusten nojalla samanlainen oikeus vapaaseen liikkuvuuteen kuin jäsenvaltioiden kansalaisilla;

4) jotka tulevat johonkin jäsenvaltioon kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/66/EU nojalla työsuhteisiksi harjoittelijoiksi yrityksen sisäisen siirron yhteydessä;

5) joille on myönnetty oikeus maahantuloon erittäin pätevän työntekijän asemassa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten annetun neuvoston direktiivin 2009/50/EY mukaisesti.

Tämän lain 6 ja 7 §:ää ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin:

1) jotka hakevat kansainvälistä suojelua tai jotka saavat vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU mukaista kansainvälistä suojelua tai jotka saavat vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukottaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi annetun neuvoston direktiivin 2001/55/EY mukaista tilapäistä suojelua jossain jäsenvaltiossa;

2) joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä.

3 §

Suhde ulkomaalaislakiin

Tässä laissa tarkoitettujen kolmansien maiden kansalaisten maahantuloon, maastalähtöön, oleskeluun ja työntekoon sovelletaan ulkomaalaislain (301/2004) säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Tämän lain nojalla myönnettyihin oleskelulupiin sovelletaan ulkomaalaislain valvontaa koskevaa sääntelyä.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) *muuta tutkimusta tekevällä* kolmannen maan kansalaista, joka ei täytä tutkijan määritelmää tai on 2 §:n 3 momentin tarkoittama kolmannen maan kansalainen, mutta on tulossa tekemään tieteellistä tutkimusta Suomeen;

4) *työharjoittelijalla* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa työsuhteiseen harjoitteluun, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä;

4 a) *muulla harjoittelijalla* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa harjoitteluohjelmaan, jossa suoritettava harjoittelu ei tapahdu työsuhteessa ja jossa tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä;

5) *vapaaehtoisella* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa unionin vapaaehtoishjelmien puitteissa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan tai osallistumaan Suomen ja toisen valtion väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan perustuvaan muuhun vapaaehtoistoimintaan ja joka ei tapahdu työsuhteessa;

6) korkeakoululla yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettuja yliopistoja, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (1121/2008) tarkoitettua Maanpuolustuskorkeakoulua, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja ja Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa laissa (1164/2013) tarkoitettua Poliisiammattikorkeakoulua;

6 a) muulla oppilaitoksella Suomessa sijaitsevaa oppilaitosta, jolla on oikeus järjestää lukio-lain (714/2018) tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (513/2017) mukaista tutkintoon johtavaa tai muuta koulutusta;

12) *perheenjäsenellä* ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettua perheenjäsentä.

6 a §

Oleskeluluvan myöntäminen muuta tutkimusta varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa muuta tutkimusta varten, jos hän ei täytä 4 §:n 2 kohdan tutkijan määritelmää tai hän on 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen. Kolmannen maan kansalaisen on tehtävä tutkimusorganisaation kanssa sopimus. Sopimukseen sovelletaan, mitä 5 §:ssä säädetään, ei kuitenkaan sen 2 momentin 6 kohtaa.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että kolmannen maan kansalaisen toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään tai, jos kyseessä on työsuhde, ansiotyöstä saatavalla tulolla.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä. Jos oleskelulupa myönnetään vähintään kahdeksi vuodeksi, se kuitenkin myönnetään jatkuvana. Jatko-oleskelulupa, myönnetään enintään neljäksi vuodeksi, kun se myönnetään jatkuvana, ja tilapäisenä, kun se myönnetään sopimuksen keston ajalle. Jatko-oleskelulupa myönnetään jatkuvana, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut ennen oleskeluluvan myöntämistä keskeytyksettömästi oleskelua tilapäisellä oleskeluluvalla vähintään kaksi vuotta.

7 §

Oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa opiskelua varten, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että opiskelija esittää selvityksen turvatusta toimeentulosta ensimmäiseksi vuodeksi siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Opiskelijan toimeentulon on kuitenkin oltava turvattu koko opintojen keston ajan. Mikäli oleskelulupaa haetaan lyhyemmäksi ajaksi kuin vuodeksi, tulee opiskelijan esittää selvitys turvatusta toimeentulosta koko luvan keston ajaksi siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että kolmannen maan kansalaisella on vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset. Jos opintojen arvioitu kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset.

Oleskelulupa myönnetään opintojen suorittamisen keston ajaksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi. Oleskelulupa myönnetään jatkuvana, jos opinnot johtavat korkeakoulututkintoon, ja tilapäisenä muihin opintoihin.

7 a §

Oleskeluluvan myöntäminen muuta opiskelua varten

Edellä 2 §:n 3 momentissa tarkoitettulle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään kansallinen opiskelijan oleskelulupa, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut.

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään kansallinen opiskelijan oleskelulupa, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan:

1) muuhun oppilaitokseen kuin korkeakouluun, jos opiskelu johtaa tutkintoon tai ammattiin; tai

2) korkeakouluun tai muuhun oppilaitokseen myös muihin kuin tutkintoon johtaviin opintoihin, jos oleskeluluvan myöntämiselle on perusteltu syy.

Oleskeluluvan myöntämiseen sovelletaan, mitä 7 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

8 §

Oleskeluluvan myöntäminen työharjoittelua varten

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään 18 kuukaudeksi.

8 a §

Oleskeluluvan myöntäminen muuta harjoittelua varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa harjoittelua varten, jos hänet on hyväksytty osallistumaan harjoitteluohjelmaan, joka perustuu Euroopan unionin ohjelmaan, valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan taikka julkisoikeudellisen yhteisön järjestämään ohjelmaan. Harjoittelulla on oltava koulutus- tai oppimistavoite, joka tukee kolmannen maan kansalaisen kehittymistä osaamisessaan.

Kolmannen maan kansalaisen on esitettävä vastaanottavan yksikön kanssa tekemänsä harjoittelusopimus, joka sisältää seuraavat tiedot:

1) kuvaus harjoitteluohjelmasta, mukaan lukien harjoittelun koulutustavoite tai oppimisisältö;

2) harjoittelun kesto;

3) harjoittelun sijoittamis- ja valvontaolosuhteet;

4) harjoitteluun käytettävä aika;

5) harjoittelua varten annettava apuraha ja muut etuudet.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että kolmannen maan kansalaisen toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään kuitenkin siten, että pääasiallisen toimeentulon lähde on 2 momentin 5 kohdassa mainittu tulo.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään 18 kuukaudeksi.

9 §

Oleskeluluvan myöntäminen vapaaehtoistoimintaa varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten, jos hän on tehnyt vapaaehtoistoiminnasta vastaavan vastaanottavan yksikön kanssa sopimuksen, joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaus vapaaehtoisohjelmasta;
- 2) vapaaehtoistoiminnan kesto;
- 3) vapaaehtoistoiminnan sijainti ja valvontaolosuhteet;
- 4) vapaaehtoistoimintaan käytettävä aika;
- 5) varat, joilla katetaan kolmannen maan kansalaisen toimeentulo- ja majoituskulut, sekä koko oleskelun ajan taskurahana annettava vähimmäismäärä;
- 6) tarvittaessa koulutus, jota kolmannen maan kansalaiselle annetaan vapaaehtoistoiminnan suorittamista varten.

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa muuta vapaaehtoistoimintaa varten, jos vapaaehtoistoiminta perustuu Suomen toisen valtion kanssa tekemään sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan ja jos vapaaehtoistoiminnasta esitetään 1 momentin 1-6 kohdan tiedot.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että vapaaehtoistoimintaan tulevan toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään yhdeksi vuodeksi.

9 a §

Oleskeluluvan myöntäminen työlomasopimuksen perusteella

Kolmannen maan kansalaiselle, jonka kansalaisuusvaltion ja Suomen valtion välillä on tehty työlomasopimus, myönnetään oleskelulupa, jos hän täyttää sopimuksessa tarkemmin määritellyt edellytykset.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että kolmannen maan kansalaisen toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään siksi ajaksi, joka työlomasopimuksessa on määriteltä.

10 §

Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yritystoimintaa varten

Kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 6, 7 tai 7 a §:n perusteella, myönnetään tutkimustoiminnan loppuunsaattamisen tai tutkinnon suorittamisen jälkeen oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten. Kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 6 a §:n perusteella, myönnetään oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten tutkinnon suorittamisen jälkeen. Oleskelulupaa on haettava viiden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta tai tutkimuksen loppuunsaattamisesta.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitetun henkilön toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään kahdeksi vuodeksi. Oleskelulupa myönnetään kuitenkin jatkuvana, jos edellinen oleskelulupa on ollut jatkuva. Mikäli ensimmäinen tällä perusteella myönnetty oleskelulupaa myönnetään alle kahdeksi vuodeksi, voi jatkolupaa samalla perusteella hakea enintään kaksi kertaa kolmen vuoden sisällä siitä, kun ensimmäinen tällä perusteella haettu lupa on myönnetty. Oleskelulupaa ei kuitenkaan voida myöntää alle kuuden

kuukauden mittaisena. Mikäli kolmannen maan kansalainen suorittaa uuden tutkinnon tai saattaa loppuun uuden tutkimuksen, päättyy hänen oikeutensa tämän pykälän nojalla haettavaan oleskelulupaan aiemman tutkinnon tai tutkimuksen perusteella.

Jos korkeakoulututkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa tai tutkimusorganisaation vahvistusta tutkimustoiminnan loppuun saamisesta ei ole saatavilla ennen 6, 6 a, 7 tai 7a §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassaolon päättymistä ja kaikki muut oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät, kolmannen maan kansalainen saa oleskella maassa kohtuullisen ajan tällaisen asiakirjan tai vahvistuksen toimittamista varten.

11 §

Hakemuksen hylkäysperusteet

Tässä laissa tarkoitettu oleskelulupahakemus on hylättävä, jos:

- 1) 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 8 a, 9, 9 a tai 10 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täyty;
-

12 §

Oleskeluluvan peruuttaminen tai uusimatta jättäminen

Edellä 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 8 a, 9, 9 a tai 10 §:n perusteella myönnetty oleskelulupa on peruutettava tai jätettävä uusimatta, jos:

- 1) kolmannen maan kansalainen ei enää täytä 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 8 a, 9, 9 a tai 10 §:ssä säädettyjä edellytyksiä;
-

13 §

Oleskelulupakorttiin tehtävä merkintä

Oleskelulupakorttiin tehdään merkintä "tutkija", "opiskelija", "harjoittelija" tai "vapaaehtoinen" sen mukaan, millä perusteella oleskelulupa myönnetään. Jos oleskelulupa myönnetään 6 a tai 7 a §:n perusteella, oleskelulupakorttiin tehdään lisäksi merkintä "no mobility".

Jos tutkijalle tai opiskelijalle myönnetään oleskelulupa sen perusteella, että hän tulee johonkin jäsenvaltioon tietyn liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän unionin tai monenvälisen ohjelman puitteissa taikka kahden tai useamman hyväksytyt korkeakoulun välisen sopimuksen puitteissa, oleskelulupakorttiin on tehtävä merkintä tästä ohjelmasta tai sopimuksesta.

Oleskelulupakorttiin tehdään merkintä "tutkijoiden liikkuvuus", jos tutkija on ilmoittanut hakemuksessaan aikovansa suorittaa osan tutkimuksestaan yhdessä tai useammassa toisessa jäsenvaltiossa yli 180 päivää jäsenvaltiota kohti.

14 §

Työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa

Kolmannen maan kansalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa:

- 1) 6, 6 a tai 10 §:n perusteella, on rajoittamaton työnteko-oikeus;

- 2) 8 §:n perusteella, on luvan perusteen mukainen työnteko-oikeus.
3) 7 tai 7 a §:n perusteella, on työnteko-oikeus edellyttäen, että:
a) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;
b) työn määrä tasoittuu kalenterivuoden aikana keskimäärin 30 tuntiin viikossa.
- Edellä 9 a §:n perusteella oleskeluluvan saaneen kolmannen maan kansalaisen työnteko-oikeus määräytyy kunkin valtioiden välisen työlomasopimuksen perusteella.
Maassa oleskeluvalla oleskelevalla kolmannen maan kansalaisella on oikeus harjoittaa elinkeinoa.

15 §

Oikeus aloittaa työnteko ja elinkeinon harjoittaminen ja oikeuden kesto

Oikeus työntekoon ja elinkeinon harjoittamiseen alkaa, kun oikeuden sisältävä oleskelulupa on myönnetty ja päättyy luvan voimassaolon päättyessä. Uuden oleskeluluvan mukainen oikeus alkaa, kun lupa on myönnetty.

Jos kolmannen maan kansalaisen työnteko-oikeus tai oikeus harjoittaa elinkeinoa perustuu tämän lain mukaiseen oleskelulupaan ja jatko-oleskelulupahakemus samalla tai muulla perusteella on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, työnteko-oikeus jatkuu aikaisemman luvan mukaisena, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Jos oleskelulupa on myönnetty 8 tai 9 a §:n nojalla ja jatkolupaa haetaan eri perusteella, päättyy työnteko-oikeus kuitenkin luvan voimassaoloajan päättyessä.

Edellä 2 momentista poiketen kolmannen maan kansalainen, joka on suorittanut tutkinnon, ja jonka työnteon, työnhaun tai yritystoiminnan perusteella tekemä jatko-oleskelulupahakemus on tehty 7 tai 7 a §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, saa rajoittamattoman työnteko-oikeuden jatkolupahakemuksen tehtyään. Mikäli päätös on kielteinen, jatkuu rajoittamaton työnteko-oikeus, kunnes kielteinen päätös on lainvoimainen.

Jos työnteko-oikeus perustuu oleskelulupaan ja henkilö karkotetaan, työnteko-oikeus päättyy, kun karkottamista koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

16 §

Perheenjäsenen oleskelu- ja työnteko-oikeus

Tämän lain nojalla oleskeluluvan saaneen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella tämän lain nojalla. Oleskeluluvan pituuteen sovelletaan ensimmäisen luvan osalta ulkomaalaislain 53 §:n 1 ja 2 momenttia ja jatko-oleskeluluvan osalta sen 55 §:n 1 – 3 momenttia.

Edellä 9 a §:n nojalla oleskeluluvan saaneen perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa perhesiteen perusteella, jos työlomasopimuksessa siitä sovitaan.

Perheenjäsenen toimeentulon on oltava turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Perheenjäsenellä on rajoittamaton työnteko-oikeus.

18 §

Tutkijan perheenjäsenen liikkuminen ja työnteko-oikeus

LUONNOS
24.6.2021

Tutkijan perheenjäsenellä, jolla on ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva oleskelulupa, on oikeus maahantuloon ja oleskeluun Suomessa tutkijan mukana, jos liikkumiselle jäljempänä säädetyt edellytykset täyttyvät.

Tutkijan perheenjäsenellä on rajoittamaton työnteko-oikeus ensimmäisen jäsenvaltion myöntämän voimassa olevan oleskeluluvan nojalla. Työnteko-oikeus kuitenkin päättyy, jos Maahanmuuttovirasto 22 §:n säädetyllä tavalla vastustaa perheenjäsenen liikkuvuutta.

21 §

Ilmoituksen sisältö

Tutkijan osalta on 20 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen mukana toimitettava seuraavat tiedot ja asiakirjat:

1) jäljennös voimassa olevasta matkustusasiakirjasta ja ensimmäisen jäsenvaltion myöntämästä luvasta, jotka ovat voimassa liikkumisen ajanjakson;

28 §

Päätös hakemukseen

Tässä laissa säädettyä oleskelulupaa koskeva hakemus ratkaistaan sen selvityksen perusteella, joka on esitetty hakemuksessa päätöksentekohetkeen mennessä.

31 §

Valitus

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

LUONNOS
24.6.2021

2.

Laki

ulkomaalaislain 56 ja 77 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 77 §:n 1 momentin 4 kohtaa sellaisena kuin se on laissa
720/2018 ja
lisätään 56 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

56 §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen

Jos osa tai kaikki 1 ja 3 momentissa mainitusta oleskelusta on tapahtunut opiskelua varten myönnetyn oleskeluluvan perusteella, on edellytyksenä tämän oleskelun hyödyntämiseksi oleskeluaikaa laskettaessa, että opiskelija on suorittanut sen korkeakoulututkinnon, jota varten oleskelulupa on myönnetty. Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että opiskelijalla on olemassa edellytykset, joiden perusteella hänelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa muulla kuin opiskelun perusteella.

77 §

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten myönnetään ulkomaalaiselle, joka:

4) toimii ammattimaisesti kulttuurin tai taiteen alalla ravintolamuusikoita lukuun ottamatta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

LUONNOS
24.6.2021

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi

Liite

Rinnakkaistekstit

Laki

kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelu ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018) 1–3 §, 4 §:n 4–6 ja 12 kohta, 7 §, 8 §:n 4 momentti, 9 ja 10 §, 11 §:n 1 momentin 1 kohta, 12 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 13–16 §, 18 §, 21 §:n 1 momentin 1 kohta ja 31 § sekä

lisätään 4 §:ään uusi 2 a, 4 a ja 6 a kohta sekä lakiin uusi 6 a, 7 a, 8 a ja 9 a § sekä 28 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoitus

Tällä lailla pannaan täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/801 (*tutkija- ja opiskelijadirektiivi*).

Tällä lailla pannaan täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/801 (*tutkija- ja opiskelijadirektiivi*). *Lain tarkoituksena on lisäksi varmistaa, että kolmannen maan kansalaiselle, joka ei kuulu direktiivin soveltamisalaan tai jolle ei voida myöntää direktiivissä säädettyä oleskelulupaa, voidaan myöntää tässä laissa säädetty kansallinen oleskelulupa.*

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan 4 §:n 1 kohdassa tarkoitettuihin kolmannen maan kansalaisiin, jotka hakevat pääsyä tai jotka on päästetty jonkin Euroopan unionin (*unioni*) jäsenvaltion

Tätä lakia sovelletaan 4 §:n 1 kohdassa tarkoitettuihin kolmannen maan kansalaisiin, jotka hakevat pääsyä tai jotka on päästetty jonkin Euroopan unionin (*unioni*) jäsenvaltion

Voimassa oleva laki

(jäsenvaltio) alueelle tutkimusta, opiskelua, työharjoittelua tai unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistointintaa varten.

Tätä lakia ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin:

1) jotka hakevat kansainvälistä suojelua tai jotka saavat vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU mukaista kansainvälistä suojelua tai jotka saavat vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukottaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi annetun neuvoston direktiivin 2001/55/EY mukaista tilapäistä suojelua jossain jäsenvaltiossa;

2) joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä;

3) jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen unionissa käyttäneiden jonkin jäsenvaltion kansalaisten perheenjäseniä;

4) jotka ovat saaneet pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY mukaisen pitkään oleskelleen henkilön aseman jossain jäsenvaltiossa;

5) joilla itsellään ja joiden perheenjäsenillä on kansalaisuudestaan riippumatta joko unionin, sen jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten tai unionin ja kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten

Ehdotus

(jäsenvaltio) alueelle tutkimusta, korkeakouluopiskelua, työharjoittelua tai unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistointintaa varten. Tätä lakia sovelletaan myös kolmannen maan kansalaisiin, jotka hakevat pääsyä Suomeen muun tutkimuksen, opiskelun, harjoittelun tai vapaaehtoistointinnan perusteella taikka työolomasopimuksen perusteella.

Tätä lakia ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin:

1) jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen unionissa käyttäneiden jonkin jäsenvaltion kansalaisten perheenjäseniä;

2) jotka ovat saaneet pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY mukaisen pitkään oleskelleen henkilön aseman jossain jäsenvaltiossa;

3) joilla itsellään ja joiden perheenjäsenillä on kansalaisuudestaan riippumatta joko unionin, sen jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten tai unionin ja kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten nojalla samanlainen oikeus vapaaseen liikkuvuuteen kuin jäsenvaltioiden kansalaisilla;

4) jotka tulevat johonkin jäsenvaltioon kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/66/EU nojalla työsuhteiseksi harjoittelijoiksi yrityksen sisäisen siirron yhteydessä;

5) joille on myönnetty oikeus maahantuloon erittäin pätevän työntekijän asemassa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten annetun neuvoston direktiivin 2009/50/EY mukaisesti.

Tämän lain 6 ja 7 §:ää ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin:

1) jotka hakevat kansainvälistä suojelua tai jotka saavat vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn

Voimassa oleva laki

nojalla samanlainen oikeus vapaaseen liikkuvuuteen kuin jäsenvaltioiden kansalaisilla;

6) jotka tulevat johonkin jäsenvaltioon kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/66/EU nojalla työsuhteiseksi harjoittelijoiksi yrityksen sisäisen siirron yhteydessä;

7) joille on myönnetty oikeus maahantuloon erittäin pätevän työntekijän asemassa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten annetun neuvoston direktiivin 2009/50/EY mukaisesti.

3 §

Suhde ulkomaalaislakiin

Tässä laissa tarkoitettujen kolmansien maiden kansalaisten maahantuloon, maastaläh- töön, oleskeluun ja työntekoon sovelletaan ulkomaalaislain (301/2004) säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

(uusi)

4) *harjoittelijalla* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa työsuhteiseen harjoitte-

Ehdotus

suojelun sisällölle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU mukaista kansainvälistä suojelua tai jotka saavat vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukottaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi annetun neuvoston direktiivin 2001/55/EY mukaista tilapäistä suojelua jossain jäsenvaltiossa;

2) joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä.

3 §

Suhde ulkomaalaislakiin

Tässä laissa tarkoitettujen kolmansien maiden kansalaisten maahantuloon, maastaläh- töön, oleskeluun ja työntekoon sovelletaan ulkomaalaislain (301/2004) säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä. *Tämän lain nojalla myönnettyihin oleskelulupiin sovelletaan ulkomaalaislain valvontaa koskevaa sääntelyä.*

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) *muuta tutkimusta tekevällä* kolmannen maan kansalaista, joka ei täytä tutkijan määritelmää tai on 2 §:n 3 momentin tarkoittama kolmannen maan kansalainen, mutta on tulossa tekemään tieteellistä tutkimusta Suomeen;

4) *työharjoittelijalla* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa työsuhteiseen harjoitteluun, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä;

4 a) *muulla harjoittelijalla* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus

Voimassa oleva laki

luun, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä;

(uusi)

5) *vapaaehtoisella* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa unionin vapaaehtoishelmien puitteissa tapahtuvaan vapaaehtoistointintaan ja joka ei ole työsuhteessa;

6) *korkeakoululla* oppilaitoksia, jotka toimivat ja sijaitsevat Suomessa ja ovat Suomen korkeakoulujärjestelmän mukaisia korkeakouluja, joilla on oikeus järjestää korkeakoululainsäädännön mukaista tutkintoon johtavaa tai muuta koulutusta;

(uusi)

12) *perheenjäsenellä* oikeudesta perheenyhdistämiseen annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY 4 artiklan 1 kohdassa määriteltyä kolmannen maan kansalaista.

(uusi)

Ehdotus

päästä osallistumaan Suomessa harjoitteleluohjelmaan, jossa suoritettava harjoittelu ei tapahdu työsuhteessa ja jossa tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä;

5) *vapaaehtoisella* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa unionin vapaaehtoishelmien puitteissa tapahtuvaan vapaaehtoistointintaan tai osallistumaan valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan perustuvaan muuhun vapaaehtoistointintaan ja joka ei tapahdu työsuhteessa;

6) *korkeakoululla* yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettuja yliopistoja, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (1121/2008) tarkoitettua Maanpuolustuskorkeakoulua, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja ja Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa laissa (1164/2013) tarkoitettua Poliisiammattikorkeakoulua;

6 a) *muulla oppilaitoksella* Suomessa sijaitsevaa oppilaitosta, jolla on oikeus järjestää lukiolain (714/2018) tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (513/2017) mukaista tutkintoon johtavaa tai muuta koulutusta;

12) *perheenjäsenellä* ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettua perheenjäsentä.

6 a §

Oleskeluluvan myöntäminen muuta tutkimusta varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa muuta tutkimusta varten, jos hän ei täytä 4 §:n 2 kohdan tutkijan määritelmää tai hän on 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen. Kolmannen maan kansalaisen on tehtävä tutkimusorganisaation kanssa sopimus. Sopimukseen sovelletaan, mitä 5 §:ssä säädetään, ei kuitenkaan sen 2 momentin 6 kohtaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että kolmannen maan kansalaisen toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään tai, jos kyseessä on työsuhde, ansiotyöstä saatavalla tulolla.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä. Jos oleskelulupa myönnetään vähintään kahdeksi vuodeksi, se kuitenkin myönnetään jatkuvana. Jatko-oleskelulupa, myönnetään enintään neljäksi vuodeksi, kun se myönnetään jatkuvana, ja tilapäisenä, kun se myönnetään sopimuksen keston ajalle. Jatko-oleskelulupa myönnetään jatkuvana, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut ennen oleskeluluvan myöntämistä keskeytyksetöntä oleskelua tilapäisellä oleskeluluvalla vähintään kaksi vuotta.

7 §

Oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

7 §

Oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa opiskelua varten, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan:

- 1) korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut; tai
- 2) muuhun oppilaitokseen kuin korkeakouluun, jos opiskelu johtaa tutkintoon tai ammattiin, taikka, jos oleskeluluvan myöntämiselle on perusteltu syy, myös muihin opintoihin.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että opiskelijan toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että kolmannen maan kansalaisella on vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset. Jos opintojen arvioitu kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset.

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa opiskelua varten, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että opiskelija esittää selvityksen turvasta toimeentulosta ensimmäiseksi vuodeksi siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Opiskelijan toimeentulon on kuitenkin oltava turvattu koko opintojen keston ajan. Mikäli oleskelulupaa haetaan lyhyemmäksi ajaksi kuin vuodeksi, tulee opiskelijan esittää selvitys turvatusta toimeentulosta koko luvan keston ajaksi siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että kolmannen maan kansalaisella on vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset. Jos opintojen arvioitu kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset.

Oleskelulupa myönnetään opintojen suorittamisen keston ajaksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi. Oleskelulupa myönnetään jatkuvana, jos opinnot johtavat korkeakoulututkintoon, ja tilapäisenä muihin opintoihin.

Voimassa oleva laki

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä kahdeksi vuodeksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi, tai enintään opintojen keston ajaksi, jos opinnot kestävät alle kaksi vuotta.

(uusi)

8 §

Oleskeluluvan myöntäminen työharjoittelua varten

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään 18 kuukaudeksi, joka on harjoittelun enimmäiskesto.

Ehdotus

7 a §

Oleskeluluvan myöntäminen muuta opiskelua varten

Edellä 2 §:n 3 momentissa tarkoitettulle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään kansallinen opiskelijan oleskelulupa, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut.

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään kansallinen opiskelijan oleskelulupa, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan:

1) muuhun oppilaitokseen kuin korkeakouluun, jos opiskelu johtaa tutkintoon tai ammattiin; tai

2) korkeakouluun tai muuhun oppilaitokseen myös muihin kuin tutkintoon johtaviin opintoihin, jos oleskeluluvan myöntämiselle on perusteltu syy.

Oleskeluluvan myöntämiseen sovelletaan, mitä 7 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

8 §

Oleskeluluvan myöntäminen työharjoittelua varten

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään 18 kuukaudeksi.

8 a §

Oleskeluluvan myöntäminen muuta harjoittelua varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa harjoittelua varten, jos hänet on hyväksytty osallistumaan harjoitteluohjelmaan, joka perustuu Euroopan unionin ohjelmaan, valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan taikka

Voimassa oleva laki

(uusi)

9 §

Oleskeluluvan myöntäminen vapaaehtoistoimintaa varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten, jos hän on tehnyt vapaaehtoistoiminnasta vastaavan vastaanottavan yksikön kanssa sopimuksen, joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaus vapaaehtoisohjelmasta;
- 2) vapaaehtoistoiminnan kesto;

Ehdotus

julkisoikeudellisen yhteisön järjestämään ohjelmaan. Harjoittelulla on oltava koulutus- tai oppimistavoite, joka tukee kolmannen maan kansalaisen kehittymistä osaamisessaan.

Kolmannen maan kansalaisen on esitettävä vastaanottavan yksikön kanssa tekemänsä harjoittelusopimus, joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaus harjoitteluohjelmasta, mukaan lukien harjoittelun koulutustavoite tai oppimissisältö;
- 2) harjoittelun kesto;
- 3) harjoittelun sijoittamis- ja valvontaolosuhteet;
- 4) harjoitteluun käytettävä aika;
- 5) harjoittelua varten annettava apuraha ja muut etuudet.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että kolmannen maan kansalaisen toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään 18 kuukaudeksi.

9 §

Oleskeluluvan myöntäminen vapaaehtoistoimintaa varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten, jos hän on tehnyt vapaaehtoistoiminnasta vastaavan vastaanottavan yksikön kanssa sopimuksen, joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaus vapaaehtoisohjelmasta;
- 2) vapaaehtoistoiminnan kesto;
- 3) vapaaehtoistoiminnan sijainti ja valvontaolosuhteet;
- 4) vapaaehtoistoimintaan käytettävä aika;
- 5) varat, joilla katetaan kolmannen maan kansalaisen toimeentulo- ja majoituskulut, sekä koko oleskelun ajan taskurahana annettava vähimmäismäärä;

Voimassa oleva laki

- 3) vapaaehtoistoiminnan sijainti ja valvontaolosuhteet;
- 4) vapaaehtoistoimintaan käytettävä aika;
- 5) varat, joilla katetaan kolmannen maan kansalaisen toimeentulo- ja majoituskulut, sekä koko oleskelun ajan taskurahana annettava vähimmäismäärä;
- 6) tarvittaessa koulutus, jota kolmannen maan kansalaiselle annetaan vapaaehtoistoiminnan suorittamista varten.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että vapaaehtoistoimintaan tulevan toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään yhdeksi vuodeksi.

(uusi)

10 §

Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yritystoimintaa varten

Ehdotus

- 6) tarvittaessa koulutus, jota kolmannen maan kansalaiselle annetaan vapaaehtoistoiminnan suorittamista varten.

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa muuta vapaaehtoistoimintaa varten, jos vapaaehtoistoiminta perustuu valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan ja jos vapaaehtoistoiminnasta esitetään 1 momentin 1-6 kohdan tiedot.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että vapaaehtoistoimintaan tulevan toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään yhdeksi vuodeksi.

9 a §

Oleskeluluvan myöntäminen työloماسopimuksen perusteella

Kolmannen maan kansalaiselle, jonka kansalaisuusvaltion ja Suomen valtion välillä on tehty työloماسopimus, myönnetään oleskelulupa, jos hän täyttää sopimuksessa tarkemmin määritellyt edellytykset.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että kolmannen maan kansalaisen toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään siksi ajaksi, joka työloماسopimuksessa on määriteltä.

10 §

Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yritystoimintaa varten

Kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 6, 7 tai 7 a §:n perusteella, myönnetään tutkimustoiminnan loppuunsaattamisen tai tutkinnon suorittamisen jälkeen oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten. Kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 6 a §:n

Voimassa oleva laki

Kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 6 tai 7 §:n perusteella, myönnetään tutkimustoiminnan loppuunsaattamisen tai tutkinnon suorittamisen jälkeen oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitetun henkilön toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään yhdeksi vuodeksi edellisen oleskeluluvan päättymisestä. Oleskelulupa myönnetään kuitenkin jatkuvana, jos edellinen oleskelulupa on ollut jatkuva.

Jos korkeakoulututkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista pätevyyttä osoittava asiakirjaa tai tutkimusorganisaation vahvistusta tutkimustoiminnan loppuun saamisesta ei ole saatavilla ennen 6 tai 7 §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassaolon päättymistä ja kaikki muut oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät, kolmannen maan kansalainen saa oleskella maassa kohtuullisen ajan tällaisen asiakirjan tai vahvistuksen toimittamista varten.

11 §

Ehdotus

perusteella, myönnetään oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten tutkinnon suorittamisen jälkeen. Oleskelulupaa on haettava viiden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta tai tutkimuksen loppuunsaattamisesta.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitetun henkilön toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään kahdeksi vuodeksi. Oleskelulupa myönnetään kuitenkin jatkuvana, jos edellinen oleskelulupa on ollut jatkuva. Mikäli ensimmäinen tällä perusteella myönnetty oleskelulupaa myönnetään alle kahdeksi vuodeksi, voi jatkolupaa samalla perusteella hakea enintään kaksi kertaa kolmen vuoden sisällä siitä, kun ensimmäinen tällä perusteella haettu lupa on myönnetty. Oleskelulupaa ei kuitenkaan voida myöntää alle kuuden kuukauden mittaisena. Mikäli kolmannen maan kansalainen suorittaa uuden tutkinnon tai saattaa loppuun uuden tutkimuksen, päättyy hänen oikeutensa tämän pykälän nojalla haettavaan oleskelulupaan aiemman tutkinnon tai tutkimuksen perusteella.

Jos korkeakoulututkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista pätevyyttä osoittava asiakirjaa tai tutkimusorganisaation vahvistusta tutkimustoiminnan loppuun saamisesta ei ole saatavilla ennen 6, 6 a, 7 tai 7 a §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassaolon päättymistä ja kaikki muut oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät, kolmannen maan kansalainen saa oleskella maassa kohtuullisen ajan tällaisen asiakirjan tai vahvistuksen toimittamista varten.

11 §

Hakemuksen hylkäysperusteet

Tässä laissa tarkoitettu oleskelulupahakemus on hylättävä, jos:

1) 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 8 a, 9, 9 a tai 10 §:ssä säädetty edellytykset eivät täyty;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Hakemuksen hylkäysperusteet

12 §

Tässä laissa tarkoitettu oleskelulupahakemus on hylättävä, jos:

1) 6–9 §:ssä säädetty edellytykset eivät täyty;

12 §

Oleskeluluvan peruuttaminen tai uusimatta jättäminen

Edellä 6–10 §:n perusteella myönnetty oleskelulupa on peruutettava tai jätettävä uusimatta, jos:

1) kolmannen maan kansalainen ei enää täytä 6–10 §:ssä säädettyjä edellytyksiä;

13 §

Oleskelulupakorttiin tehtävä merkintä

Oleskelulupakorttiin tehdään merkintä "tutkija", "opiskelija", "harjoittelija" tai "vapaaehtoinen" sen mukaan, millä perusteella oleskelulupa myönnetään.

Jos tutkijalle tai opiskelijalle myönnetään oleskelulupa sen perusteella, että hän tulee johonkin jäsenvaltioon tietyn liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän unionin tai monenvälisen ohjelman puitteissa taikka kahden tai useamman hyväksytyt korkeakoulun välisen sopimuksen puitteissa, oleskelulupakorttiin on tehtävä merkintä tästä ohjelmasta tai sopimuksesta.

Oleskeluluvan peruuttaminen tai uusimatta jättäminen

Edellä 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 8 a, 9, 9 a tai 10 §:n perusteella myönnetty oleskelulupa on peruutettava tai jätettävä uusimatta, jos:

1) kolmannen maan kansalainen ei enää täytä 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 8 a, 9, 9 a tai 10 §:ssä säädettyjä edellytyksiä;

13 §

Oleskelulupakorttiin tehtävä merkintä

Oleskelulupakorttiin tehdään merkintä "tutkija", "opiskelija", "harjoittelija" tai "vapaaehtoinen" sen mukaan, millä perusteella oleskelulupa myönnetään. Jos oleskelulupa myönnetään 6 a tai 7 a §:n perusteella, oleskelulupakorttiin tehdään lisäksi merkintä "no mobility".

Jos tutkijalle tai opiskelijalle myönnetään oleskelulupa sen perusteella, että hän tulee johonkin jäsenvaltioon tietyn liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän unionin tai monenvälisen ohjelman puitteissa taikka kahden tai useamman hyväksytyt korkeakoulun välisen sopimuksen puitteissa, oleskelulupakorttiin on tehtävä merkintä tästä ohjelmasta tai sopimuksesta.

Oleskelulupakorttiin tehdään merkintä "tutkijoiden liikkuvuus", jos tutkija on ilmoittanut hakemuksessaan aikovansa suorittaa osan tutkimuksestaan yhdessä tai useammassa toisessa jäsenvaltiossa yli 180 päivää jäsenvaltiota kohti.

14 §

Voimassa oleva laki

Jos tutkijalle myönnetään oleskelulupa pitkäaikaista liikkumista varten, oleskelulupakorttiin tehdään merkintä ”tutkijoiden liikkuvuus”.

14 §

Opiskelijan työnteko-oikeus

Kolmannen maan kansalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa 7 §:n perusteella, on työnteko-oikeus edellyttäen, että:

1) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;

2) työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta; tai

3) kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta.

15 §

Oikeus aloittaa työnteko ja yritystoiminta

Kolmannen maan kansalainen, joka on saatanut tutkimustoiminnan loppuun tai on suorittanut tutkinnon, saa jatkaa aiemman oleskeluluvan nojalla tekemäänsä työtä tai yritystoimintaa taikka aloittaa uuden työn tai yritystoiminnan, jos jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman 6 tai 7 §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa.

Ehdotus

Työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa

Kolmannen maan kansalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa:

1) 6, 6 a tai 10 §:n perusteella, on rajoittamaton työnteko-oikeus;

2) 8 §:n perusteella, on luvan perusteen mukainen työnteko-oikeus.

3) 7 tai 7 a §:n perusteella, on työnteko-oikeus edellyttäen, että:

a) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;

b) työn määrä tasoittuu kalenterivuoden aikana keskimäärin 30 tuntiin viikossa.

9 a §:n perusteella oleskeluluvan saaneen kolmannen maan kansalaisen työnteko-oikeus määräytyy kunkin valtioiden välisen työlomasopimuksen perusteella.

Maassa oleskeluvalla oleskelevalla kolmannen maan kansalaisella on oikeus harjoittaa elinkeinoa.

15 §

Oikeus aloittaa työnteko ja elinkeinon harjoittaminen ja oikeuden kesto

Oikeus työntekoon ja elinkeinon harjoittamiseen alkaa, kun oikeuden sisältävä oleskelulupa on myönnetty ja päättyy luvan voimassaolon päättyessä. Uuden oleskeluluvan mukainen oikeus alkaa, kun lupa on myönnetty.

Jos kolmannen maan kansalaisen työnteko-oikeus tai oikeus harjoittaa elinkeinoa perustuu tämän lain mukaiseen oleskelulupaan ja jatko-oleskelulupahakemus samalla tai muulla perusteella on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, työnteko-oikeus jatkuu aikaisemman luvan mukaisena, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Jos oleskelulupa on myönnetty 8 tai 9 a §:n nojalla ja jatkolupaa

Voimassa oleva laki

Kolmannen maan kansalainen, jolle on myönnetty 10 §:ssä tarkoitettu oleskelulupa, saa työpaikan löydettyään aloittaa työnteon taikka aloittaa yritystoiminnan.

Työnteon ja yritystoiminnan perusteella haettavaan jatko-oleskelulupa sovelletaan ulkomaalaislain 5 luvun säännöksiä, ellei kyse ole tämän lain 6 tai 8 §:n perusteella haettavasta oleskeluluvasta. Jos jatko-oleskelulupahakemukseen annetaan kielteinen päätös, työntekoa tai yritystoimintaa ei saa jatkaa, vaikka päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla.

16 §

Tutkijan perheenjäsenen oleskelu- ja työnteko-oikeus

Oleskeluluvan 6 tai 10 §:n nojalla saaneen kolmannen maan kansalaisen tutkijan perheenjäsenelle myönnetään jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella tämän lain nojalla. Oleskeluluvan voimassaoloaika ei saa olla pidempi kuin tutkijan oleskeluluvan voimassaoloaika.

Perheenjäsenen toimeentulon on oltava turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Ehdotus

haetaan eri perusteella, päättyy työnteko-oikeus kuitenkin luvan voimassaoloajan päättyessä.

Edellä 2 momentista poiketen kolmannen maan kansalainen, joka on suorittanut tutkinnon, ja jonka työnteon, työnhaun tai yritystoiminnan perusteella tekemä jatko-oleskelulupahakemus on tehty 7 tai 7 a §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, saa rajoittamattoman työnteko-oikeuden jatkolupahakemuksen tehtyään. Mikäli päätös on kielteinen, jatkuu rajoittamaton työnteko-oikeus, kunnes kielteinen päätös on lainvoimainen.

Jos työnteko-oikeus perustuu oleskelulupa ja henkilö karkotetaan, työnteko-oikeus päättyy, kun karkottamista koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

16 §

Perheenjäsenen oleskelu- ja työnteko-oikeus

Tämän lain nojalla oleskeluluvan saaneen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella tämän lain nojalla. Oleskeluluvan pituuteen sovelletaan ensimmäisen luvan osalta ulkomaalaislain 53 §:n 1 ja 2 momenttia ja jatko-oleskeluluvan osalta sen 55 §:n 1 – 3 momenttia.

Edellä 9 a §:n nojalla oleskeluluvan saaneen perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa perhesiteen perusteella, jos työolomasopimuksessa siitä sovitaan.

Perheenjäsenen toimeentulon on oltava turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Perheenjäsenellä on rajoittamaton työnteko-oikeus.

18 §

Tutkijan perheenjäsenen liikkuminen ja työnteko-oikeus

Voimassa oleva laki

Perheenjäsenellä on oikeus tehdä ansiotyötä ulkomaalaislain säännösten mukaisesti.

18 §

Tutkijan perheenjäsenen liikkuminen

Tutkijan perheenjäsenellä, jolla on ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva oleskelulupa, on oikeus maahantuloon ja oleskeluun Suomessa tutkijan mukana, jos liikkumiselle jäljempänä säädetty edellytykset täyttyvät.

21 §

Ilmoituksen sisältö

Tutkijan osalta on 20 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen mukana toimitettava seuraavat tiedot ja asiakirjat:

1) jäljennös voimassa olevasta matkustusasiakirjasta ja ensimmäisen jäsenvaltion myöntämästä luvasta, joka kattaa liikkumisen ajanjakson;

28 §

Päätös hakemukseen

(uusi)

31 §

Ehdotus

Tutkijan perheenjäsenellä, jolla on ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva oleskelulupa, on oikeus maahantuloon ja oleskeluun Suomessa tutkijan mukana, jos liikkumiselle jäljempänä säädetty edellytykset täyttyvät.

Tutkijan perheenjäsenellä on rajoittamaton työnteko-oikeus ensimmäisen jäsenvaltion myöntämän voimassa olevan oleskeluluvan nojalla. Työnteko-oikeus kuitenkin päättyy, jos Maahanmuuttovirasto 22 §:n säädetyllä tavalla vastustaa perheenjäsenen liikkuvuutta.

21 §

Ilmoituksen sisältö

Tutkijan osalta on 20 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen mukana toimitettava seuraavat tiedot ja asiakirjat:

1) jäljennös voimassa olevasta matkustusasiakirjasta ja ensimmäisen jäsenvaltion myöntämästä luvasta, jotka ovat voimassa liikkumisen ajanjakson;

28 §

Päätös hakemukseen

Tässä laissa säädettyä oleskelulupaa koskeva hakemus ratkaistaan sen selvityksen perusteella, joka on esitetty hakemuksessa päätöksentekohetkeen mennessä.

31 §

Valitus

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maahanmuuttovirastolla on oikeus valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla Maahanmuuttoviraston päätös on kumottu tai sitä on muutettu.

Laki

ulkomaalaislain 56 ja 77 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 77 §:n 1 momentin 4 kohta sellaisena kuin se on laissa 720/2018 ja
lisätään 56 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

56 §

56 §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen

Jos osa tai kaikki 1 ja 3 momentissa mainitusta oleskelusta on tapahtunut opiskelua varten myönnetyn oleskeluluvan perusteella, on edellytyksenä tämän oleskelun hyödyntä-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

miseksi oleskeluaikaa laskettaessa, että opiskelija on suorittanut sen korkeakoulututkinnon, jota varten oleskelulupa on myönnetty. Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että opiskelijalla on olemassa edellytykset, joiden perusteella hänelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa muulla kuin opiskelun perusteella.

77 §

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten myönnetään ulkomaalaiselle, joka:

4) toimii ammattimaisesti *tieteen*, kulttuurin tai taiteen alalla *tutkijoita ja ravintolamuusikoita* lukuun ottamatta;

77 §

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten myönnetään ulkomaalaiselle, joka:

4) toimii ammattimaisesti kulttuurin tai taiteen alalla ravintolamuusikoita lukuun ottamatta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..